

Новы Час

ВОЛНЫ ТВОРЦА И ПАТРЫЁТ

Стар. 6

РАБОЧЫЯ ЦІКАВІЦЦА АНТЫКРЫЗІСНАЙ ПЛАТФОРМАЙ АПАЗІЦЫІ

Улада робіць стаўку на крэдыта,
АДС — на Антыкрызісную платформу

Стар. 5

НА АБАРДАЖ ЕЎРАПЕЙСКАЙ ПАЛІТЫКІ!

Сапраўдны фурор ва ўсім свеце, асабліва сярод маладых карыстальнікаў інтэрнэту,
выклікаў поспех шведскай Партыі піратоў на выбарах у Еўрапарламент.

Стар. 21

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Стар. 9-16

ЧЫТАЙЦЕ Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ВЕРШНІКІ НА КОНЯХ

ПРАЦЯГ НАРЫСА АЛЯКСЕЯ ХАДЫКІ
З ЦЫКЛУ “ТАЯМНІЦЫ БЕЛАРУСКАЙ
ГІСТОРЫІ”

▶ ГЕАПАЛІТЫКА

ЕЎРОПА ІДЗЕ Ў БЕЛАРУСЬ

Алена Запалянская

Адносіны Беларусі і Расіі з нядайняга часу сур'ёзна ўскладніліся. У гэтых умовах прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка просіць камісара Еўрасаюза па зневажных сувязях і еўрапейскай палітыцы добрачуседства Беніту Ферэру-Вальднеру тэрмінова прыехаць. Сутрэча, якая планавалася на 12 сакавіка, ала ад якой ён ухіліўся, калі тэрмінова ад'ехаў з візітам у Арменію, адбылася 22 чэрвеня.

“Я тут, каб пачаць, што можна зрабіць і што ўжо зроблено, каб развіваць нашы адносіны”, — так вызначыла Ферера-Вальднер мэты свайго візіту (дарэчы, першага візіту еўрапейскага камісара) у Беларусь.

Галоўнае

Усе галоўныя пытанні вырашаліся на сутрэчы з Аляксандрам Лукашэнкам. Амаль пра ўсіх можна толькі здагадвацца, бо СМІ стала видомай толькі маленъкай часткай з 2,5 гадзіннай размовы: афіцыйныя пачатак і кароткі каментары Ферэры-Вальднер да вынікаў.

“Апошнім часам у ЕС ёсьць палітыкі, якія лічаць, што Лукашэнка вядзе нейкую гульню з Еўропой, што ён такі-сякі і нічога не біраецца мяніць у краіне ў адносінах з Еўропай. За ўсе свае гады прэзідэнтства я ніколі не дазваліў сабе паводзіць сябе несумленна”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

“Мы шчыра хочам, хоць камусыці гэта не падабаецца, пабудаваць з вами добрыя адносіны”, — дадаў кіраўнік беларускай дзяржавы.

Ужо па выніках сутрэчы Беніта Ферэра-Вальднер назвала яе вельмі прадуктыўнай. “Прэзідэнт вельмі ўважліва слухаў тое, што я казала, а я ўважліва выслушала ягону пазіцыю”, — патлумачыла еўрапейскі камісар.

Апазіцыя задаволена

Задавальненне ад сутрэчы з Ферэрай-Вальднер выказалі і прадстаўнікі апазіцыі. “Спадарыня камісар вельмі добра разабралася ў сітуацыі, якая існуе ў Беларусі. Цяпер зразумела, што Еўрасаюз добра ведае, чаго чакае ад Беларусі, і афіцыйнаму Мінску будзе вельмі цяжка, амаль немагчыма, навязаць еўрапейскім чыноўнікам сваю гульню”, — пракаментаваў “Новаму часу” намеснік старшыні руху “За сваю бодрую” Віктар Карніенка.

Падчас сутрэчы былі ўзнятыя пытанні свабоды дзеянасці ў краіне недзяржаўных грамадскіх арганізацый, наўгұнасці палітніяў, узаемаадносінаў паміж Еўрасаюзам, беларускімі NGO і ўладай, паведамілі “Новому часу” праваабаронцы.

Што Беларусь павінна зрабіць

На гэты раз Еўрасаюз прыйшоў да Беларусі фактычна з палітычнымі патрабаваннямі. Беніта Ферэра-Вальднер нагадала, што краіны ЕС звярнуліся да Беларусі з просьбай выкананць “пяць пажаданняў”.

Самае галоўнае — гэта сумесная праца з ЕДПЧ АБСЕ дзеля змянення выбарчага заканадаўства Беларусі. Акрамя таго, сярод пажаданняў ЕС — свабода СМИ, свабода сходаў, рэгістрацыя недзяржаўных арганізацый, адсутнасць палітніяў, наядадзялінні на фоне “малочнай вайны” будучы выдзелены для паліпшэння ў галіне стандартызацыі і харчавай бяспекі для паставаў беларускага харчавання ў ЕС. Акрамя таго, Беніта Ферэра-Вальднер абіцца пасадзеініцаць зіўкенню цаны на шэнгенскія візы.

Так што візіт важны ў доўгатэрміновай перспектыве і, верагодна, калі Беларусь выканана ўсе ўмовы, прыняе свае дывіданды. Пакуль жа — гэта было знаёмства, дэкларацыя аб палітычных намерох.

Такога меркавання прытырмліваюцца і эксперыты. Так, палітолаг-міжнароднік Фёдараў распавёў каўрэспандэнту “Новага часу”, што сярод прапаноў Беніта Ферэры-Вальднер — у абліен на демакратызацыю ў краіне — пашыране супрацоўніцтва з Еўрасаюзам”. “У тым ліку — інвестыцыі і тэхнолагіі, хаця наўпраст гэтым еўрапамісар не займаецца”, — падкрэсліў экспер特.

На погляд эксперта, “у бліжэйшай перспектыве гэта не кампенсуе прэферэнцыі, якія Беларусь атрымлівае ад Расіі, але ў трохі аддаленай перспектыве — палепшыць узровень жыцця ў краіне”.

Беларусь, як заёсёды ў такай сітуацыі, гуляе паміж Расіяй і Захадам. Пакуль што такая тактыка была даволі эфектыўнай для афіцыйнага Мінска. У гэтай партыі мяч на палове беларускага боку, і далейшае развіццё будзе залежыць менавіта ад ягонай падачы.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

▼ НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ

ПЕРАБРОДЗЕ. СВОЙ ГЕРБ І СЦЯГ

Першы прыклад таго, як жыхары невялікага населенага пункта Беларусі аднавілі свае векавыя геральдyczныя сімвалы — вёска Перабродзэ. Яе гісторыя багатая на падзеі і імёны. Герб тут паўстаў яшчэ ў XVI стагоддзі, калі туцьышы жыхары дапамаглі перайсці броду каралю Рэчы Паспалітай і вялікому князю ВКЛ Жыгімонту III Вазе з войскам, які вёў вайну з Маскоўскім. З гэтай нагоды ён падараў ямістчуку Магдубургская права.

Каб засведчыць тое, што адбывалася тут на працягу стагоддзяў, жыхары Перабродзя зналі пра сваю вёску 6-хвіліны фільм. Зрабілі пераклад на англійскую мову. Размісцілі ў інтэрнэце. Пасля гэтага вёску сталі часта наведваць замежныя гості. Вось толькі туцьышы людзі хоць, каб Перабродзэ наведвальнікі называлі містечкам.

КОБРЫН. ПАРК І СЯДЗІБУ АДНОВЯЦЬ

Ідзе рэканструкцыя парка, які з'яўляецца помнікам садова-паркавага мастацтва, што быў заснаваны ў 1768 годзе пры дамам зе замкітага Антонія Тызенгаузса. Парк — частка сядзібы Кобрынскі ключ, якая ў 1795 годзе была перададзена расійскай імператрыцы Кацярынай II ва ўладанне Аляксандру Суровому, што задушыў вызвольнае паўстаннне пад кірауніцтвам Тадэвуша Касцюшкі.

Сёня ў парку пакладзена тратуарная плятка, пасаджаны новыя віды дэкаратыўных раслін, абаўляючы атракцыёны. Абаўляючы зала забаўляющих аўтаматаў, якая будзе працаўваць уесь год. У гэтай новай зале можна будзе не толькі вабіць волны час, але і арганізоўваць сямейныя і карпаратыўныя святы. Хутка будзе завершана будаўніцтва амфітэатру. На месцы старога фантана з'явіцца новы.

ГЛЫБОКАЕ. КІАФЕСТЫВАЛЬ "MAGNIFICAT-2009"

У глыбокім начаўся кіафестыў. Яго мэта — агляд беларускіх замежных карынтар і тэлепраграм, створаных у розных хрысціянскіх традыцыях і наікарвашых на евангелізацыю грамадства, а таксама захаванне агульначалавечых каштоўнасцяў. Фестыўлі традыцыі. Сёлета ў конкурснай праграме бяруць удел 40 карынтар. Упершыню ў фармаце фестыўла будзе арганізаваны паказ дэйцічных хрысціянскіх фільмаў, сродж якіх — 3 мультыплікацыйныя фільмы.

КААЛІЦЫЯ "РЭГІЁНЫ СУПРАЦЬ АЭС"

Актыўсты беларускага антыядзернага руху стварылі кааліцыю "Рэгіёны супраць АЭС". Заснавалі кааліцыю грамадскія актыўсты з Горак, Бялыничы, Вілейкі, Мінскі і Маріёўка. Каардынатарамі абраны Эдуард Брохараў. Першы актыўны кааліцыі стане ўсебеларускі дзень інфармавання насельніцтва пра небяспеку АЭС. І гэта не аднаразовае мерапрыемства. Пры правядзенні дзён інфармавання актыўсты рух збираюцца распавядзець людзям тое, пра што замоўчаюць чыноўнікі, спасылаючыся ў сваіх выступах на высновы наўкуоўкай і эканамісту, якія не бачаць неабходнасці будаўніцтва на Беларусі атамнай станцыі.

СЕМІНАР

РЭАБІЛІТАЦЫЯ ДЗЯЦЕЙ

Міжнародны семінар па інавацыйных падыходах да рэабілітацыі дзяцей з асаблівасцямі развіцця праходзіць у Мінску з 23 па 26 чэрвеня.

Арганізаторам семінара выступае прадстаўніцтва Хрысціянскага дзіцячага фонду ў Беларусі пры фінансавай падтрымкы Швейцарскай ўпраўлення на развіцці і супрацоўніцтве. У мерапрыемстве бяруць удзел спецыялісты Міністэрства адукацыі, прадстаўнікі цэнтраў

карэктыйна-развіццёвага наўчання і рэабілітацыі і Беларускай асацыяцыі дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам.

Для правядзення семінара запрошаны эксперт у галіне працы з дзецімі з аблежаванымі магчымасцямі з Вялікабрытаніі Джон Харыс, які больш за 30 гадоў займаецца гэтым праблемамі ў краінах Еўропы. Джон Харыс паведаміў, што гэта яго восьмы візіт у Беларусь. Падчас семінара ён будзе знаёміць беларускіх калег з новым падыходам — правядзенiem халістычнай ацэнкі патроб дзіцяці і яго бацькоў.

► КАНФЛІКТ

ГАЗАВАЯ ВАЙНА, ЯКАЯ НЕ ПАЧАЛАСЯ

Алена Запалянская

"Газпрам" прад'явіў прэтэнзіі "Белтрансгазу", але беларускі бок іх не признаў.

На хвалі "малочнага авбас-трыні" ў беларуска-расійскіх адносінах з'явіўся і "газавы фронт". Пасольства РФ у Беларусі распаўсюдзіла інфармацыю пра патрабаваніе "Газпрама" аплаты запасычанасці за газ у 230 мільёнаў долараў, якая ўзнікла з-за розніцы ў кошце паставак па контракце і фактычна аплачана-му па сярэднегадавому кошту.

Па словам дарадцы па эканамічных пытаннях пасольства РФ у Беларусі Андрэя Кузняцова, "Газпрам" таксама збіраўся атрымаваць пеною з гатай сумы і зварнуцца па штрафа за напоўную выбарку газа ў гэты час.

Даволі сур'ёзна пытанне, улічваючы фінансовы крызіс і стан беларускай эканомікі, вырашылася пакуль дастатковая проста. Прадстаўнік кампаніі "Белтрансгаз" заявіў агенцтву "Интерфакс-Запад", што запасычанасці не мае і будзе плаціць як плаціць па сярэднегадавым кошце па 150 долараў за 1 тысячу кубаметраў.

Між тым, пасол РФ у Беларусі Аляксандр Сурыкаў адзначыў, што ліст "Газпрама" — не што іншае, як "прапанава беларускаму боку ўзягнуваць вусны дамоўленасці двух прэзідэнтаў". "Есць дамоўленасць, трэба змяніць контракт ці плаціць па існуючым контрактам. Магчымыя абудва варыянты", — заявіў журналістам пасол.

Адзначым, пытанне пра кошт на газ для Беларусі было на павестцы дня сустрочы прэзідэнта Беларусі і Расіі Аляксандра Лукашэнкі і Дзмітрыя Мядзведзеўшчы ў снежні 2008 года. Тады было дамоўлены, што кошт будзе сярэднегадавым.

► ПАСТАЎКІ

МАЛАКО ЗНОУ ІДЗЕ НА ЎСХОД

Алена Запалянская

Малочная вайна была кароткай, але запамінальней: пад сякеру забароны трапілі 1200 найменняў малочнай прадукцыі, з якіх па замірэнню рэанімаванаў ўсяго толькі 273.

"Да 139 відаў прадукцыі, якая была дапушчана па ўдакладненіям першым спісу, сёня (22 чэрвеня) мы дадалі яшчэ 134 віды прадукцыі. У выніку 273 найменняў малочнай прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў з заўтрашніх дні могуць увозіцца на тэрыторыю Расіі", — цытуе **РИА "Новости"** галоўную санітарнага ўрача Генадзія Анішчанку.

Прэзідэнт як Расіі малочны канфлікт азадачыў. "Сітуацыя ж абсолютно простая — трэба гандляваць цывілізованана, наў-натакім, братэрскім краінам, як Расія і Беларусь. Мы яшчэ год таму сказаў, што трэба змяніць сертыфікаты на тую прадукцыю — мисцную і малочную, — якую ўвозіць Беларусь", — заявіў Дзмітрый Мядзведзеў. Пры гэтым ён да-даў, што расійскі рынак хача і

вілікі, але ёсць ж аблежаваны, а свае вытворцы Расіі ёсць роўна дарахаць.

Паміж тым, завяршэнне "малочнай вайны" падаравала яшчэ адну цікавую навіну — **"Русский Newsweek"** называў прычыну канфлікту. Па меркаванні экспертаў выдання, яна ў тым, што Расія прапанавала Мінску прадаць 12 малочных заводоў, у якіх былі зацікаўленыя расіяні.

"Русский Newsweek" распаўсюдзіў інфармацыю, што дамова пра продаж была заключана яшчэ перад тым, як Расія запланавала выдаць кредит Беларусі: пасля першага ж траншу прадаць заводы. Аднак гэта так і не адбылося. Дзяля спраўдлівасці трэба дадаць, што беларускі бок таксама пакуль застаўся без апошняга траншу кредиту, пра які як быццам бы існавала дамова.

Да гэтага часу цяжка адзначыць назваць пераможцу "малочнай вайны". Хутчэй за ёсць, гэта не Беларусь — ёсць ж нават пасля пашырэння спісу дазволеных, пад забароной застаюцца кали тысячи найменняў малочных вырабаў. Але дэмарш прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі быў дастатковая цікавітасць.

► ПІСЬМЕННІКІ

У ЕУРАПЕЙСКАЙ СЯМІ

Асацыяцыя Еўрапейскіх пісьменніцкіх саюзаў (European Writers' Congress) на кангрэсе ў Марслі прыняла ў свае шэраг Саюз беларускіх пісьменнікаў пад кірауніцтвам Алеся Пашкевіча.

Асацыяцыя разам з нова-принятымі сябрамі ўжо налічвае 48 арганізацый. Разам з Беларуссю прымалі літаратурную акадэмію Малтвы і Саюз пісьменнікаў Славеніі. Асацыяцыя мае свой офіс у Бру塞尔і і падтрымлівае Еўрапейскай камісіі па культуре і адукацыі. Займаеца яна абаронай аўтарскіх правоў, што асабліва актуальна ў часы інтарнэту, а таксама апякуеца пісьменнікамі, якіх пераследуе ўлада. Напрыклад, асацыяцыя абараняла ад пераследу Ахрана Памуку, туркага пісьменніка, які потым стаў лаўрэатам Нобелеўскай прэміі.

Як паведаміў дэлегат еўрапейскага пісьменніцкага кангрэса Міхась Скобла, цяпер рыхтуеца вялікі зборник пад назвай "Еўропа: цэнзура і свабода творчасці". У сваім выступе на кангрэсе Міхась Скобла адзначыў, што толькі аднаго беларускага матэрніялу хапіла ба на падобную книгу. Як лічыць дэлегат, уключэнне Саюзу беларускіх пісьменнікаў у еўрапейскую асацыяцыю ўмапуле сілы творцаў, патрачаныя на вырашэнне праблемы несвабоды. Многія калегі пыталіся дэлегата з Мінску і пра тое, ці праўда, што ў яго краіне за беларускую мову можна патрапіць у турму.

Выканацца без падтрымкі дзяржавы. Харыс выказаў упэўненасць, што дзяржаўнасць структуры Беларусі будзе аказаць спрыяльнасць ініцыятывам, якія падтрымліваюцца пад кірауніцтвам Алеся Пашкевіча.

Юлія Міцкевіч, БелаПАН

Паводле "Радыё Свабода"

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ЗНОЎ МЫ ПРАЛЯЦЕЛІ, ЯК ФАНЕРА...

Сергей Салаяу.

Зноў мы праляцелі, як фанера. Але пакуль што яшчэ не над Парыжам, а над Страсбургам. Над Парыжам мы праляцім крху пазней, калі ў нашай дзяржаве анічога не зменіца.

На тыдні Еўропа заявіла пра фундаментальную рэч: статус спецыяльна запрошанага ў Парламенцкай асамбліе Савета Еўропы (ПАСЕ) будзе вернуты парламенту Беларусі толькі пасля ўядзення мараторыя на смяротную кару. Такое решэнне прыняты 23 чэрвеня на сесіі ПАСЕ ў Страсбургу.

Абмеркаванне беларускага пытання на сесіі началося з выступлення спедакладчыка ПАСЕ па сітуацыі ў Беларусі Андрэя Рыгона. Ён прадставіў даклад і праект рэзолюцыі, што прадугледжвае вяртанне беларускаму парламенту статусу спецыяльна запрошанага.

На праведзеных настаях гэтага спрочак від старшыні камітэта ПАСЕ по юрдычным пытанням і правах чалавека Хрыстаса Пургурьдзіс пратанаваў вірш беларускому парламенту статус спецыяльна запрошанага толькі пасля ўядзення ў краіне мараторыя на смяротную кару.

Кажучы пра важнасць увядзення мараторыя на смяротнае пакаранне, Пургурьдзіс падкрэсліў: "У Беларусі расстрэльваюць людзей, а сем'ям пакараных не выдаюць іх цэлы і не паведамляюць, дзе іх пахавалі". Паводле слоў від-старшыні камітэта ПАСЕ, "неабходна правесці яшча вельмі вялікую працу", перш чым надаць беларускаму парламенту статус спецыяльна запрошанага.

"У Беларусі адбываюцца шмат неправильнага. Надаючу статус, нам неабходна выставіць беларускім уладам канкрэтныя ўмовы", — перакананы Пургурьдзіс.

Большасць дэпутатаў ПАСЕ прагаласавала за прыніцце гэтай прапраўкі ў рэзолюцию.

У дакументе адзначаецца: "З'яўляючы ўвагу на тое, што Беларусь далекая ад стандарту Савета Еўропы ў галіне дэмократыі, віршнства закона і правоў чалавека, але за апошні час яе ўлады зрабілі важныя заходы ў правільнім наکірунку, Асамблея пастаўляе падахвочаць краіну да прайску гэтага прапрасу шляхам устанаўлення з уладамі палітычнага дыялогу, у той жа час працягваючы садзейніцаць умадаванню дэмократычных сіл і грамадзянскай супольнасці ў краіне".

Разам з tym, гаворыцца ў дакументе, нягледзячы на пазітыўныя змены, "сітуацыя ў Беларусі працягвае выклікаць заклапочанасць".

У прыватнасці, парламенцкія выбары ў верасні 2008 года не адпавядалі єўрапейскім стандартам, працягваючыя пераслед і запалохванне актыўнастю апазіціі, палітычных і праваабарончых арганізацый па-ранейшаму "сутыкаюцца з перашкодамі пры реєстрацыі", журналісты недзяржарыўных і замежных СМІ сутыкаюцца сі складанасцямі пры атрыманні акрыдатыцы.

ПАСЕ заклікала ўлады да правядзення незалежнага расследавання па справе ваўкавыскіх прадрымалыўкі з тым, каб "высветліць, ці з'яўляюцца гэтыя асобы палітзняволенымі, і калі гэта так, дамагчыся іх вызваленіем".

Акрамя таго, Асамблея заклікае Мінск: зняць судзімасць з бытых палітзняволеных для забеспечэння ім магчымасці ў поўным аўтэнтычнаму апазіціі, спыніць практику прымусовага прызыву на ваенную службу, дазволіць регістрацыю праваабарончай арганізацыі "Наша вясна", забяспечыць захаванне правоў грамадзян на свабоду сходу, асацыяці, свабоду слова і меркаванія; разфармаваць выбарческімі органамі з Беларуссю з адносінамі з ЕС. Так ітог траўбы было бы думаць раней. Но фактычна вывальчэнне Беларусі ад смяротнага пакарання з'яўляєца шостай умовай.

Выглядае, што спадарыня Вальдзімер прыхала ў Беларусь з ультыматумам, які яна і выклала вышэйшаму кіраўніцтву краіны.

Тым не менш, кіраўнік мінскага офісу АБСЕ Ханс-Йохан Шмідт у эксклюзіўным інтэрв'ю беларускім агенцтвам БелТАН заявіў, што ён з'яўляецца перакананым прыхільнікам развіція дыялогу паміж Беларуссю і Еўропай. "Я настойваю і працягаю настойваць на неабходнасці развіція станоўчыя адносіны з Беларуссю", — заявіў палітык.

Прыгэтымён лічыць, што было бы неправільным "патрабаваць фундаментальных радыкальных змен", якія робяць некаторыя палітыкі і грамадскія арганізацыі, "бо гэта значыць патрабаваць змены палітычнага рэжыму".

"Такі патрабаваніе прававую жорсткасць уніпракладенне з боку дзяржаўных структур. І ў цяперашніх беларускіх умовах реалізаваць гэты патрабавані немагчыма. А значыць, яны су-піраэчыць інтаресам усіх тых, хто зацікаўлены ў развіціі адносін паміж Захадам і Беларуссю і ў падрыхтоўцы глебы эвалюцыйных змен", напрыклад, у правядзенні эканамічных реформ, якія патрабуваць ў пераходнія і крызісныя перыяды", — лічыць Шмідт.

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

ВАСІЛЬ БЫКАЎ

Сёлета 19 чэрвяна Народнаму пісьменніку Беларусі Васілю Уладзіміровічу Быкаўу споўнілася 65 гадоў. А 22 чэрвяна 2003 года, у дзень пачатку Айчыннай вайны, пра якую Быкаў пісаў усё жыццё, творца сышоў у іншы свет. Найбольш вядомыя творы — аповесці "Знак бяды", "Трэцяя ракета", "Даждыць да світания", "Альпійская балада", "Мёртвым не баліць", "Сотнікаў" — паставілі Васіля Быкаўа ў адзін шэраг з выбітнымі майстрамі ваенныя прозы XX стагоддзя.

Мерапрыемствы па ўшанаванню памяці пісьменніка прайшли на ўсёй Беларусі. Але найбольш знакавай падзеяй, відаць, з'яўляецца выхад у свет двухтоміка «Васіль Быкаў. Гісторыя жыцця» аўтарства журналіста Сяргея Шапрана. У книзе сабраныя успаміны пра Васіля Быкаўа такіх асобаў, як Міхаіл Гарбачоў, Чынгіз Айтматаў, Рыгор Барадулін, Святлана Алексіевіч і іншых. Апублікаваныя лісты з прыватнай перапісі пісьменніка са сваімі сябрамі, франтавая перапіска, розныя дакументы, архіўныя матэрыялы.

АЛЕСЬ ПУШКІ

Мастак Алеś Пушкі стаў лаўрэатам прэмii "За свабоду думкі" імя Васіля Быкава. Уручэнне прэмii, якую заснаваў рух "За свабоду", адбылося ў Дзень нараджэння пісьменніка 19 чэрвяна ў яго роднай вёсцы Быкі Ушацкага раёна.

Празднік уганараўоўца асобы, якія пленна працуюць на інве беларусчыны, зрабілі значны ўнёсак у развіціе нацыянальнай думкі.

Алеś Пушкімі відомыя як аўтар маніфеста соцарта, арганізатар перформансаў. За найболей відомы з іх — «Ні для прэзідэнта», — калі мастак перавярніў каляску з гномом перад адміністрацыяй Аляксандра Лукашэнкі, быў асуджаны да двух гадоў пазбаўлення волі ўмоўна. Уздзельнік мноства мастацкіх выстак, Алеś Пушкі займаўся роспісам будынкаў, кніжнай графікай.

Летасць прэмію "За свабоду думкі" атрымала пісьменнік Рыгор Барадулін і Уладзімір Арлоў, а таксама палітык і пісьменнік Павел Севярынец.

УЛАДЗІМІР МАКЕЙ

Кіраўнік Адміністрацыі прэзідэнта Беларусі Уладзімір Макей заявіў пра гатоўнасць да палітычнага абмену: мараторый на смяротную кару ўзамен на вяртанне беларускім статусу адмысловіа запрошанага ў Парламенцкую асамблію Савета Еўропы.

"Мирную, не варта разглядаць ужыванне ў беларускім заканадаўстве смяротнай кары як штосьці застылае, — адзначыў Уладзімір Макей на выязным пасяджэнні Грамадска-кансультатыўнай рады пры Адміністрацыі прэзідэнта, якое прайшло ў ходзінскім турме. — Грамадства, дзяржава, заканадаўчыя сістэмы — усё гэта развіваецца, і, апаведна, змяняючыся адносіны да дадзенай проблемы". Уладзімір Макей адзначыў важнасць гэтага пытання ў контексте перспектыў уступлення Беларусі ў Савет Еўропы. Па словах кіраўніка "Цыронага дома", калі Беларусь будзе вернуты статус адмысловіа запрошанага ў ПАСЕ, то пытанне пра мараторый неабходна будзе вырашыць у бліжэйшай будучыні. "Адпаведная працоўная група будзе створана ў беларускім парламенце, і парламент выканае сваё меркаванне па этым пытанні. Пытанне гэта вельмі даликатнае", — зазначыў Макей.

Дарэчы, па словам кіраўніка офісу АБСЕ ў Мінску Ханс-Іохана Шмідта, Еўракамісія гатовая прайфінансаваць інфармацыйную кампанію ў падтрымку амбасадора Савета Еўропы.

Летасць у Беларусі былі прыведзены ў выкананне чатыры прысыду дзяржавнай кары. Агульную статыстыку па смяротнай кары ўлады не агучваюць.

▶ АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІ

НЕЗАЎВАЖАНЫ ЎБІЛЕЙ

Сергей Нікалюк

У гэтым годзе спаўнлецца 100 гадоў са дня выходу зборніка "Вехі", які, па вызначэнні Леніна, "энцыклапедіі ліберальнага рэнегацтва". Аўтары "энцыклапедыі" прадказвалі надыходзячую катастрофу.

Асноўную прычыну катасцрофы яны бачылі ў імкненні інтэлігэнцыі "будаваць жыцьцё па разуму, адараўшы яго ад аўтактычных пачатак і гісторыі", калі думка чалавечая, захопленая сваім палётам, "імкненіца сама з сібе ўзнавіць усю рэчаінасць, замяніўшы яе арганічны законамі сваімі аддзінкенімі патрабаваннямі".

Простыя рэцэпты

Эканамічны крызіс і надыходзячыя чарговыя прэзідэнцкія выбары зрабілі зноў актуальнай

дзяржавы". Пры такой сацыялагіі разлічваць на эфектыўны "народны кантроль" не даводзіцца, дык попыту на яго няма. Што датычыцца прапанаванія пакідаць чалавеку 80 працэнтаў заробленага, то не зусім зразумела, дзе гэтага канкрэтнага чалавека шукати. Калі сядзіць шматлікай арміі бюджетнікаў, дык яны ж не

спецыфіцы Беларусі, і ў гэтым часах цалкам салідарызуюцца з кіраўніком дзяржавы. Прыхільнікаў заходній дэмакратыі істотна менш — 28%. Яшчэ 12% насталыяўцуць па дэмакратыі асэнсоўцаў, айчынную незахоўную сацыяльную рэальнасць на катэгорыях сучасных заходніх тэорый. Інтэрнат і старонікі недзяржайных газет запоўніліся развагамі пра сярэдні клас, сацыяльны контракт і пра іншыя замежныя цікавосткі. Беларуская грамадства, гатава да "дэмакратычнага механізма кіравання дзяржавай", — яшчэ адзін прыклад такога кілтату творчага пераасэнснавання.

Калі ў міжасобасных адносінах нарынцы "ты мне — я тебе" лічыцца цалкам прымалытвым, то пераносіць яго на свае адносіны з дзяржавай, даманструючы тым самым сваю грамадзянскасць, у беларусаў асабіліўга жадання няма. Пры адказе на пытанне: "Якуму прынцыпу адносін паміж дзяржавай і лігізмамі Вы асабіста аддаце перавагу?", абсалютная большасць (67%) пагадзілася з тым, што дзяржава павінна кіравацца пра людзей, а вось ахвяраваць сваім асабістым дзеялі драбабыту дзяржавы выказуячы гатоўнасць толькі 10%. Яшчэ 22% лічыць за лепша трываласць ад дзяржавы як мага далей, таму абралі варыянт адказу: "Людзі павінны праўляць самастойнай партыі (руху)" — і самі паклапацца пра сябе". Звярніце ўвагу, частка "самастойнічаючых" на пытанні "Что рабіць?" Недахону ў прапанаванах няма. Усе, каму паводле штатнага раскладу належыць выкавашца, ужо пачалі гэта рабіць. Такую актыўнасць можна было бы толькі вігаць, калі б не адно "але": як і ста гадоў тому, выразна прасочавацца ўсеагульнае імкненне да стварэння аўтарамі свайго уласнай роначасніці, прычым рэчаінасці вельмі спрошчана.

Прастата ў разуменні спараджае спрошчанасць рэцэптаў па ўдасканаленні выдуманай роначасніці. Напрыклад, Анатоль Ляйбедзька спіс сваіх прапаноў адкрывае наступнай фразай-прадмовай: "Наши рэцепты просты, як пінь пальцаў". Распачынаючы аўтары пальцаў пакідаць яму 80 працэнтаў заробленага, а заканчваючы заклікам кантроліваць службоўцаў і палітыкаў. Пропанава, безумоўна, правильная, аднак ва ўмовах аўтарытарнай улады яны чымські падобная да закліку павесіць кату на шыю занок. Дзей тэхнік, які на такі ўчынок адваіваўся?

У Беларусі, паводле сакавіцкага апытаўніка Незалежнага інстытута сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаваній (НІСЭПД), 74 працэнта рэспандэнтаў лічачь, што "большасць не зможа пражыць без апекі

працуецца, а служаць. Іх службене ажыццяўлецца па-за рынкам, а таму яны атрымліваюць сваю частку грамадскага пірага праз механізм дзяржайнага пераразмеркавання. Пра пенсійнераў, якіх у рэспубліцы ўжо больш за 2,5 мільёна, я і не кажу. У гэтых умовах прапанаванія пакідаць 80 працэнтаў заробленага тым, хто супраўды зарабляе, азначае для большасці беларусаў пераход да існавання на міжы фізічнага выжывання, а магчымы, і па-змякі.

Выдаочы жаданне за сапраўднае

Звернемся, аднак, да "Стратэгіі дзеянасці єўрапейскіх сіл Беларусі". Яе аўтары звыходзяць з пераканання, што беларуское грамадства ў асноўным гатавае да "дэмакратычных механізмаў кіравання дзяржавай". На чым заснаваная такая гатоўнасць — скажаць чижка. Прынамі падчас сацыялагічных апытанняў выявіўшы ўсе не атрымліваеща. Безумоўна, у асноўнай сваёй масе беларусь не супрана дэмакратыі (такіх толькі 6%). Усё пытанне ў тым, які сэнс яны ўкладваюць у гэта панінне. Большасць (43%) выступае за дэмакратыю своеасаблівую, якая адпавядае нацыянальнай

Таблица 2. Размеркаванне адказаў на пытанне: "Калі Вы пікаўвіесься палітыкай, то ў чым выяўліенца гэта цікавасць?" у залежнасці ад узросту, адукациі і дэвэру да прэзідэнта, %

Варыянт адказу	Гала-сую	Сачу	Абмір-коўба	Не цікаўлю-ся
<i>Узрост:</i>				
18–29 гадоў	33.3	30.6	32.1	35.7
30–39 гадоў	48.5	36.9	30.8	20.0
40–49 гадоў	46.4	37.4	30.8	23.5
50–59 гадоў	53.4	35.1	31.9	26.7
60 гадоў і старэй	61.5	20.5	18.5	25.9
<i>Адукацыя:</i>				
Пачатковая	54.1	9.4	7.6	38.2
Ніжэйшая сярэдняя	44.8	23.5	19.5	36.3
Сярэдняя агульная	48.1	28.8	29.4	28.1
Сярэдняя спецыяльная	48.2	35.7	33.2	22.2
Вышэйшая	51.5	51.5	38.3	12.3
<i>Дэвэр да прэзідэнта:</i>				
Давяраю	61.7	20.5	20.1	24.6
Не давяраю	36.1	34.9	36.9	26.4

нных" апынулася на 6 працэнтных пунктаў менш за колькасць прыхільнікаў заходній дэмакратыі. Таму пры ацынкі ступені ёўрапейскасці беларусаў да выніку сацыялагічнага апытання варта стаўціца без фанатyzmu.

Чаму ж у сучаснікі час Ленін так не ўпадае ў вехаўцаў? Звернемся да арыгінала: "Асноўнай праўяй інтэлігэнціяй свядомасці, якая прыводзіць да крушэння,

з'яўляецца рацыяналістычны утапізм, імкненне ўладкаваць жыцьцё разумна, адараўшы яго ад аўтактычных пачатак і гісторыі, ад арганічных асноў грамадскага парадку, ад жывітвенных святыніяў народнага быцця". Тады у пачатку мінілага стагоддзя, народная свядомасць была найперш рэлігійная. Таму інтэлігэнцыя са сваімі гатовымі формулямі, часцей за ўсё запазычанымі на Захадзе, па меркаванні вехаўцаў, "замест таго, каб быць сілай стваральнай і прагрэснай, становіца пачаткам разбуральным і рэвалюцыйным".

Ад рэлігійнай свядомасці ў сучасных беларусаў мала што засталося. Ідучы ў нагу часам, змяніла свае тэрэтычныя прыхільніцтва і доблесная праслойка — інтэлігэнцыя. Яна выкінула вучэнне пра класавае змаганне на сметкі гісторыі ды пачала асэнсоўцаў, айчынную незахоўную сацыяльную рэальнасць на катэгорыях сучасных заходніх тэорый. Інтэрнат і старонікі недзяржайных газет запоўніліся развагамі пра сярэдні клас, сацыяльны контракт і пра іншыя замежныя цікавосткі. Беларуская грамадства, гатава да "дэмакратычнага механізма кіравання дзяржавай", — яшчэ адзін прыклад такога кілтату творчага пераасэнснавання.

У пошуках знешній мяжы рэжыму

Пра тое, што працэс супрацьстаяння ўлады і апазіцыі не варта разглядаць як ікасці лакаматыва сучаснай беларускай гісторыі, я пісаў да папярэдняй "Азбуцы паліталаґіі" (гл. "НЧ" № 21 ад 12 чэрвеня). Прырэзідэнт ціпэр да працэсу супрацьстаяння ўлады і

мільёнаў дарослага насельніцтва эта нямнога.

Такая ў нас на першы погляд кампактная і адначасова моцная дзяржава. На жаль, адной паралельнай рэсы нам не абмежавацца. Ёсцца яшчэ і людзі ў пагонах. Іх у 4-5 разоў больш, чым дзяржаўных службоўцаў, але і гэта яшчэ не ўсё. Вышы ўжо быт згаданыя бюджетнікі. Гэта яны стаўціцаў кілімы ў лякарнях і правіраюць сышкі ў школах, а ў волны ад асноўнай працы час падлічаюць галасы на выбарчых участках. У верасні 2008 года, паводле афіцыйных дадзеных ЦВК, агульная колькасць складае 69849 чалавек, і ўся гэта армія з пастаўленай дзяржавай задачай спраўлілася! Можа, усі справа ў тым, што, наспৰак уяўленням палітычных рамантнікаў адапазіцыі, і маладзенькаі медсёстры, і першыя настаўніцы з "сіўмі пасмачкамі" з'яўляюцца часткай дзяржавы, а не грамадства.

А ёсць жа яшчэ работнікі дзяржав-прадпрыемстваў, чыт матрыцыльныя дабрыбыт вызначае стаўкай першага разраду і сістэмай галіновых касфіцыентаў. Ёсьць бізнесмены, занятыя сумесна з дзяржаўнымі службамі засвоеннем "бюджэтных рэсурсаў". Ёсьць, урэшце, 2,5 мільёна пенсінераў, якія на трох прэзідэнцініх выбарах дружна галасавалі за Лукашэнку. Матывація такога галасавання зразумелая. Яна неаднаразова апісвалася сацыялагамі. Не зразумела толькі, дзе ж варты правесіці руку, якай аддзяляе дзяржаву ад грамадства. Вунь тая канкрэтная бабулька, што прапрацівае руку ў пераходзе, яна ўжо грамадства або яшчэ дзяржава? Незразумела. А калі партыйнай актыўнасці выбудоўваюць стратэгію па змаганні з "антынароднымі рэжымам", то яны змагаюцца за інтаресы бабулькі з працягнутай рукою або супраць.

Тое, што шмат каму здаецца натуральным (аддзяленне грамадства ад дзяржавы), у реальнасці адбылося пакуль толькі ў краінах заходніх дэмакратыў. Гэта хутчэй выключэнне, чым правила. Аддзяліцца ад дзяржавы можа толькі грамадства, якое складаецца з грамадзян. Таму што грамадзянін, у адрозненіе ад падданага, — гэта аўтаномная ад дзяржавы асoba. Такое азначэнне. Толькі грамадства, якое складаецца з аўтаномных асоб, можа стаць апорай апазіцыі, як, зрешты, і апорай дзяржаве. Для таго, каб у гэтym праеканца, рокамеднюючым разгледзель вынікі адказаў на пытанне: "Якуму прынцыпу адносін паміж дзяржавай і лігізмам Вы асабіста пікаўвіесься палітыкай", то яны змагаюцца за інтаресы бабулькі з працягнутай рукою або супраць.

І ў ікасці заключэння прапануем некалькі прапісных ісцін:

— любая сацыяльная рэальнасць складаней за нашы ўяўленні пра яе;

— няма і не можа быць простых рэцэптаў па мэтанакіраваному зміненню роначасніці;

— на раз, два, троі, чатыры, пять толькі зайдыкі выходзяць пагуляць, але такія шпациры, як правіла, нічым добрым не заканчваюцца.

▶ ПАДРАБІЯЗНАСЦІ

РАБОЧЫЯ ЦІКАВІЯЦЦА АНТЫКРЫЗІСНАЙ ПЛАТФОРМАЙ АПАЗІЦЫІ

Алена Варажкоў

На мінульым тыдні актыўісты АГП і яе моладзевай арганізацыі раздапі ў Мінску больш за 13 тысяч экземпляраў "Народной волі" з антыкрызіснымі прапановамі апазіцыі. Вынікі "хаджэння ў народ" аказаліся паказальнімы.
Калі і палове на сёмую раніцы кіраунік АГП Анатоль Лябедзька і двое актыўістаў "Маладых дэмакратоў" прыйшлі на прахадную Мінскага трактарнага завода, перад імі ўзнік прадстаўнік службы бяспекі прадпрыемства.
Ён запатрабаваў спыніць раздачу "Народной волі".
"Нам ужо ў трэх гадзінах ночы паведамілі, што вы ту будзеце", — сказаў ахойнік.
А праз 7 хвілін з'явілася

міліцейская машына з аўтаматчыкамі.

"Міліцыянты паводзілі сябе агрэсіўна і паспрабавалі сілай спыніць раздачу газеты, — распавёў Анатоль Лябедзька. — Але за нас заступіліся рабочыя. Іх рэзка негатыўная і эмасыйная рэакцыя прымусіла аўтаматчыку сціці".

Аднак калі Лябедзька з адным актыўістам адышли з газетамі, міліцыянты скапілі другога — Сяргея Клюева, які застаўся ліца прахадной. Па дарозе ў апорны пункт Сяргею пагражалі скласі пратакол за "супраціўленне праваахоўным органам". У будынку міліцыі сітуацыя кардынальна змянілася. Начальства, не саромеючыся ў выразах, аблаяла падначаленых, якія затрымалі актыўіста. А

хлопцу нават прапанавалі напісаць скаргу на незаконнае затрыманне.

Цікава і тое, што калі хлопца забралі, яго выклікаліся замяніць дзве жанчыны. Яны раздавалі "Народную волю" разам з Анатолем Лябедзькам і Міколам Сергіенкам. За паўгадзіны яны распаўсюдзілі 2 тысячи газет. "Быў толькі адзін інцыдэнт, калі мужчына падышоў да мяне і сказаў: "Нацыяналіст! А вось словаў падзякі і падтрымкі мы атрымалі дзесяткі", — адзначыў кіраунік АГП.

Што ж уяўляе сабой антыкрызісная платформа АДС чытчам "НЧ" тлумачаць ініцыятары яе распрацоўкі і прыняцця кіраунік Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька і намеснік старшыні АГП эканаміст Леў Марголін.

Леў Марголін:

"Лібералізацыя эканомікі немагчыма без лібералізацыі грамадства"

касьць крызіс, то пры першых прыкметах ажыўлення мы зноў будзем на кані.

— Можа, яно і на самай справе так?

— Ні ў якім разе. Крызіс наш мае свае, беларускія карані, і пачаўся ён не ўчора. У яго аснове ляжыць неефектыўная эканамічнасць мадэль савецкага кшталту. Толькі шматмільярдныя расійскія датацыі ў выглядзе танных нафты і газа дазвалялі ёй больш-менш удаля існаваць апошнім 15 гадоў. Скончыліся датацыі — скончылася юнацце. Гэта толькі спадар А. Турліць, што падчас крызісу злачына рабіць разформы. У рынкавай эканоміцы толькі падчас крызісу гэтым і займацца, таму прац два-три гады на расійскім рынку нас будзе супраціўніцтва, нечаканая канкуренцыя з боку больш якіхніх і танных тавараў, вырабленых на расійскай тэртыторыі японскімі, ёўрапейскімі і паўднёвакарэйскімі фірмамі.

Сапраўдная лібералізацыя эканомікі немагчыма без лібералізацыі грамадства. Мы ніколі не атрымаем сапраўдных інвестыцый — не толькі замежных, але і ўнутраных — пакуль у краіне будзе кіраўня не закон, прыняты дэмакратычным парламентам, а ўказы і дэкрэты. З другога боку, сапраўдная лібералізацыя ў сферы бізнесу падрывае асновы аўтарытарнага рэжыму, таму тое, што робіцца ціпер, — гэта не больш чым дэкарацыя. Ну, сапраўды, ці можна лічыць гэту лібералізацыю, калі гарнічныя надбайдзікі на асобных відах тавараў не адміняюцца, а падвышаюцца з 20% да 30%.

На самай справе, зроблены толькі першы крок: спрашчэнне рэгістрацыі бізнесу, і другіх пакуль не бачна.

— А што прапануюць Аб'яднаныя дэмакратычныя сілы?

— Аб'яднаныя дэмакратычныя сілы прапанавалі ўраду і грамадству сваю антыкрызісную платформу. Гэта насамрэч іншая філософія народнай гаспадаркі. Тут няма магчымасці, каб падра�ына распавесці пра яе. Але скажу, што ўсе аснове ляжаць тры аспоўнныя прынцыпы.

Па-першое, гэта роўныя правы і эканамічная свобода ўсіх суб'ектаў эканомікі, незалежна ад формы ўласніцтва. Ніякіх прагнозных паказчыкаў. Вытворчасць павінна адпавядаць попыту. Ніякага дырэктыўнага цэнаўтварэння. Нягледзячы на прысутнасць Дзяржкамцэн, цэны ў нас толькі растуць. На Захадзе такій установы няма, а цэны падаюць. Ніякіх амбеканаванняў дробнаму бізнесу, хай наймаюць людзей, хай скарачаюць беспрацоўшы.

Па-другое, скарачэнне біоракратычнага апарату, скарачэнне бюджетных выдаткаў на падтрымку стратычных прадпрыемстваў. Тоэ, што павінна памерці — усё роўна памрэ. Але адначасова — падвышэнне дапамоги па беспрацоўшы на памеру працьковага мінімуму, дзяржаўнай праграмы пера-падрэштоўкі кадраў і пераселення іх пра неабходнасці туды, дзе ёсць працоўныя месцы.

Па-трэцяе, выкарыстанне замежных крэдытав на падтрымание абменнага курсу, а не наядкладнае рафармаванне эканомікі і дапамогу тым, хто папярэдзіў крызису. Больш падрабязна з платформай можна азнаёміцца на інтэрнэт-сайтах.

Антыкрызісную платформу і матэрыялы па пераадolenню крызісу можна прачытаць на сайтах iscrb.org/ udfb.org/

Анатоль Лябедзька:

"Улада робіць стаўку на крэдыты, АДС — на Антыкрызісную платформу"

— Спадар Лябедзька, як Вы ацініваеце сітуацыю ў Беларусі ў связі з крызісам?

— Проблемы нарастаюць, бы снегны ком. Улады імкнуща вырашыць усе праблемы выключна за кошт зешніх запасычанняў. Каб закрыць дзіркі, у гэтым годзе Чырвонае дом збраенія ўзяло калі 7 мільярдаў долараў крэдытагаў. У астатнім усё без змены. На складах сабралася прадукцыя на 7,3 трыльёнаў беларускіх рублёў, гэта 95 працэнтаў сярэднямесцнай вытворчасці, але канеў працягае штампаваць тое, на што німа попыту. Беларускі экспарт за 2009 год скрапіўся на 48,6 працэнтаў ў параўнанні з аналогічным перыядам мінулага года. Тому ўслылікі зэўты пра рост унутранага валавога прадукту з пульяночнай кашкай, нафаршыраванай хлусней і дэзінфармацияй.

Ужо сёняні людзі рэальна згубілі ў даходах прыкладна 20–25 працэнтаў. Калі гэта тэндэнцыя працягнецца, то сітуацыя не выратуе ужо нічога.

— Калі каротка, у чым сумніваецца Амтыкрызісная платформа, якую прапануюць улада і насленіцтву дэмакратычныя сілы?

— Антыкрызісная платформа — гэта перамены. Не радыкальныя, а прадуманыя і праклічныя. Небайдыны грамадскі і грамадзянскі кантроль над уладай. Чыноўнікі павінны рабіць справадацу за кожны выдатканы рубель. Траба знізіць цны да ўзроўня заробкай і пенсіі. Траба развязаць прадпрымальнікаў і даць им свабоду ствараць працоўныя месцы.

— Многія людзі бацьца, каб не было лічыць бацьца, каб не было лічыць бацьца,

— Платформа — гэта не заклік "разбурыць дашчэнту, а затым..." Гэта адказныя рэформы сістэмы кіравання.

Наш рэцэпт прости: давайт чалавеку — і пакідай яму 80 працэнтаў заробленага; дай беларусу зямлю і ўласніц; дапамагай малазабіспечаным людзям, а не бездаказным юрдычным асобам; не кашмар бізнес — захоўват сваю краіну, а іншыя хочуць ведаць, што пратапане апазіцыі.

Перспектывы трывожныя. Той жа трактарны завод нават узікаў чэргі, з сухіх бакоў цятнуліся руки за "Народнай волі", якія апублікавала нашы артыкулы і інтар'ю ю па выхадзе з крызісу. Для мяне гэта самая дакладная сацыялогія. Людзі ведаюць, што можа дайць улада, і іншыя хочуць ведаць, што пратапане апазіцыі.

Дарочки, Аб'яднанай грамадзянскай партыі прапанавала мінчанам паслугу — дастаўку антыкрызісных матэрыялаў дадому. Любы жыхар стаўіцца можа патэлевизанаўці у офіс АГП па нумары 289-50-09 і назваць адрас, куды ёсць дастаўці. Практычна ў той жа дзень ён знойдзе ў сваіх паштовай скрыні выданіе з антыкрызіснымі прапановамі дэмакратычных сілаў.

Гэта паслугай уско прыкрустіліся мінчанам, якія працягваюць на вуліцы Няміга, Захарава, Л. Украінкі, праспекце Пераможца.

цих і раёнах яна будзе на 30–40 працэнтаў ніжэй.

Прадпрымальнікамі ў бізнесу будзе лёгка ствараць працоўныя месцы. Ліквідацыя непатрабнай біоракраты (да 30 працэнтаў), зніжэнне падаткаў, лібералізацыя вытворчасці і гандлю пакінцуць на руках у бізнесу больш 5 мільярдаў долараў. У бідзіцце будзе больш грошей на выплату пенсій, дапамогу для чарнобыльцаў і заробкі біджэтнікам. Замест зневажальнай дапамогі па беспрацоўшы ў 20 долараў сёння, АДС прапаноўць павысіць яе на 120 у месяц. Дзяржава таксама абавязваеца фінансаваць перанавучанне звольненых і атрымаванне іншых спецыяльнасцяў.

Мы прапануем набор мер, якія павінны стымуляваць выхад эканомікі з ширай зоны на легальнае становішча. Гэта вялізны патэнцыял для напаўнэння бюджету. АДС выступаюць за ўзмацненне кантролю за выдаткамі атрымоўваемых крэдытагаў. Кожны чалавек павінен мець магчымасць выйсці на сайт ураду і азнаёміцца з інфармацияй пра атрыманыя ресурсы і пра тое, на што яны патрачаны. Гэта хоць неікай страхоўка ад маштабнай карупцыі.

— Ваши пайшлі на завадскія прахадныя з антыкрызіснымі матэрыяламі апазіцыі. Як Вы сустракаў рабочыя клас?

— Чудоўна. На трактарным заводе нават узікаў чэргі, з сухіх бакоў цятнуліся руки за "Народнай волі", якія апублікавала нашы артыкулы і інтар'ю ю па выхадзе з крызісу. Для мяне гэта самая дакладная сацыялогія. Людзі ведаюць, што можа дайць улада, і іншыя хочуць ведаць, што пратапане апазіцыі.

Паслугі трактарнага завода пераходзіць на чатырохдзейніцы працоўнага тыдзеня. На МАЗе ўжо прайшлі скраінскія даўгія зямлю і ўласніц; дапамагай малазабіспечаным людзям, а не бездаказным юрдычным асобам; не кашмар бізнес — захоўват сваю краіну, а іншыя хочуць ведаць, што пратапане апазіцыі.

Дарочки, Аб'яднанай грамадзянскай партыі прапанавала мінчанам паслугу — дастаўку антыкрызісных матэрыялаў дадому. Любы жыхар стаўіцца можа патэлевизанаўці у офіс АГП па нумары 289-50-09 і назваць адрас, куды ёсць дастаўці. Практычна ў той жа дзень ён знойдзе ў сваіх паштовай скрыні выданіе з антыкрызіснымі прапановамі дэмакратычных сілаў. Гэта паслугай уско прыкрустіліся мінчанам, якія працягваюць на вуліцы Няміга, Захарава, Л. Украінкі, праспекце Пераможца.

ГРАМАДСТВА

6

ЛАЎРЭАТЫ

ВОЛЬНЫ ТВОРЦА І ПАТРЫЁТ

Вольны мастак, нон-канфарміст Але́сь Пушкін ладзіць перформансы, уздельнічае ў грамадскіх кампаніях, робіць пастаноўкі ў тэатры, піша дэкарацыі. У цэрквях і касцёлах застануцца абрэзы і роспісы, зробленыя ім. Але́сь — шчыры і гасцінны чалавек. Моладзь, што пабывала ў яго на сядзібе, наперабой рассказала пра катанне на конях, пра малаяўнічы пейзаж за рэчкай. Летась, калі прэмію “За Свабоду думкі” атрымліваў Павел Севярынец, калі сядзібы ў Бычках ўпрыгожылі слова пра яго сказаў мастак Але́сь Пушкін. І ў сваім стылі перформансу не забыўся пажадаць Паўлу сяменяйнага шчасця і паху ўпрыгожылі дзіцячых пляюшак. Сёлета Але́сь Пушкін сам стаў лаўрэатам гэтай прэміі, пасля ўручэння якой у Бычках, на радзіме Васіля Быкава, не адмовіўся адказаць на пытанні Элы Дзівінскай.

— Спадар Але́сь, мястэчка Бобр Крупскага раёна і ёсць ваша малая рэдзісця?

— Так, там я нарадзіўся 6 жніўня 1965 года. А ў 1978 годзе паступіў у Рэспубліканскую школу-інтэрнат на музыцы і выяўленчым мастацтву імя Ахрэмчыка. Вучыўся ў Шарыпы. У 1983 годзе паступіў на першы курс манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Тэатральнага-мастацкага інстытута.

— Вы бынтар з дзяцінства або с студэнцкіх часоў, з вага знакамітага першага перформансу ў 1989 годзе?

— Са школы. У 1982 годзе я ўздельнічаў у стыхійных выступленнях вучняў супрана самаўпраўства адміністрацыі: складалі петыцыі, патрабаванні да адміністрацыі, абяшчалі галадоўкі і г.д. У 1984 годзе, пасля заканчэння першага курса, быў прызваны ў войска, служыў у 40-й армії, у Афганістане. У 1986 годзе дэмабілізаваўся і аднавіўся на 2-і курс інстытута. У 1988 годзе ўздельнічаў у студэнцкім руху — Другім Вальным сойме моладзевых беларускіх суполак у Вільні, у першых Дзізах у 1988-м... 25 сакавіка 1989 года арганізаваў першы перформанс — святкаванне 71-х угодкаў БНР, тым самым распачаўшы сацарт у беларускім мастацтве.

Мae першыя выставы і перформансы адбываліся ў сценах БДТМ. Арышт на 15 сутак, распачатая крымінална справа за святкаванне Дня Волі. 14-21 ліпеня 1989 года Мінскі гарадскі суд прыгаварыў мяне

за гэта да двух гадоў умоўна з пяцігадовым паражэннем у правах.

— Здаецца, што ў вашым жыцці, таксама, як у Васіля Быкава, шмат што звязана з Віцебскам?

— Пасля інстытута я абраў накіраванне на працу ў Віцебск. 25 сакавіка 1991 года ўдалося зладзіць там першую персанальнью выставу артфактаў дэкаратыўнага мастацтва, сацарту ў выставачнай залі АНМІЦ Народнай творчасці, што па вуліцы Леніна, 18. Гэта выставка была першым новым крокам у пост-савецкім мастацтве Віцебска. Упершыню сацарт з'явіўся ў Віцебску разам з перабудовай, галоснасцю, дэмакратыяй — рэалімі таго часу. Гэта ж выставка ў поўным складзе была перавезена ў Гродна, дзякуючы намаганням майго першага куратора-мастацтвазнайцы, арганізатара гэтай выставы, спадарыні Ларысы Міхневіч, якая на той час была старшынёй Віцебскага фонду культуры. Падчас путчу 1991 года 20 жніўня я вывесіў белы-чырвона-белы сцяг над ратушай горада Віцебска.

23 сакавіка 1993 года была адкрыта першыя прыватная Галерэя сучаснага мастацтва

Сын Міколка. Мастак А. Пушкін

у Віцебску “У Пушкіна”. Упершыню ў постсавецкім перыядзе мастацтва ў Віцебску з'явілася і аформілася як з'яў галерэя сучаснага постмадэрнізму ў жывапісе маладых беларускіх мастакоў з Полацка, Гродна, Віцебска — тых творцаў канца 1980-х — пачатку 1990-х гадоў, што вучыліся са мною ў тэатральнага-мастацкім інстытуце. Пасля за 1993–1995 гады было зладжана восем значных выстав жывапісу, графікі, скульптуры, сучаснай фатаграфіі, пластичнага перформансу. Усё гэта рабілася на свае заробленыя сродкі — на Міністэрства культуры, на арганізацыі і фонды не падтрымалі галерэю. Яна была першай лабараторыяй-эксперыментам апошніга на кірунку сучаснага мастацтва ў Віцебску і ў Беларусі.

— Так усё ўдала пачыналася... А чаму і калі скончылася?

— Перамога на прэзідэнцкіх выбарах Лукашэнкі ў 1994 годзе, правядзенне рэферэндумаў, адмена Канстытуцыі 1994 года не маглі не адбіцца на лёсце галерэі, яе дзейнасць

патрапіла пад ідэалагічную абстракцыю з боку гарадскіх выкананіц, улад. Прадчуваючы не закрыццё, я даў згоду на правядзенне ў памяшканні галерэі 25–27 лістапада 1995 года Першага з'езда беларускіх нацыяналістаў. У выніку галерэя была зачынена па матыўроўцы “парушэнне статута і нямэтаванне памяшканні”. 19 снежня 1995 года адбылася развітальная прэс-конферэнцыя. Акцыі першай прыватнай галерэі сучаснага мастацтва ў Віцебску яшчэ праходзілі ў 1995–1996 гадах у розных памяшканнях — “Арт-Уно-Дзіксус” у лютым 1995-га, “Арт-Прагноз-96” у сакавіку 1996-га. Апошняя мая выставка “Біяграфія” адбылася ў Віцебску ў лютым 1997 года.

— Што вы адчували, калі

Дзмітры Пушкін

распісвалі касцёл у Магілёве, праваслаўную царкву на радзімі?

— Найперш мне хацелася пасля заканчэння Акадэміі мастацтваў напроты праца-

Роспісы Але́сія Пушкіна

цаў па адраджэнні нашых занядбаных святыняў па сваёй спецыяльнасці, паводле дыплому мастака-манументаліста. І гэта маё жаданне супала з тым блаеславёным часам свабоды ў 1991–1995 гадах і з пралівамі, якімі на той час я быў багаты — ад каталікоў, з боку Беларускай каталіцкай грамады, ды і ад сваёй праваслаўнай паraphii, у прыватнасці, новаадбудаванай царквы Святога Міколы майго роднага мястэчка Бобр.

экстремальнымі выпадкамі. Адзін з іх — затрыманне на Крапівенскім полі ў гадавіну бітвы пад Воршай. 7 сутак у турме. Як перанёс эта як мастак і творца?

— У галаве дагэтуль круціцца сюжэт карціны, якую я ёсё ж напішу, эсکіз ёсць, “Сашэсце ў пекла”. Там, у старой аршанскай вязніцы ў цэнтры горада, шмат чаго давялося пабачыць, пачуць, перадумаць...

— Адночы вас пабілі мясцовыя маладзёны на

Злева направа: Але́сь Пушкін, Віктар Карніенка, Але́сь Марачкі

моцным падпітку за карыстанне беларускай мовай і свядомую грамадзянскую пазіцыю мастака. Вы ж замест таго, каб распачаць крымінальную справу, намовілі хлоціў прынесці пакаянне ў Царкве...

— Народу мала, бязлюдзе вакол, вымірае вёска. Ну як яшчэ гэтых беларускіх маладзёняў у турмы перапоўненыя садзіць? Вось і падобі на справе свой народ! А рускую дырэктысу Бобрскай школы, што 8 год работіла з іх манкуртава, не прарабочі. Гэта мой вораг — Шэун Яўгенія Аляксееўна, я не супакоюся, пакуль яна будзе тут, на Беларусі.

— Хто вам падаў цудоўную ідэю вырабіць шпакоўні аддаць іх у афармленне знакавым асобам? Такім чынам вы запрашаеце да творчасці VIP-персонау?

— Сам гэта перажыў і прыдумаў! І за тое, што я першыя пяць шпакоўні ў выставіў як сімвал Вясны, Свабоды, Аптымізму, быў скручені ў кайданкі міліцыяй, асуджаны суддзёй Крупскага райсуда Андрэем Сізам. Ціпер у мене ўжо 35 шпакоўні, расписаных уласнаручна вядомымі людзьмі.

— У Вашым жыцці былі сустрэчы з рознымі прыгожымі жанчынамі. Які скарб дабрачыннасці вы знайшли ў сваёй жонцы?

— Жоначка мая Яніна — сціплая, мудрая вясковая настаўніца, вучаніца Генадзя Сагановіча, свядомая беларуска з каталіцкай сям'і. Спагадлівая, верная, цярплюшая. Хочам з ёй выкананы хоць адзін указ Лукашэнкі (іншых ніводнага не выконваецца) — нарадацца трах дзетак. Двое ўжо нас цешаць — Міколка і Марыйка. Да-чушка, на жаль, захварэла вяtranкай, таму яны з маци засталіся дома і не змаглі прыехаць у Бычкі разам са мной.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

29 ЧЭРВЕНА, ПАНЯДЗЕЛАК

05.35 Камедыны серыял "Як сказаў Джым".
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00,
14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.
06.05, 07.05, 08.10 "Добрай раніцы, Беларусь!"
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.25, 11.50 Дзялэвое жыццё.
08.20 Гатем разам.
08.30 У свеце матара.
09.05, 12.10 "Беларусь. Гісторыя Перамогі".
09.10Nota Bene.
09.35 "Здароўе".
10.05 Каночнае ток-шоу "Жыцце як жыццё".
11.00 Серыял "Два бакі адной Ганні".
12.20 Героіка-прыгоднік фільм "Мама, я жыву!"
13.30 В/Ф "Збор Перамогі. Гомельшчына".
14.05 Камедыіны дэтэктыўны серыял "Монк".
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.30 Культурныя людзі.
16.05 Вострасюжэнты серыял "Двое з куфара".
16.50 Меладрамы "Дэятрэйторы прыгажосці".
17.50 Серыял "Два бакі адной Ганні".
18.50, 00.45 "Зона X". Крымінальная хроніка.
19.35 "Арна". Програма аб спорце.
19.55 Ток-шоу "Ход у адказ".
21.00 Нанары.
21.40 Футбол. Чэмпіянат Еўропы U-21. Фінал.
23.45 Д/У Эпохі: Зоркі Канскага фэсту.
00.50 Дзень спорту.
01.05 Камедыіны серыял "Офіс" (ЗША).

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 06.05
АНТ прадстаўляе: "Наша раніца".
09.00 Навіны.
09.05 Контуры.
10.10 Мультифільтры.
11.00 Навіны.
11.05 Навіны спорту.
11.10 Кантролеры закупі.11.40 "Ералаш".
12.00 "Малахайу".

13.00 Навіны навіны.
13.05 Навіны спорту.
13.10 "Зразумець. Прабачыць".
13.45 "Модны прысуд".
14.45 "Хачу ведаць".
15.10 АНТ прадстаўляе: "Рэкламная паўза".
16.00 Навіны навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 "Прынцып цікру". Шматсерыйны фільм.
18.00 Навіны навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Серыял "Гуманоіды ў Каралёве". Расія.
19.05 Чакай мяне.
20.00 час.
20.30 Навіны навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Ток-шоу "Выбар".
22.05 "Смерць шпіёнаў. Крым". Серыял. Закл. серыя.
23.10 Навіны навіны.
23.25 Навіны спорту.
23.30 "Звероты адлік".
00.00 "Шліталь каралеўства". Серыял.
00.45 Навіны навіны.
01.00 Навіны спорту да 01.10.

06.00 "24 гадзіны".
06.10 "Мінчына".
06.20 "Раніца. Студыя добра гастро".
07.30 "24 гадзіны".
07.40 "Раніца. Студыя добра гастро настрою".
08.30 "Тыданен".
09.30 "Вілкі сняданак".
10.00 "Піць гісторы".
10.30 "24 гадзіны".
11.00 "Танг утрок": Тлэнавэла.
11.50 "Сіла прыцягнення". Серыял.
12.40 "Званая вічара".
13.30 "24 гадзіны".
13.50 Фільм "Мая вісёлае жыццё". 1999 г.
15.35 "Вандоруў".
16.00 "Культурнае жыццё".
16.30 "24 гадзіны".
16.50 "Спартыўны тыдзень".

17.10 "Наша справа".
17.20 "Мінчына".
17.30 "Званая вічара".
18.30 "Сіла прыцягнення". Серыял.
19.30 "24 гадзіны".
20.00 "Сталічны падрабязнасці".
20.10 "СТБ-спорт".
20.15 "Добры вечар, мянеяня".
20.30 Фільм "Суперцешча для няўдачніка". Расія, 2003 г.
22.30 "24 гадзіны".
22.55 "СТБ-спорт".
23.00 "Сталічны футб bolt".
23.30 "Інструктар". Серыял.
00.05 "Гучная справа".

06.55 ЛДАндная раніца.
07.55 Смачна з барысам Бурдой.
08.20 Тэлебарометр.
08.35 Усё бліспечы.
09.05 У гэты дзень.
09.10 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
10.00 Серыял "Сладчыніца" (Мексіка).
10.50 "І зноу рану сэрца кранаючы...".
11.05 Дацткі фільм "Паланз Агінскага".
12.30 Букта капітану.
13.10 Мультфільм.
13.30 Мультсерыйль "Джордж з джунглю".
14.20 Пазакласная гадзіна.
14.30 Таемны густ.
15.00 Экспедыція.
15.30 Гадзіна суду з Паўлам Астахавым.
16.25 Смачна з барысам Бурдой.
16.55 Медычныя тавініцы.
17.35 Серыял "Сладчыніца" (Мексіка).
18.35 Навіны культуры.
18.50 Серыял "Вяртанне Турэцкага".
19.45 Беларуская часіна.
20.40 Кальханка.
20.55 Экспедыція.
21.00 "І зноу рану сэрца кранаючы...".
21.10 Бавік "Паміж жыццём і смерцю".
22.45 "Іншыя". Пісіхалогія крыміналу.
23.10 Трэлер "Сакрэты зінкіх. Клоны". 1-я серыя.

07.00 Добрай раніцы, Расія!
09.10 Фільм "Прызнаннне".
10.30 "Ранішняя пошта".
11.00 Весткі.
11.30 "Сплененыя крылы. Здрадзіці канструктар". Д/Ф.
12.25 Т/Ф "ТАСС упайнаважаны заявіць...". 1-я серыя.
13.50 Навіны - беларусь.
14.00 Весткі.
14.20 "Такім смеху".
15.55 "Я прышуў даць вам казку. Яфім Частнякоў". Дакументальны фільм.
16.50 Навіны - беларусь.
17.00 Весткі.
17.25 "Кулапін і партнёры".
17.55 "Трымай мене мачней". Тэлесерыйль.
18.50 Навіны - беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Тэлесерыйль "Кармеліта".
21.20 Тэлесерыйль "1941". Расія, 2009 г.
22.20 Тэлесерыйль "Тroe супраць усіх-2".
23.20 "Нічога асабістага".
23.35 Навіны - беларусь.
23.45 "Весткі".
00.05 "Кулапін і партнёры".
00.35 Заканчэнне эфіру.

09.30 Ралі. Чэмпіянат свету. Польша. Дзень 3.
10.00 Супербайк. Чэмпіянат свету. Заезд 2.
11.00 Мотаспартыўныя сапосі.11.15 Футбол. Жынчыны. Швейцарыя. Фінал.
13.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Фінал.
14.00 Веславанне на байдарках і каное. Чэмпіянат Еўропы на гладкай вадзе. Дзень 3.
15.30 Веславанне на байдарках і каное. Чэмпіянат Еўропы на гладкай вадзе. Дзень 4.
16.00 Снукер. Зала славы.

17.00 Беласport. Тур Фландрія. Бельгія.
18.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Дзень 2.
19.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Дзень 3.
21.00 Футбол. Еўрапа.

21.20 Бось дык так!!
21.35 Армстрінг PAL/NAL.
22.00 Гра рэстлінг. Атліц WWE.
22.30 Гра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
23.30 Баявыя маастрычы. Байцоўскі клуб. Total Knock Out.

00.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Дзень 3.
01.10 Веславанне на байдарках і каное. Чэмпіянат Еўропы на гладкай вадзе. Дзень 3.
01.30 Заканчэнне эфіру.

09.35 "Агляд. Надзвычайнае здарэнне".
23.25 Серыял "Псеуданім "Альбанец-2".
00.15 Прэм'ера. Дэтэктыўны серыял "Эксперыты".
01.00 "Школа злаўпой".

09.30 Ралі. Чэмпіянат свету. Польша. Дзень 3.
10.00 Супербайк. Чэмпіянат свету. Заезд 2.

11.00 Мотаспартыўныя сапосі.

11.15 Футбол. Жынчыны. Швейцарыя. Фінал.

13.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Фінал.

14.00 Веславанне на байдарках і каное. Чэмпіянат Еўропы на гладкай вадзе. Дзень 4.

16.00 Снукер. Зала славы.

17.00 Беласport. Тур Фландрія. Бельгія.

18.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Дзень 2.

19.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Дзень 3.

21.00 Футбол. Еўрапа.

21.20 Бось дык так!!

21.35 Армстрінг PAL/NAL.

22.00 Гра рэстлінг. Атліц WWE.

22.30 Гра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Баявыя маастрычы. Байцоўскі клуб. Total Knock Out.

00.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Дзень 3.

01.10 Веславанне на байдарках і каное. Чэмпіянат Еўропы на гладкай вадзе. Дзень 3.

01.30 Заканчэнне эфіру.

09.35 "Алімпійскія гульны". Алімпіскі часопіс.

10.00 Футбол. Чэмпіянат Еўропы да 17 гадоў.

11.00 Беласport. Сезон без сакрэту, 2-я серыя: "Сельскагаспадарчая палітыка".

20.40 Асабістыя капітаг.

21.00 Аб'ектуў" (галоўнае выданне).

21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: "Курганы".

21.25 "Чалавечая прырода". маст. фільм, ЗША.

23.05 "НКВД" - гестапа. Братья па крываі", дак. фільм, 2009 г., беларусь.

23.40 Аб'ектуў.

18.00 Аб'ектуў (аглед падзялэў дні).

18.05 "Элі Макблі", тэлесерыйль.

18.50 "Кіно і катлеты", дак. фільм, Беларусь.

20.05 Прэс-экспрап (аглед медыяў).

20.20 Еўрапейскі Саёз без сакрэту, 2-я серыя: "Сельскагаспадарчая палітыка".

20.40 Асабістыя капітаг.

21.00 Аб'ектуў" (галоўнае выданне).

21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: "Курганы".

21.25 "Чалавечая прырода". маст. фільм, ЗША.

23.05 "НКВД" - гестапа. Братья па крываі".

23.30 "Баявыя маастрычы". Байцоўскі клуб.

00.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Дзень 3.

01.10 Веславанне на байдарках і каное. Чэмпіянат Еўропы на гладкай вадзе. Дзень 3.

01.30 Заканчэнне эфіру.

09.35 "Алімпійскія гульны". Алімпіскі часопіс.

10.00 Футбол. Чэмпіянат Еўропы да 17 гадоў.

11.00 Беласport. Сезон без сакрэту, 2-я серыя: "Сельскагаспадарчая палітыка".

11.15 Футбол. Жынчыны. Швейцарыя. Фінал.

13.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

14.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

17.00 Веласport. Велагонка "Amstel Gold". Нідерланды.

18.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

19.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

21.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

22.00 Бокс. Міжнародныя падындыкі. ЗША.

00.00 Ралі. Чэмпіянат свету. Польша. Агляд.

01.00 Мотаспартыўныя сапосі.

01.15 Бось дык так!!!

01.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

01.30 Заканчэнне эфіру.

09.35 "Алімпійскія гульны". Алімпіскі часопіс.

10.00 Футбол. Чэмпіянат Еўропы да 17 гадоў.

11.00 Беласport. Сезон без сакрэту, 2-я серыя: "Сельскагаспадарчая палітыка".

11.15 Футбол. Жынчыны. Швейцарыя. Фінал.

13.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

14.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

17.00 Веласport. Велагонка "Amstel Gold". Нідерланды.

18.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

19.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

21.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

22.00 Бокс. Міжнародныя падындыкі. ЗША.

00.00 Ралі. Чэмпіянат свету. Польша. Агляд.

01.00 Мотаспартыўныя сапосі.

01.15 Бось дык так!!!

01.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

01.30 Заканчэнне эфіру.

09.35 "Алімпійскія гульны". Алімпіскі часопіс.

10.00 Футбол. Чэмпіянат Еўропы да 17 гадоў.

11.00 Беласport. Сезон без сакрэту, 2-я серыя: "Сельскагаспадарчая палітыка".

11.15 Футбол. Жынчыны. Швейцарыя. Фінал.

13.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

14.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

17.00 Веласport. Велагонка "Amstel Gold". Нідерланды.

18.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

19.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

21.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

22.00 Бокс. Міжнародныя падындыкі. ЗША.

00.00 Ралі. Чэмпіянат свету. Польша. Агляд.

01.00 Мотаспартыўныя сапосі.

01.15 Бось дык так!!!

01.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

01.30 Заканчэнне эфіру.

09.35 "Алімпійскія гульны". Алімпіскі часопіс.

10.00 Футбол. Чэмпіянат Еўропы да 17 гадоў.

11.00 Беласport. Сезон без сакрэту, 2-я серыя: "Сельскагаспадарчая палітыка".

11.15 Футбол. Жынчыны. Швейцарыя. Фінал.

13.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

14.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

17.00 Веласport. Велагонка "Amstel Gold". Нідерланды.

18.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 3.

19.00 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

21.00 Снукер. Турнір Маастэрс. Лондан. Фінал.

22.00 Бокс. Міжнародныя падындыкі. ЗША.

00.00 Ралі. Чэмпіянат свету. Польша. Агляд.

01.00 Мотаспартыўныя сапосі.

01.15 Бось дык так!!!

01.30 Плаванне. Міжземнаморскія гульны. Пес-кара (Італія). Дзень 4.

01.30 Заканчэнне эфіру.

09.35 "Алімпійскія гульны". Алімпіскі часопіс.

</div

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

1 ЛІПЕНЯ, СЕРАДА

- 1**
- 05.35 Камедыны серыял "Як сказаў Джым".
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00,
14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.05, 08.10 "Добрай раніцы, Беларусь!"
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 11.30 Дзялавое жыццё.
08.20 Гатум разам.
08.35 Сфера інтарэса.
09.05, 13.55 "Беларусь. Гісторыя Перамогі".
09.10 Серыял "Карамболь" (Расія). 1-я серыя.
10.00 Меладрама "Врэтыяра прыгажосці".
10.50 Серыял "Дава бакі адной Ганні".
11.40 "OFF STAGE LIFE".
12.10 Серыял "Доктар Хаўс" (ЗША).
13.05 Серыял "Монх" (ЗША). Заключная серыя.
14.05 Альманахіандраваній.
14.25 Моладзеў камедыіны серыял "Клініка".
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.25 Мастаца-публіцыстычны цыкл "Апера-
цыя "Баграціён". Хроніка Перамогі". Фільм 5-ы.
16.05 Вострасюжэтны серыял "Двое з куфара".
16.55 Меладрама "Врэтыяра прыгажосці".
17.50 Серыял "Дава бакі адной Ганні".
18.50, 01.35 "Зона X". Кримінальная хроніка.
19.30 Змяленнае пытванне.
19.55 Серыял "Карамболь" (Расія). 2-я серыя.
20.50 Спортлото "5 з 36". Забавульннае шоў.
21.00 Панарама.
21.45 В/ф "Зборя Перамогі. Брачтына".
22.15 Серыял "Доктар Хаўс" (ЗША).
23.15 Фільм-катастрофа "Ідалішты шторм".
01.40 Дзень спорту.
01.55 Камедыны серыял "Офіс" (ЗША).
- H**
- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30 Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: "Наша раніца".
09.00 Навіны.
09.05 "Рудая". Шматсерыйны фільм.
10.05 Меладрама "Пан". Расія, 2006.
11.00 Навіны.
11.05 Навіны спорту.
11.10 "Кантролны закуп".

- 11.40 "Ерапаш".
12.00 "Малахай+".
13.00 Нашы навіны.
13.05 Навіны спорту.
13.10 "Зразумец. Прабачыць".
13.45 "Модны прысуд".
14.45 "Хачу ведаць".
15.10 "Гараны лёд". Шматсерыйны фільм.
16.00 Нашы навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 "Прычыса цирку". Шматсерыйны фільм.
17.10 "Хай какуць" з Анджеем Малахавым.
18.00 Нашы навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Серыял "Гуманітуды ў Карапалеве". Закл. серыя.
18.55 "Рудая". Шматсерыйны фільм.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 "Крапава берэт". Шматсерыйны фільм.
22.55 Нашы навіны.
23.10 Навіны спорту.
23.15 "Прыгажосць-страшная сіла".
00.15 "Шліталь каралеўства". Серыял.
01.00 Нашы навіны.
01.15 Навіны спорту да 01.25.
- TB**
- 06.00 "24 гадзіны".
06.10 "Мінчычна".
06.20 "Раніца. Студыя добрага настрою".
07.30 "24 гадзіны".
07.40 "Раніца. Студыя добрага настрою".
08.30 "Аутапанарама".
08.50 "Майстэр Вітаўт". Серыял.
10.00 "Піць гісторый".
10.30 "24 гадзіны".
10.40 "Рэвалі спорт".
10.55 "Танк ў трухе". Тзленавэла.
11.45 "Сіла прыцягнення". Серыял.
12.40 "Званая вічара".
13.30 "24 гадзіны".
13.50 "Гар. Руская версія".
14.40 "Гадкае канані". Моладзеў серыял.
15.30 "Інструктар". Серыял.
16.30 "24 гадзіны".
16.50 "Вайна. Вядома і неядомая".
17.20 "Мінчычна".
17.30 "Званая вічара".

- 18.30 "Сіла прыцягнення". Серыял.
19.30 "24 гадзіны".
20.00 "Сталічныя падрабязнасці".
20.10 "СТБ-спорт".
20.15 "Добры вечар, маліні".
20.30 "Майстэр Вітаўт". Серыял.
21.40 "Дабро пакаліца".
22.00 "Мінск і мінчанска". Документальны фільм.
22.30 "24 гадзіны".
22.55 "СТБ-спорт".
23.00 "Інструктар". Серыял.
23.55 "Дэтэктыўная гісторыя".
- q**
- 06.55 ЛАДная раніца.
07.55 Смачна з барыкам Бурдой.
08.20 Серыял "Вяртанне Турэцкага".
09.10 У гэты дзень.
09.15 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
10.05 Серыял "Спадчынніца" (Мексіка).
10.55 "Іншоу рану сэрца кранаочы...".
11.10 Свасьць.
11.40 Пасмачыца.
11.55 "Абасіты інтарэс".
12.35 Дэтэктыўны серыял "Двайніяты" (Расія).
13.25 Серыял "Вераніка Mars" (ЗША).
14.55 Мультфільм.
15.05 Мультсерыйл "Джордж з джунглю".
15.25 Пазакланская гадзіна.
15.40 Гадзіна суду з Глаўам Астахавым.
15.55 Смачна з барыкам Бурдой.
16.55 Медычныя таймінцы.
17.35 Серыял "Спадчынніца" (Мексіка).
18.35 Навіны культуры.
18.50 Серыял "Вяртанне Турэцкага".
19.45 Беларускава часіна.
20.40 Кальханка.
20.55 Экспедыцыя.
21.00 "Іншоу рану сэрца кранаочы...".
21.10 Серыял "Доўгія вёрсты вайны". 2-я серыя.
22.30 "Весткі".
22.55 Музычная камедыя "Давайце хакаць".

- 12.25 Т/ф "ТАСС улаўнаважаны заяўці...". 3-я серыя.
13.50 Навіны - беларусь.
14.00 Весткі.
14.20 Тэлесерыял "Тroe супраць усіх-2".
15.15 "Гарадок". Дайджэст.
15.50 "Месца сустракы. Іван Бортнік". Д/ф.
16.50 Навіны - беларусь.
17.00 Весткі.
17.25 "Кулагін і партнёры".
17.55 "Прымай мяне мачней". Тэлесерыял.
18.50 Навіны - беларусь.
19.00 Весткі.
19.30 Тэлесерыял "Кармеліта".
21.20 Тэлесерыял «1941». Расія, 2009 г.
22.20 Тэлесерыял «Тroe супраць усіх-2».
23.00 Навіны - беларусь.
23.30 "Весткі".
23.50 "Кулагін і партнёры".
00.20 Заканчэнне эфіру.

- НТВ**
- 06.00 Сеннія.
06.05 Інфармацыйны канал "Сеннія раніцай".
09.00 "Воччана стаўка".
10.00 Сеннія.
10.25 "Іх норавы".
11.00 "Гапоўчайная дарога".
11.30 "Рускія сенсацыі".
12.10 Вострасюжэтны серыял "Псеўданім "Альбанец" 1".
13.00 Сеннія.
13.30 Серыял "Вяртанне Мухтара-2".
15.05 Серыял "Аэрапорт".
16.00 Сеннія.
16.25 Серыял "Вуліцы пабітых ліхтароў".
18.15 "Асоба небяспечны".
18.30 "Алігяд. Надзвічайнае здарэнне".
19.00 Сеннія.
19.35 Вострасюжэтны серыял "Горад спакус".
21.35 "Іншоу добры дзень".
22.35 "Алігяд. Надзвічайнае здарэнне".
23.00 Сеннія.
23.25 Серыял "Псеўданім "Альбанец-2".
00.15 Дэтэктыўны серыял "Эксперыты".

- РОССІЯ**
- 07.00 Добрай раніцы, Расія!
09.20 Тэлесерыял "Кармеліта".
11.00 Весткі.
11.30 Тэлесерыял «1941». Расія, 2009 г.
- РУССКАЯ**
- 07.00 Добрай раніцы, Расія!
- БЕЛСАТ**
- 18.00 Аб'ектыў (агяд падзеяў дні).
- 18.05 "Ранча", серыял.
- 18.50 "Кансультацыя ў ружовым садзе", се-
риял.
- 19.45 Невядомая Беларусь: «Распавяду вам пра
войну», дак. фільм, 2009 г., беларусь.
- 20.30 Праект «будучыня» (навукова-папулярны
тэлекасонік каналу "Німецкая хвайлі").
- 21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).
- 21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: «Міндоўг»
(спланаваўчая праграма).
- 21.30 «Вышай за падэрніні», маст. фільм.
- 23.10 Госць «Белсату».
- 23.25 «Кальханка» ад Сашы і Сіроўкі (сатырыч-
ная праграма).
- 23.40 Аб'ектыў.

2 ЛІПЕНЯ, ЧАЦВЕР

- J**
- 05.35 Камедыны серыял "Як сказаў Джым".
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00,
14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.05, 08.10 "Добрай раніцы, Беларусь!"
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.30, 11.50 Дзялавое жыццё.
08.20 Гатум разам.
08.35 Змяленнае пытванне.
09.05, 13.55 "Беларусь. Гісторыя Перамогі".
09.10 Серыял "Карамболь" (Расія). 2-я серыя.
10.00 Меладрама "Врэтыяра прыгажосці".
10.50 Серыял "Дава бакі адной Ганні" (Украіна).
11.40 Відеафільм АТН "Былыніцкая таймінцы"
цыку "Змія беларускай".
12.10 Серыял "Доктар Хаўс" (ЗША).
13.05 Фантастычны серыял "Героі" (ЗША).
14.05 Уласні персонай.
14.30 Камедыны серыял "Клініка" (ЗША).
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.25 Мастаца-публіцыстычны цыкл "Апера-
цыя "Баграціён". Хроніка Перамогі". Фільм 6-ы,
заключны.
- 16.05 Серыял "Двое з куфара" (Расія).
16.55 Меладрама "Врэтыяра прыгажосці".
17.50 Серыял "Дава бакі адной Ганні" (Украіна).
18.50 "Зона X". Кримінальная хроніка.
19.30 Сфера інтарэса.
19.55 Дэтэктыўны серыял "Карамболь" (Расія).
21.00 Панарама.
21.45 Урачыстае паседжанне і святочны канцэрт,
прысвечаны 65-годдю выявлення Рэспублікі
беларускай ад наемца-фашистскіх захопнікаў.
23.35 Ваенна-прыгодны фільм "Вам - заданне".
01.05 Дзень спорту.
- H**
- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00
Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: "Наша раніца".
09.05 "Рудая". Шматсерыйны фільм.
10.05 Меладрама "Пан". Расія, 2006.
11.00 Навіны.
11.05 Навіны спорту.
11.10 "Кантролны закуп".
11.40 "Ерапаш".
12.00 "Малахай+".

- 13.05 Навіны спорту.
13.10 "Зразумец. Прабачыць".
13.45 "Модны прысуд".
14.45 "Хачу ведаць".
15.10 "Гараны лёд". Шматсерыйны фільм.
16.00 Нашы навіны.
16.10 Навіны спорту.
16.15 "Прычыса цирку". Шматсерыйны фільм.
17.10 "Хай какуць" з Анджеем Малахавым.
18.00 Нашы навіны.
18.15 Навіны спорту.
18.20 Серыял "Іздын".
18.55 "Рудая". Шматсерыйны фільм.
20.00 Час.
20.30 Нашы навіны.
21.00 Навіны спорту.
21.05 "Прам'яна".
22.55 Нашы навіны.
23.10 Навіны спорту.
23.15 "Людзі-феномены".
00.15 "Шліталь каралеўства". Шматсерыйны
фільм.
01.00 Нашы навіны.
01.15 Навіны спорту да 01.25.
- C**
- 06.00 "24 гадзіны".
06.10 "Мінчычна".
06.20 "Раніца. Студыя добрага настрою".
07.30 "24 гадзіны".
07.40 "Раніца. Студыя добрага настрою".
08.30 "Аутапанарама".
08.50 "Майстэр Вітаўт". Серыял.
10.00 "Піць гісторый".
10.30 "24 гадзіны".
10.40 "Рэвалі спорт".
10.55 "Танк ў трухе". Тзленавэла.
11.45 "Сіла прыцягнення". Серыял.
12.40 "Званая вічара".
13.30 "24 гадзіны".
13.50 "Гар. Руская версія".
14.40 "Гадкае канані". Моладзеў серыял.
15.30 "Інструктар". Серыял.
16.30 "24 гадзіны".
16.50 "Вайна. Вядома і неядомая".
17.20 "Мінчычна".
17.30 "Званая вічара".

- 20.15 "Добры вечар, маліні".
20.30 "Беларусьфільм" прадстаўляе: "Майстэр
Вітаўт". Серыял. Заключны серыя.
21.40 "Аутапанарама".
22.00 "Асабіты інтарэс".
22.30 "24 гадзіны".
22.55 "СТБ-спорт".
23.00 "Інструктар". Серыял. Заключны серыя.
00.50 "Сакрэтны гісторы".
- q**
- 06.55 ЛАДная раніца.
07.55 Смачна з барыкам Бурдой.
08.15 Дэтэктыўны серыял "Вяртанне Турэцкага"
(Расія).
09.00 У гэты дзень.
09.05 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
10.00 Серыял "Спадчынніца" (Мексіка).
10.45 "Іншоу рану сэрца кранаочы...". Маналогі
аб вайне.
11.00 Невытлумачальная, але факт.
11.50 Дэтэктыўны серыял "Двайніяты" (Расія).
12.40 Моладзеў дэтэктыўны серыял "Вераніка
Марс" (ЗША).
13.25 Дак.фільм "За конную пяду беларускай
зямлі" (беларуское тэлебачанне).
14.20 Мультфільм.
14.30 Мультсерыйл "Джордж з джунглю"(ЗША).
15.20 Пазакланская гадзіна.
15.30 Гадзіна суду з Глаўам Астахавым.
16.25 Смачна з барыкам Бурдой.
16.55 Медычныя таймінцы.
17.35 Серыял "Спадчынніца" (Мексіка).
18.35 Навіны культуры.
18.50 Дэтэктыўны серыял "Вяртанне Турэцкага"
(Расія).
19.45 Беларускава часіна.
20.55 Кальханка.
20.55 Экспедыцыя.
21.00 "Танк ў трухе".
21.30 Серыял "Добрыя вёрсты вайны" ("беларус-
фільм"). 3-я серыя, заключная.
21.10 Час футболу.
21.35 Серыял "Доўгія вёрсты вайны" ("беларус-
фільм"). 3-я серыя, заключная.
22.50 "Проста праграма".
23.30 Футбол. Ліга Еўропы.

- 11.00 Весткі.
11.30 Тэлесерыял «1941». Расія, 2009 г.
12.20 Тэлэфільм "ТАСС улаўнаважаны заяўці...".
4-я серыя.
13.50 Навіны - беларусь.
14.00 Весткі.
14.20 Тэлесерыял "Тroe супраць усіх-2".
15.15 "Гарадок". Дайджэст. Забуйліяльная
праграма.
15.50 "Без чырвонага сінюса". Давыдзік Галінка.
Документальны фільм.
16.50 Навіны - беларусь.
17.00 Весткі.
17.25 "Кулагін і партнёры".
17.55 "Прымай мяне мачней". Тэлесерыял.
18.00 Весткі.
19.00 Навіны - беларусь.
19.30 Тэлесерыял «1941». Расія, 2009 г.
20.20 Тэлесерыял «Тroe супраць усіх-2».
23.20 Навіны - беларусь.
23.30 "Весткі".
23.50 "Кулагін і партнёры".
00.10 Заканчэнне эфіру.

- НТВ**
- 06.00 Сеннія.
06.05 Інфармацыйны канал "Сеннія раніцай".
09.00 "Іншоу добры дзень".
10.00 Сеннія.
10.25 "Кухары і кухці".
10.50 "Без рэзарту".
11.25 "Рускія сенсацыі".
12.05 Вострасюжэтны серыял "Псеўданім
"Альбанец"-2".
13.00 Сеннія.
13.35 Дэтэктыўны серыял "Вяртанне Мухта-
ра-2".
15.10 Серыял "Аэрапорт".
16.00 Сеннія.
16.25 Кримінальны серыял "Вуліцы пабітых
ліхтароў".
18.15 "Барацьба за ўласнасць".
18.30 "Алігяд. Надзвічайнае здарэнне".
19.00 Сеннія.
19.35 Прэм'ера. Вострасюжэтны серыял "Горад
спакус".
21.35 "Рускія не здаоцца!".
22.35 "Алігяд. Надзвічайнае здарэнне".
23.00 Сеннія.
23.35 Вострасюжэтны серыял "Псеўданім
"Альбанец"-2".

- РОССІЯ**
- 07.00 Добрай раніцы, Расія!
09.20 Тэлесерыял "Кармеліта".
- РУССКАЯ**
- 07.00 Добрай раніцы, Расія!
- БЕЛСАТ**
- 18.00 Аб'ектыў (агяд падзеяў дні).
18.05 "Ранча", серыял.
18.55 "Апошні сезон", серыял.
19.50 «Праваслаўнія дзеячы», дак. фільм.
20.05 Yolfel (моладзевая праграма).
20.30 На колах (аўтамабільны тэлекасонік
каналу "Німецкая хвайлі").
21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).
21.20 Гісторыя пад знакам Пагоні: «Хры-
сціянства».
21.30 Документальнае гадзіна: «Нармальнае
жыццё», дак. фільм, 2003 г., ЗША.
23.35 Макрафон: «Free - 2008», фестываль, ч.
2: выступ гурта «Neuro Dube».
23.05 Еўрапейскі Саёз без скрэтага, 2 серыя:
«Сельскагаспадарчая палітыка».
23.25 Вострасюжэтны серыял "Псеўданім
"Альбанец"-2".
23.40 Аб'ектыў.

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Выпуск №3 (31)
(чэрвень)

www.litbel.org www.novychas.org

Культурна-асветніцкі праект Грамадскага аб'яднання «Саюз беларускіх пісьменнікаў» і «Новага часу»

Галоўныя навіны і падзеі літаратурна-грамадскага чэрвеня	... 2
Новыя вершы Марыны НАТАЛІЧ і Васіля ДЭБІША	... 3
Аповед «Грандыёны законапраект» Іллі РАСОЛАВА	... 4
«Пятая калонка» ад Марыкі Мартысевіч	... 5
Пераклад алавядання амерыканскага пісьменніка Дэвіда Фостэра УОЛЕСА	... 6
Нехрэстаматыйнае эз пра Аляксандра Пушкіна	... 7
Агляд кніг на «Паліцы» «б»	... 8

► ПАЗІЦІЯ

ЛІНІЯ МЕДСАНБАТА

Віктар ХУРСІК

Калі тримаеш у руках пакоўкі ўспаміны пра 1941-ы, пачынаеш дыхаць адным дыханнем з пакаленнем забытых. Там, у той краіне, якая звалася СССР, яны каҳалі, спадзяваліся, верылі. Большасць мела высокую чалавечую годнасць і сумленне. Патрыйты сваёй Айчынны былі да самахваравання адданын ідэі лепшай будучыні, а ў час выпрабаванняў іх любобу да Радзімы выклікала павагу нават у ворагаў.

Вайна і паслявінны час націлі свой адбітак на паводзіны тых людзеў, знік і сам СССР, але мужнасць байцоў 1941-га працісанная ў гісторыі навечна. Яна заўсёдзе будзе крывацій разважанняў пра сметасць у баражце за свабоду і незалежнасць краіны.

...Малады ваенны ўрач Фёдар Мацвеевіч Вялічка скончыў вайна-медыцynскую акадэмію ў Ленінградзе ў 1939 годзе і атрымаў размеркаванне ў Прыволжскую вайну акругу. Праз год ён ужо камандаваў медсанбатам 154-ай стралковай дывізіі. У 1941 годзе не маючы часу на фарміраванне поўнай штатнай каласці гэтая дывізія ў складзе 63-га корпуса была тэрмінова накіраваная на папаўненне войскаў Беларускай ваеннаі акругі. Адбылося гэта за некалькі дзён да аўгустаўніцкага ўрачыства ўрачам 154-ай стралковай дывізіі Фёдарам Мацвеевічам Вялічкам. Да сярэдзіны ліпеня часткі корпуса вялі краставыя бай, пакрысе пасоўваючы ворага на заходзе. Аднак націк фашысты атакавалі ўрачыства мацнёй. Увыніку пад канец ліпеня часткі 63-га корпуса перайшлі да абароны. У гэты час медсанбат Вялічкі размісціўся на дарогі, у лесе непадалёк Лугавой Вірні. Батальён меў у сваім складзе сорак чалавек і восем адзінак аўтатэхнікі. Урачы працавалі кругласутачна, аперасць выконваліся пад элекрычнае святло ад акумулятараў, пастаянна ішла эвакуацыя цяжкапараненых. За кароткі час бяльных дзянініў была аказана дапамога звыш шасці тысячам байцоў.

Але на машына, ні сувязы не вирнуліся...
Ночу ў раён размяшчэння медсанбата прыбыў ветэрынарны лазарэт дывізіі ў коласці сарака баёўшчыпам на пад кіраўніцтвам камісара Мінегалія Загірава і вясімі байцоў-рамонтнікамі з дывізійнага аўтабата. У ветэрынару мелася пінь машын і адзін станкавы кулемёт, а таксама гармата-саракапятика з камплектамі снарадаў.

Што могла супраціставіць гэтай жменька фашысцкай ваеннай машыне? Нічога. Акрымы ўзору служжэння Радзіме. Не штрафбат гнай урачу і ветэрынару пад яе колы (як часам гэта малоюць). У 1941-м людзьмі рухала іншае: бытага ціпера пачуццё асабістай ад-

мель. Аб сваім месязнаходжанні данеслі ў штаб цераз сувязнога, але ён адтуль не вярнуўся. Вырашылі быць напагатове, выставілі баявую ахову. Ранкам трыванцата жніўня правялі рэкагнасыроўку ўбок вёскі Міркулавічы і Глыбоўчына. Сэрца ёнкулі, калі ўбачылі, што на лузе лі кустоў і прызміліўся нямецкі самалёт. З яго павышкавалі ўзбройнія салдаты і схаваліся ў лесе. Самалёт адрасу ж паліцей, а на яго месца начальнік прылятаць новыя з такім «грудзі». Тэрмінова склалі ад гэтym днісанненне ў штаб дывізіі і адправілі з сувязнымі на машыне.

Але на машына, ні сувязы не вирнуліся...

Ночу ў раён размяшчэння медсанбата прыбыў наступным чынам. Паўночна-заходнюю частку ляснога масіву абараняў ветлазарэт на чале з камісарам Загіравым. Намесніку камандзіра медсанбата Сухіні разам з дўумя дзесяткамі байцоў разам з дўумя дзесяткамі фельштарамі дасталася паўночная частка лесу побач з дарогай Доўск-Гомель. Камісар медсанбата Грыскап разам з рамонтнікамі і рэшткай медсанбата заняў паўднёвую-ўсходні рубеж. Сам жа камандзір з шасцю байцамі залёг на кустах на заходнім узлеску.

Ранкам 15 жніўня 1941 года група начальнікаў ўцягвала ў бай з немцамі, якія рухаліся па дарозе

на Гомель. Ад страляніны, расплачай ветлазарэтам, купка немцаў разгублілася, начальнік адстрэльваў, а калі запрацаваў станкавы кулемёт, то ўговуле ратавалася ўцёкамі. Праз гадзіну пасля зدارэння на балыву группу Сухініна выпаўлілі тры танкеткі. У байцоў на распрацаджаніі акрамі віントовак было шмат бутзялек са спіртавымі настоімі і некалькі гранат. Пры набліжэнні па бронемашынах быў адкрыты агонь. Танкеткі павярнулі назад, пад аздытом было зроблены некалькі выстралаў з гарматы. У гэты час на заходзе, побач з засадам камандзіра медсанбата спынілася аўтамашына з немцамі. Калі двух дзесяткай фашыстаў з аўтаматаўі саскоўлі на зямлю, начальнік размінаў ногі, пेрагаворваў. Вялічка прыкінуў: «шэсць віントовак і пісталет супраць дваццаці аўтаматаў». Але ж ёсьць яшчэ пары гранат, а на чатырох віントоўках штыкі.

Атакавалі зняніцу. Вораг быў частково пабіты, але частка фашыстаў збегла ў недалёкую ніжэйшую пашынню. Пабегі з улекамі, ды вірнуліся. Рангам сціхла. У час перадышкі камісар Грыскап арганізаваў альход раненых жанчын-урачоў і медсесціў у бэсцы Негаўка. Жыхарка гэтай вёскі Аляксандра Мікалаеўна Гаўрыленка схавала жанчын, пераапранула.

Пазней яны перарабліся ў партызанскі атрад. Ледзь толькі жанчыны сыйшли, як над лесам закружыў нямецкі самалёт-разведчык «рама». Лес началі бамбіць самалёты і абстрэльвалі артылерыю. Усё змяшлася. Відаць, фашысты прыніялі медсанбат за больш сур'ёзную частку і нанеслі па ёй сакрушальны ўдар. Гарэй лес, машины, гінулі абаронцы лісной крапасці. А сёмы гадзіні вечара сціхла, і толькі група Загірава працівала бой у сваім сектары, ды і там з чыгам часу наступіла цішыня.

Пазней яны перарабліся ў партызанскі атрад.

Ледзь толькі жанчыны сыйшли, як над лесам закружыў нямецкі самалёт-разведчык «рама». Лес началі бамбіць самалёты і абстрэльвалі артылерыю. Усё змяшлася. Відаць, фашысты прыніялі медсанбат за больш сур'ёзную частку і нанеслі па ёй сакрушальны ўдар. Гарэй лес, машины, гінулі абаронцы лісной крапасці. А сёмы гадзіні вечара сціхла, і толькі група Загірава працівала бой у сваім сектары, ды і там з чыгам часу наступіла цішыня.

...Ранены ў нагу камандзір медсанбата агледзеўся. З шасці яго байцоў жывыя засталіся троє. Стала вядома, што значныя страты быті і ў іншых групах. Загінулі камісар Грыскап, Сухіні, Загірав. Належала адцінка жывых і як мага хутчэй адступіць. Не зважаючы на боль, Вялічка кінуўся да аўтамашын. Дзякую Богу, троны на хадзе. Размеркава ў іх калі двух дзесяткай чалавек. Сам сеў у кабіну першай. Аднак ледзьве ад'ехаў ад лесу, як трапілі пад мошны мінамётны абстрэл. Машину пераўрнула. Камандзір цудам апынуўся. Аглушаны ўзрывамі, ён паглядзеў наўкола: машины былі разбітыя, многія байцы забітыя ці цяжка параненыя. Вораг пасля мінамётнага аблупу пайшоў у атаку.

Вялічка паспрабаваў з байцамі паднім'ць аўтамашыну, але гэта не ўдалося. Ён адчуў мошны ўдар па галаве і страпіць прыгомніць. Агоўтаўся тады, калі ўбачыў, як два немцы адцінілі дэзяту і кабуру. «Камісар!» — запытаў афіцэр. «Не, Аг, урач», — захітаў ён галавой. Жывых аказалася калі дванаццаці чалавек. Хто не мог падніцца, таго прыстрэлілі на месцы. З байцоў сарвалі знакі адрознення і пагнаў ў бэску Дубраўку (там фашысты збіраліся аблупуць пайшоў).

На наступны дзень жывыя пад наглядам немцаў хавалі ў лесе сваіх таварышаў. Іх загінула амаль сотня...

Часта чиоцка галасы аб прымерні. Маўляй, пары адзначыць і дагледзець месцы нямецкіх пахаванняў. Зразумела, час гоць раны. Жыць на зямлі з пачуццем вечнай няянавіці немагчыма. Перакананы, каб быў такі дазвол, то сталёвымі нямецкімі кръжамі тэртырыі Беларусь былі баракі, падзвігу баяцоў. А вось з мемарыялізациі подзвігу бацькоў і дзедаў нашых у нас і да сёняшнінга часу — непярэлікі. Прыдумалі і прафинансавалі «Лінію Сталіна», каб цесьць «Сталіна», а лінію медсанбата ды поле подзвігу яго байцоў заарапі.

НАВІНЫ

ЮБІЛЕЙ

ПАМЯЦЬ ПРА ВАСІЛЯ БЫКАВА

Беларусь адзначае 85-югадную з дня народзінай народнага пісьменніка Васіля Уладзіміравіча Быкава. У Мінску масавая юбілейная вечарыны не будзе: на жаль, перамовы Саюза беларускіх пісьменнікаў здымкіцы Палаца мастакства аб арэндае залы завяршыліся безвынікова.

18 чэрвяна юбілейная вечарына адбылася ў Музеі гісторыі беларускай літаратуры, дзе пра творцу ўзгадвалі яго калегі-пісьменнікі, наўкуоўцы і супрацоўнікі музея.

19 чэрвяна, у дзень народзінай, творцы і чытчыя ўсклікі кветкі на магілу Васіля Быкава. Адбылася традыцыйная вандруга на ягону радзіму ў вёску Бычы — з узделам систры Валянтыны Уладзіміраўны і кіраўніцтва Саюза беларускіх пісьменнікаў.

19 чэрвяна адбелюо Васіля Быкава ў абласной бібліятэцы імя Леніна адчынілася мастацкая выстава і прайшла вечарына «Салдат Перамогі». Экспазіцыю выставы ў фое бібліятэкі склаці творы ўзделніка Быкаўскага пленэру, які раз на два гады праводзіць на радзіме

Фото: Ольга Дзяржына

пісьменніка грамадскі цэнтр імя Язэпа Драздовіча.

Літаратурную вечарыну пад назвай «Салдат Перамогі» падрыхтавалі супрацоўнікі бібліятэкі, а таксама віцебская арганізацыя Таварыства беларускай мовы. У імпрэзе ўзялі ўдзел і прадстаўнікі Саюза беларускіх пісьменнікаў, сабрам якога быў Васіль Быкаў, і сабры Саюза пісьменнікаў Беларусі.

ВОДГУК

“КАБ СОНЦА ЗАХІЛІЦь...”

Штотыднёвік «Літаратура і мастацтва» ў нумары за 5 чэрвяна змяніў на першай старонцы віншаванне беларускім пісьменнікам, якія «працуюць на карысць Айчыны», з нагоды 75-годдзя Саюза пісьменнікаў Беларусі, якое падпісаў старшыня гэтага аўяднання Мікалай Чаргінец.

Аўтар святочнага панегірыка сцвярджае, што «Саюз пісьменнікаў Беларусі з'яўляецца пераемнікам тых ідэй і літаратурных традыцый, якія былі закладзеныя на начатку стварэння грамадскай арганізацыі і набылі сваё развіціе ў 40-90 гады XX стагоддзя». Але ці таго гэта насымэрч, ці не хітрышь тут спадар Чаргінец, падміняючы паняцці і выдаючы чорнае за белое?

Каб разбрэзца ў пытанні «who is who», неабходна зрабіць невялікі экспкурс у гісторыю стварэння пісьменніцкай арганізацыі ў Беларусі.

8 чэрвяна 1934 года адбыўся Першы ўстаноўчы сход беларускіх пісьменнікаў, які заснаваў Саюз пісьменнікаў БССР. Гэта дата і лічыцца днём стварэння масавага грамадскай арганізацыі літаратараў Беларусі, якія нядынна споўнілася 75 гадоў.

Ад часу свайго стварэння і да сёняшніх дзён пісьменніцкі саюз з'яўляецца ядром нацыянальнай інтэлігенцыі, апрышчам культурнай і эстэтычнай думкі. З яго шэрага паўсталі і сталіся сусветнымі творчымі постатцямі Янка Купала, Якуб Колас, Кузьма Чорны, Пятрусь Броўка, Іван Мелех, Уладзімір Карапеевіч, Але́сь Адамовіч, Іван Шамякін, Янка Брылы, Васіль Быкаў, сотні іншых, не менш таленавітых пісьменнікаў. Нездарма за развіціе нацыянальнай культуры паўпялірызацией беларускай літаратуры сабры Саюза пісьменнікаў ушаноўваліся дзяржавай: 19 сібрам СП было прысвоена званне Народных пісьменнікаў і паэтаў; 3-ом — Народных артысташт; 41-му — заслужаных дзеячоў культуры Беларусі; 10-ці — заслужаных дзеячоў науки. Больш сотні з іх стапі Лаўрэатамі Дзяржканція прэміі Беларусі.

Пазіцыя зручная: з аднаго боку — падмінін паніні, а з другога — замаўчача існаванне Саюза беларускіх пісьменнікаў — на сёня не толькі дэйснага члена Міжнароднай супольнасці пісьменніцкіх саюзаў (правапераемнік СП СССР), але і паўнапраўнага члена Еўрапейскай Пісьменніцкай Рады. Урашце, менавіта СБП сёня з'яўляецца дэ-факта паўнапраўным пераемнікам і спраў, і гісторыі СП колішняга, які ёндычна — і ёсьць спадкаемцам Саюза пісьменнікаў Беларусі — бо Статут СБП (тэкст размешчаны на сайдзе арганізацыі) заразістраваны Міністэрствам юстыцыі Рэспублікі Беларусь 28 кастрычніка 1991 года. У той год і паўстала Рэспубліка Беларусь...

Ды і дзе “схаваць” больш за 600 сябров старайшай пісьменніцкай арганізацыі, сирод якіх лепшыя літаратары сучаснасці: Рыгор Барадулін, Ніл Гілевіч, Генадзь Бераўкін, Уладзімір Някляев, Уладзімір Арлоў, Але́сь Разанаў, Святлану Алексіевіч, Вольга Пішчук, Віктар Казко, Анатолія Кудравец ды сотні іншых майстроў праіздзяваючага слова — да самых маладых? Як пісаў колішні ейны сябар Кандрат Крапіва, “Каб сонца захіліць...”

Незадежная ад палітычна-ўладнай кан'юнктуры пазіцыя Саюза беларускіх пісьменнікаў на працягу апошніх гадоў вы-

клікала разгрес з боку ўладаў Беларусі. У 1997 годзе ў СБП быў адабраны Дом літаратара, а ў 2006 годзе аўяднанне было гвалтоўна выкінута з займаемага памяшкання. (А яшчэ раней, у 2002-м, у СБП быў адабраны літаратурно-грамадскі перыядычны выданні, заснавальнікам якіх ён з'яўляўся.) На гэтай базе і была створана дзяржаўная Рэспубліканская выдавецтва «Літаратура і мастацтва». Але ці таго гэта насымэрч, ці не хітрышь тут спадар Чаргінец, падміняючы паняцці і выдаючы чорнае за белое?

Каб разбрэзца ў пытанні «who is who», неабходна зрабіць невялікі экспкурс у гісторыю стварэння пісьменніцкай арганізацыі ў Беларусі.

8 чэрвяна 1934 года адбыўся Першы ўстаноўчы сход беларускіх пісьменнікаў, які заснаваў Саюз пісьменнікаў БССР. Гэта дата і лічыцца днём стварэння масавага грамадскай арганізацыі літаратараў Беларусі, якія нядынна споўнілася 75 гадоў.

Меркаваць, натуральная, спажыўкам літаратуры, слухачам на літаратурных імпрэзах. Сёння на колькасць члену новага саюза, які ўзнічаў яшчэ Мікалай Чаргінец, не нашмат перавышае 300 чалавек (сирод якіх, па некаторых звестках, ёсць і тыя, хто пісьменнікам не з'яўляецца). І вось сёня гэты новаствораны саюз перацягвае на сібе коўдру ранейшых дасягненніў нацыянальных літаратараў...

Пазіцыя зручная: з аднаго боку — падмінін паніні, а з другога — замаўчача існаванне Саюза беларускіх пісьменнікаў — на сёня не толькі дэйснага члена Міжнароднай супольнасці пісьменніцкіх саюзаў (правапераемнік СП СССР), але і паўнапраўнага члена Еўрапейскай Пісьменніцкай Рады. Урашце, менавіта СБП сёня з'яўляецца дэ-факта паўнапраўным пераемнікам і спраў, і гісторыі СП колішняга, які ёндычна — і ёсьць спадкаемцам Саюза пісьменнікаў Беларусі — бо Статут СБП (тэкст размешчаны на сайдзе арганізацыі) заразістраваны Міністэрствам юстыцыі Рэспублікі Беларусь 28 кастрычніка 1991 года. У той год і паўстала Рэспубліка Беларусь...

Ды і дзе “схаваць” больш за 600 сябров старайшай пісьменніцкай арганізацыі, сирод якіх лепшыя літаратары сучаснасці: Рыгор Барадулін, Ніл Гілевіч, Генадзь Бераўкін, Уладзімір Някляев, Уладзімір Арлоў, Але́сь Разанаў, Святлану Алексіевіч, Вольга Пішчук, Віктар Казко, Анатолія Кудравец ды сотні іншых майстроў праіздзяваючага слова — да самых маладых? Як пісаў колішні ейны сябар Кандрат Крапіва, “Каб сонца захіліць...”

ПРЕМІИ

“ШКЛЯНОЕ ПЯРО” УЛАДЗІМІРА НЯКЛЯЕВА

3 6 па 9 чэрвяна ў Цвяры праходзіў 1 міжнародны фестываль славянскай пазы «Слеўнія пісьменнікі», які быў прымеркаваны да 210-гаддзя з дня нараджэння Аляксандра Пушкіна. У рамках фестывалі адбыліся аўтографы, пісьменнікі з сярод славянскіх краін з аткыткай на ягону радзіму ў вёску Бычы — з узделам систры Валянтыны Уладзіміраўны і кіраўніцтва Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Віталыем словам цырымонію ўрачыстага завяршэння адкрыла намеснік губернатара Цвярской

вобласці Вольга Пішчуліна. Ад імі губернатара яна падзікаўала пісьменнікам, педагогам ВНУ, гасцям з сярод славянскіх краін з аткыткай на ягону радзіму ў вёску Бычы — з узделам систры Валянтыны Уладзіміраўны і кіраўніцтва Саюза беларускіх пісьменнікаў.

У апошні вечар пастычнага свята быў ўзмагароджаныя жаночыя пісьменнікі з аткыткай на ягону радзіму ў вёску Бычы — з узделам систры Валянтыны Уладзіміраўны і кіраўніцтва Саюза беларускіх пісьменнікаў.

“За шматлікі і таленавітый пераклады рускай пазіі на іншую мову” быў ўзмагароджаны польскі паэт Аляксандар Наўроцкі. “За пераклады замежнай пазіі на рускую мову” адзначаны рускі паэт Віктар Шырокая. Цвярскі паэт Кастусь Рабенкі атрымаў ўзмагароду ў цвярской рэгіянальнай намінацыі “За поспехі ў шматгадовай пастычнай творчасці на Цвярской зямлі”.

УЛАДЗІМІР АРЛОЎ — НАМІНАНТ ПРЕМІІ “ЕЎРАПЕЙСКІ ПАЭТ СВАБОДЫ”

Уладзімір Арлоў будзе прадстаўляць Беларусь на агульнаеўрапейскім конкурсе «Еўрапейскі паэт свабоды». Прамія заснаванна муніципалітатом горада Гданьск, каліскі «Салідарнасці». Памер прэміі — 100 000 злотых (каля 22 000 ёура).

На першым этапе конкурсу, які праходзіў у сакавіку 2008 года, з 46 еўрапейскіх краін ўзялі ўдзел выбраныя сёнь — Беларусь, Кіп, Славакія, Славенія і Сербія, Францыя і Швейцарыя. Перакладчыкі-эксперыты, якіх запрасілі арганізатары, вылучылі па паэту ад кожнай краіны і ўзялілі ўдзел на пасяджэнні асобы пісьменнікаў і пісьменнікі з іншых краін: Швейцарыі, Фінляндый, Расіі, Нямеччыны, Беларусі. У склад шведскіх длегасцей ўхадзілі ўдзельнікі з 10 краін.

Імя пераможкі будзе агучана падчас Міжнароднага літаратурнага фестывалю ў 2010 годзе, які праходзіць у Польшчы. Пасяджэнні асобы пісьменнікаў і пісьменнікі з іншых краін будзяць падчас фестывалю.

ку кожнага фіналіста выйдзе ў спецыяльны серыі «Еўрапейскі паэт свабоды» — намінацыі.

Кнігу вершаў Уладзіміра Арлова «Паром праз Ля-Манш» пераклаў вядомы польскі творца, віцэ-прэзідэнт Польскага ПЭН-цэнтра Адам Паморскі.

Імя пераможкі будзе агучана падчас Міжнароднага літаратурнага фестывалю ў 2010 годзе, які праходзіць у Польшчы. Пасяджэнні асобы пісьменнікаў і пісьменнікі з іншых краін будзяць падчас фестывалю.

СУСТРЭЧЫ

ЛІТАРАТУРНАЯ БАЛТЫКА

3 9 па 11 чэрвяна на запрашэнні Саюза пісьменнікаў Эстоніі пад патранатам Балтыйскай асацыяцыі пісьменнікіў (у склад якой з гэтага года ўваходзіць і Саюз беларускіх пісьменнікаў) адбылася традыцыйная сустэрэча творцаў з розных краін: Швейцарыі, Фінляндый, Расіі, Нямеччыны, Беларусі. У склад шведскіх длегасцей ўхадзілі ўдзельнікі з 10 краін: Балтыйскай асацыяцыі пісьменнікіў, раслачынскай асацыяцыі пісьменнікіў Эстоніі, які месціцца ў гісторычнай частцы Таліна, мэрпрыемствы працягнуліся ў славутай Нароўскай крэпасці і Доме творчасці пісьменнікаў у Касму.

Паколькі Саюз беларускіх пісьменнікаў увайшоў у Бал-

тыйскую асацыяцыю пісьменнікіў (каля 4 тысяч долараў). Вядома, Саюз беларускіх пісьменнікаў, пазбаўлены сродкаў для існавання, маёмы і Дому творчасці, не шмат што можа працаваць на якісці гасціннага адказу эстонскім пісьменнікам. Але наладжванне сувязей, адчыванне таго, што наша літаратурная сітуацыя цікавая для Балтыйскай Іўропы, надзвычай важнае».

Прадстаўнікі з дзясяткіў пісьменнікаў з Балтыйскай асацыяцыі пісьменнікіў падчыниліся на прыкладзе асацыяціў з Саюзам пісьменнікаў Эстоніі, які пішаў на агульным з'ездзе і атрымаў новую назву — Саюз беларускіх пісьменнікаў (СПБП).

Незадлежная ад палітычна-ўладнай кан'юнктуры пазіцыя Саюза беларускіх пісьменнікаў

СВЯТЛО Ў ВАЧАХ

Марына НАТАЛІЧ

 Мой кахраны,
 Лесам наканаваны,
 Што ведае мы
 При яго выборы?
 То палыну лінне
 Ў арабінавас віно,
 То ў студні бяздонай
 Пакажа дно.
 То плячотай аналіц,
 То сцюжаю абве, –
 На вятрах мілосці
 Палаю-калею.
 А лёс рагоча,
 Стары белачубы,
 Як ты нямееш
 У адчай ад згубы.

Што мы яму, кахрані,
 Не вартыя жалю падранкі,
 Кволыя птахі
 Без апранахі?
 Выштурхнэ з сэрцаўны кахрання –

Ні спагады няма, ні адхлання.
 Сэрцаіка ўчічні разабеци,
 А лёс бессаромна смяеца
 І шыбуе далей
 Шукаць маладзеньку пару –
 Забаіку і ахвяра...

Страчаная

Адвярніся, любы,
 Хмура не сачы,
 У чыю далонь я
 Магла губіць ключы...

Я зірнула ў студню,
 Як на воду ўшла, –
 Жоўтая вяргіня
 Вочы аляпка.
 Жоўтая вяргіня
 Там, на глейкім тле,
 Мой адбітак зыбкі
 На празрыстым шкеле.
 Хто ж мянне сурочыў,
 У час які і дзе,
 Што канано кветкай
 Ў ледзяной вадзе?

...Не ключы згуబіла –
 Душу не зберагла,
 Кветкай упусціла
 У прадонне зла...

Мастаковыя сны

Клопат збуду –
 Гуллю ў пацеркі:
 Жэмчуг чорны,
 Перлінскі белы.
 Ночкі цёмныя,
 Ранні імгненыя...

Бог за мной
 Падглядае ў потайкі:
 Раптам я што прыдумаю новае –
 Сіне-светлае,
 Пекна-ружковое.

Ён мянне разумее,
 Самотную...

 Не сястра, не кахранка,
 Не дачка я табе –
 Падчарка.
 Не змия-камняломка,
 Не жонка ласкавая –
 Яшчарка,
 Безабаронная, нецікавая,
 стылана,
 Вачам – не паглядная,
 Сэриу – не мілая.

Навошта злавіў ты мянне,
 Утаміваў, прыручыў,
 Як свято ў вугальку,
 Присабечні злодулены пламень,
 А потым раптоўна адрынуў, скамечыў
 Выклікам хлесткім: “Хачу і хлущу!..”
 І стаў дом мой – трывучы камень,
 У ім яшчарка залатая схавала душу.

 Празрыстасць вінаграду – радасць,
 Смугліласць вінаграду – сум,
 Гінаватасць далягіду
 За вырай нашых лёгкіх дум.

Віна зялёны вір і морак,
 Гінатанулы райскі сад,
 Зноў вінаграду съты голад,
 Начэй паўднёвых зарапад.

Усё гэта там, за даўнім часам,
 У снах, у восеніскіх начах,
 Дзе я не чайка над баркасам –
 Свято ў вачах.

НЕ ДЛЯ БОГА ХАМ БУДУЕ ХРАМ

Васіль ДЭБІШ

Дзеда на расстрэл. Душа рыдае,
 Ды ёксые краса ішча кволых мрой,

І такія халодныя ночы,
 І такія дахджэлівыя дні.

Па пустыннай і змрочнай алеі
 Я іду. Чую жудасны стук
 Малаткоў і сякерай. Чарнеч
 Хворы ясень з абрубкамі рук.

Сумна так! Сядро гэтых пачварных
 Дрэваў – птушак мне больш не пачуць.
 З туманамі злавесныя хмари
 Нізка-нізка над краем плывуць...

 Слабне вера. І не той я сам.
 Мне б вярнуць назад дзесятак год...
 Не для Бога хам будзе храм –
 Дзеля ўцехі гонару свайго.

Смерць наўкол. Людская лъеца кроў.
 Гінучы душы ў д'яблавым агні.
 Ані бліску ў свеці ліхтароў,
 І куды ні глянь – смурод і гніль.

Летам – снег, зімой – дахджы, дважджы.
 Змушаны я ў заемку датцець.
 Край... народ... Ды ён зусім чужы,
 Не магу яго і зразумець...

Свет перавярнуўся на вачох.
 Зніклі назаўсёды мары-сны.
 І на троне, дзе калісь ёксы Бог...
 Дэмэн валадарыць там зямны.

Паэт

Анатолю Сысу

Паэт на пожнію кінуў слова смела
 Не чистае і віабна красы,
 На дрэвы ўсохлыя, людзей спадлелых,
 На нівы счэзлыя і мёртвымі лісы.

Паэт на пожнію кінуў смела слова:
 Пачварнае, нібы гадзюкі сны,
 Цляжское, нібы камень стопудовы,
 Балючае, як працімортныя крыва.

Паэт на пожнію смела слова кінуў...
 Ён плаکаў, ды нядоўга... Хай згарыць
 Народ – без мовы, без души – Айчына,
 Ёсё, што немагчыма ўваскрасіць.

 З чужынныя вяртаюца дадому
 Песні, што дзядуля мне спявалі...
 Як плецца сёння? Невядома...
 Пасівелі травы, снег апаў.

Ці зіма, ці восень? Я не знаю.
 Знаю, як вялі такой парой

Дзе-нідзе янич пачаеш слова
 Роднае, да болю, хрыпата...

Хай жыве! – і пабаюць аковы.
 Беларусь! – лунае Дух святы.

Сабака
 Ланцуг я на яго, як звечарэла,
 Надзеяў. Ён сліптукаў, была няўмоц
 Няволя. Доўга выў на месцы бели.
 Вачыма бліскаў чорнымі, як ноц.

Яго пашкадаваў я і на волю
 Зноў адпісці з ярма, бо гэта грэх.
 І газівіні хітарцікі з свавольны
 У цімнатау сабачы звонкі брэх.

Мы потым сядро клёнаў і гарэшын
 Гулілі разам доўга-доўга з ім.
 Яму чытаў свае напішэнія вершы –
 Ён слухаў і штось думаў аб сваім...

Восень
 Аблітае апошні лісточак.
 Шапаціць вецирок з цішыні.

► АПОВЕД

ГРАНДЫЁЗНЫ ЗАКОНАПРАЕКТ

Ілля РАСОЛАУ

Дэпутат Варган Варганавіч Груздалёў з фракцыі «Праспаны краі» не спяшаўся набіц тутунём ляльку, важна выкурыў яе і ўзяўся за нажніцы. Справаў было няшмат, і ён, пstryкаючы нажніцамі, як звычайна скідаў папіровыя габлюшки папсанавых законапраектных дакументаў у сметніцу.

Крыху больш за п'ятьдзесят, шчыльнага цэласкладу, мускулісты, з шырока разгорнутымі плячымі і выпуклымі магутнымі грудзямі, на сваім працоўным месцы Груздалёў быў падобны на барацьбіста або цяжкаатлета. Сёння ён раней зывчайнага адпусціў дадому кіроўцу і памагатых. У будынку Гаспадараўай Думкі запанавала цішыня, зывчайная для надыходзячых зімовых вакаций. Груздалёў распраміўся ў мяккім фатэлі і задумаўся аб сваім нялгkім дэпутацкім лёсце.

На пасадзе старшыні профільнага камітэта па ўладкаванні куют і платоў ён працаўваў ужо не першы год. Не выпадкова высокаса, надзеленаса часурайнай уладай, начальства, даверыла гэты партфель менавіта яму. Былы старшыня Думкі, не забыўшы спікер Распішайбін любіў паўтараць: «Прызначэнча ў нашай справе шмат, а Груздалёў у нас такі – адзін». Кіраўнік профільнага камітэта не тое, каб стаміўся ад сваіх перапрызначэнняў у Думе. Часам яму снілася, што можна было б перадаручыць каму-небудзь цяжкае ўладкаванне куют і платоў, але... як здавалася Варгану Варганавічу, самы галоўны і грандышын яго плот, гэта значыць законапраект, – наперадзе. Увогуле, сыходзіць на супакой было яшчэ рана.

Нечакана зазваніў тэлефон. Груздалёў чамусыў нават занепакоїўся, што так рана адпусціў памагатых. Ён пакрываўся на аппарат, аднак телефонная кананада не сцішалася. Тэлефанавалі па другой «вяртушы». Дэпутат неахвонтаў ўзяў трубку:

– Прыёмная Груздалёва. Слухаю.

– Тэлефанаваць з прыёмнай намесніка старшыні Гаспадараўай Думкі генерала па будаўніцтве вертадромаў Алікпера Муслімавіча Прахіндоева. Варганыч, ты, старая сукя? – пачуўся ў тэлефоннай трубцы знаёмы голас Мусліміча.

– Мусліміч, што здарылася? Думаў, ты на Кіпры з бабамі. Самы час.

– Якраз не час. Слухай сёды, адразу да справы. Гэтыя курвы з партыі «Ніямыты краі» зусім абаранялі. Хочуць нас затрымаць з адпускнымі, уносяць новы праект закона аб пажыццёвым тэрміне для Вярхоўнага.

– Як гэта аб пажыццёвым? Есць жа Канстытуцыя! – загрыміў Груздалёў, варушачы ў памяці веды па юрьспрудэнцы. – Гусі астяцця дробізь... – працягнуў ён, – таму Галоўнакамандуючы сыйдзе на супакой ужо ў наступным верасні.

– Ды што ім твая Канстытуцыя! Дадзена адмашка, Кукуеву тэлефанаваў сам Юрдуеў, а Юрдуеву сказаў сам Мамеуэй. Мамеуэй даведаўся аб tym у Прэзідэнта Буркіна-Фасо, з якім піў гарэлку на брудэрштафте на тамтыхім свяце з выпадку пачатку Вялікага Дажджу. Потым Кукуеву і Буздзяркін былі на прыёме ў Вярхоўнага камісара папусаў Паўночнай Гвінеі. Усёдышы інфармациі пацвярджаеца. Прозівічы ўсё табе вядомыя. Гэта нашыя найгаднейшыя людзі, якіх ведаюць ва ўсім свеце, у любой еўрапейскай краіне.

– Іншай справа, – нясмелала абарваў прыяцеля Груздалёў. – А Кукуев праканешаму сустракаецца з дачкой Вярхоўнага.

Ілля Расолау – паэт, празаік, журналіст, доктар юрдычных навук, сябтар Саюза пісьменнікаў Масквы.

Нарадзіўся ў сям’і беларусаў. Жыве ў Маскве.

– Не па телефоне... яна цяпер у Мюнхене. Зойдзеш да мене. Усё сраспавяду.

– Зразумеў, – сумна прамармытаў Груздалёў, сціміўшы, што дарма ляпнуну аба дачы па телефоне.

– Так што думай. Ты ж нездарма на гэтае месца прызначаны, – працягваў Мусліміч. – Ты – вытворнае ад усяго вялікага, народнага, статкавага. – Мусліміч хацеў яшчэ далучыць да гэтага пакладкі цытату з вялікага правадыра ўсіх чырвонагалowych, але тут жа аціх, успомніўшы, што Вярхоўны галоўнакамандуючы гэта граты прафадыра не лубіць.

– Кінь, Мусліміч, якое вытворнае? Дзе ты бачыў гэтыя народ? Їх вунь... а мы во... – пачаў ускульвана жэстыкульваць Груздалёў, успомніўшы, як аднойчы быў змушаны выступіць на мітынгу ў Самары ў падтрымку свайго прыяцеля губернатара Грабежкіна. – Што рабіць будзем? – спытаў пасля няўлікай паўзы.

– Што-што... будзем рыхтаваць наш

законапраект. Я цяпер размаўляю з Прыкатайкінам з Адміністрацыі. Нам дадзеная адмашка. Абіцай, што працягнеш усе. Але наш праект закона павінен быць неверагодна грандышын.

Калі напрацуем добра, абіцай вечную памяць. Цябе ўзнагародзяць крыжам, ганаровым месцам на могілках і акцыямі «Нафта-газа-соплепрама», ды яшчэ мэр Капейкін абіцай падарыць некалькі кватэр у цэнтры горада пад офіс, дзе можна будзе прымаць высокія гасці.

– Высокіх... – прашантай Груздалёў.

– І стройных...

Мусліміч засмаяўся і кінуў трубку.

Варган Варганавіч Груздалёў дўога хадаў па кабінечце. Ён думаш, сярэдняе вачыма на партрэт Галоўнакамандуючага. Гэтыя маленкі, несамавітыя чалавечак, нададзены вялікай уладай і бязмернай народнай любоўю, сядзіць сабе дзесяці там, у Сочы, і чакае ад яго, Груздалёва, важных дзяржаўных рашэнняў.

Дэпутату нечакана захацелаўся выйсці з прасторнага кабінета і даведацца ў людзей, у натоўпу аб tym, што яго хвалое. Але ён чамусыці падумаш, што цяпер не час, ды і дзе, у канцы працоўнага дня, знойдзеши патрэбных людзей, у якіх можна было бы нешта толкам распытаць. Хіба што – у вахцёра або прыблішчыцы.

ды і наколькі б памаладзелі заступнікі народу». Ад такіх разважанняў Груздалёў стала не па сабе, лоб яго пакрыўся потам: «Як гэта ён, дэпутат Груздалёў, неўзабаве застанецца адзін на гэтym белым свеце без Капейкіна і Папугайкіна?»

Улада куют і платоў вышыгніу на соўку, дбайна выцер пот і вырашыў, што нельга гэту справу пускаць так, на са-мацёк. Траба выступіць на чарговым пасяджэнні Палаткі і падтрымаш старых! Выказацца ў падтрымку старога курсу. Груздалёў нават падышоў да пісъмовага стала і напісаў алікам на паперы: «Пераемнасць улады – аснова ўладкавання куют і платоў». Вось табе і аснова для новага законапраекта.

Тэкт законе згламіздалі праз тыдзень. Асноўная думка Варгана Варганавіча Груздалёва выглядала так: «Народ наш вялікі і мудры. Ён мае вялікую гісторыю. Народ бяспрашны, подзвіг яго несміротны. Улада Галоўнакамандуючага вытворна ад улады народа. Ён і ёсьць увасабленне народа. Сам народ кіраўца сабой не можа, гэтым займаецца адмысловы апарат. Галоўнакамандуючы перадае службоўцам частку сваіх высокіх пайдамоцтваў. Яны ў сваю часргу таксама павінны быць несміротны. Адзінай перашкодай на шляху прагрэсу і адміністрацыйнай рэформы з'яўляецца век службоўца і той факт, што настоіміні працаўнікамі даводзіцца паміраць. А гэта – неруплівае выкарыстанне людскіх і дзяржаўных ресурсаў. Але на сёйнішні дзень, па меркаванні фракцыі «Праспаны краі», гэта не перашкода. Найноўшыя тэхналогіі сусветнай медыцыні дазваляюць хутка вырашыць гэту праблему. Неахвонна надзяліць службоўца адмысловымі пайдамоцтвамі. Ён можа працаўваць на сваім пасту і пасля фізічнай смерці, кірующы народам з замагільнага свету. Выигрышным пунктам законапраекта з'яўляецца палажэнне аб эканоміі фінансавых сродкаў. Пасля непазбежай адстадкі зрабак памерламу службоўцу не налічаецца, працоўны стаж не злічваецца, увесі яго прыбытак ідзе ў карысыць дзяржаўы»...

Узнагарода знайшла Груздалёва толькі на пачатку калядных святаў. Эта была раскошная тэлеграма з віншаваннем ад Галоўнакамандуючага. Нягледзячы на тое, што ў прэзідэнцкім пасланні было ўсяго некалькі фразаў, усе яны былі прасякнутыя родкім патрыятызмам:

«Улічваючы ваш адмысловы ўнёсак у справу будаўніцтва аўтобонелага Краю, дазвольце выказацца вам сваю падзіку. Як сапраўдны грамадзянін і патрыёт, вы пакутуеце ўсім сэрцам за лёс нашага народу, за спрадвілівае ўладкаванне нашай магутнай імперыі. Нистонімінімашым клопатам з'яўляецца фармаванне маральных і духоўных ідэалаў. З вашым імем цяпер назаўжды звязаная ідэя зберэжэння народа».

Неўзабаве патэлефанаваў Мусліміч.

– Выдатна зроблена, нас падтрымалі на самім верху. Старыя прости ў захапленні! Да свінчага віскі. Асабліва Папугайкін, ён як пачуў аў нашай ідэі – завёў яшчэ адну сакратарку. Пойні сілаў і гатовы яшчэ працаўваць сто

годаў! Ціпра засталося замацавацца на этай пазіцыі і папрацаўваць яшчэ. Просіць унесці ў Закон «Аб вечнай маладосці і нязменнасці службоўцаў» папраўку, каб яго дзяяньне распаўсюджвалася на сваікую і сяброву Галоўнакамандуючага!

– Так што наперадзе ў нас яшчэ шмат грандышын законапраектаў.

СЛОВА

«Пятая калонка» працягвае хваліца талентам, якія не даў закапаць у зямлю конкурс маладых літаратаў імія Карласа Шэрмана, што ладзіўся ПЭН-цэнтрам напачатку 2009 года. Асноўнай адметнасцю сёлетняга конкурса было тое, што ўпершыню маладыя перакладчыкі быў вылучаны ў асобную номінацыю. А асноўнай прыемнасцю – тое, што найлепшыя фіналісты спалучылі ёсць адразу дзве творчыя істасці, выступіўшы і як паэты, і як перакладчыкі.

Уладзімір Лянкевіч спявае свае тэксты пад музыку. Пазбягаючы слова «бард» – найноўшае пакаленне ўтагуле пазбягає слова «бард», дыскрэдставанаага на іх погляд, познесавецкай і «дзеяўністай» рыторыкай. Але калі гэтае слова ўсё-такі ўжыць, творчы карунак, у якім рухаецца Уладзімір Лянкевіч, можна называць «бард-мадэрн». Гэта цяжка ўявіць, прачытаўши на паперы, – і тым больш мы бы не рыхынулі расставіць акорды над радкамі гэтых вершаў.

Лянкевіч-пээт арганічна абарочаеца пэзіі. Чытаючы ягоныя пераклады Гіёма Арапінэра, разумееш, дзе караніца яго ўласная пэзія, а чытаючы яго вершы, – наадварот, цешишься, што ў беларускай літаратуре з'яўляюцца творы, якім не треба наступаць на горла ўласнай песні, каб адэксвати і з душой перакласці класіку єўрапейскага мадэрнізму.

Марыйка Мартысевіч

Уладзімір Лянкевіч

**
учора караткевіч плакаў пад снегам
непадалёк ад соннай артэрый менску

усе подбегам
асобныя бегам

я абдымаю дровы калі мне кепска
(памятаеш, мы чулі гукі лютні
ды песню чорнага хлеба)

тут ён кавалкамі вальеца
хрумсіць пад нагамі прыцирушаны
галубы гэтага горада адляцелі ў вырай

Я жыву на восьмым паверсе

Ягонае цела кінулі дагніваць
Парэшткі скубаў вецер грутаніні і сабакі

Груганы вырасталі з добрую хату
клявалі мінакоў і вулічны брук
наеўшыся ў ўсцены снівец пад грукат
каміні ў іхных жыватах (шлунках)
не ўзлітаў ад пішчару з'едзенага
ператвараліся ў ўсценіні-вельмі-усценіні
кучы і марудна распаўзаліся магмай
на тым как мы па звычыцы называем
горадам

Я прачнчуўся, выйшаў з пад'езду. Здзівіўся,
відаць, пратысніў вывіржэнне вулкану.
Хутчэй за ёсць таго, што на адной
з цэнтральных плошчаў.
(А ведаецца, можа гэта нападу прыгожа
– даваць плошчам назывы месяцаў)

Павольная пампяя

Не. Усё-такі я прачнчуўся, выйшаў з пад'езду
і не здзівіўся.
Толькі якім-небудзь халодным вясновым
вечарком я падумаю:

як добра мне жыць на першым паверсе

Не, чакайце, тут штосьці не так...
я выразна памятаю суседзяў знизу

дробачкі Сёння сыплюцца як жвір
хтосьці выпіў каляжы

я мог бы быць тваім цмокам
вазіў бы цябе на спіне па горадзе
выхідай бы смецеце бегаў у краму
аніякіх проблемаў з паркоўкай
ды ў любую хвіліну – на лепшчы

і дахі на якіх заставаліся б сляды маіх
ступак
ганарыліся б і па начох апавядалі б
суседнім
як гэта

проста я ведаю, ты любіш
паржавелую бляху, гарышчы
і крыху мае лусачкі

ты называла б мяне з асаблівасцямі

Уладзімір Лянкевіч нарадзіўся 1987 годзе ў Мінску. Скончыў філалагічны факультэт БДУ (беларуская філология) і Беларускі Калегіум (філософія / літаратура). Сябра рэдакцыйнага інтэрнэт-часопіса перакладчыкі літаратуры «Прайдзізвет» (www.prajdzisvet.org).

паўночна-ўсходній вымовы
Чмок

ты ляпіла б для мяне з батона
юнакоў і дзяч'чат

А ў зімовыя вечары
ты б грэла рукі ля маёй пашчы
а ноздры прыдаліся б як фен

Але я не стане твайм цмокам
бо яшчэ з маленства памятаю
чым такі гісторыі сканчаюцца

(песня 1)

усе пачалося з таго, што я перастаў
розніц дожджі і снег
розніц дожджі і снег

дыхнуў вечер

рыпнуплі веснічкі

ты ўпала з дрэва

лужынай на дарогу

я пракходзіў побач

лужынай на досвітку

ты загарнула далоні

патрапіў лапкамі

і шэпчаш цяпер

ты шэпчаш цяпер

я а не палячу

багоўка багоўка

божая кароўка

палаціц на небка

прынясі нам хлебка

чорнага і белага

толькі не гарэлага

толькі не гарэлага

нестадзяўна ўраз

знячэўку ў раптам

нечакана зняніцу

самахоць у балота

спаквала неўпрыцям цішком

незаўважна паліху

ціхачом і паволі

самахоць у балота

я чуў, што на моры на кіяне стаіць белы

камень,

ПАЎЗЕ ПАДМАРОЖАНЯ СВІСЛАЧ

ты мая любая імшара алёс
багна балота дрыгва і твань

ты мая багна дрыгва і твань

морач круговіна вязь ды алёс

ты мяне зацягнеш
ты трасавіна дрыгва і твань

морач круговіна багна алёс

ты мяне зацягнеш
ты мяне засмокчаш

ты маё балота

Твае абдымкі былі незамкнёныя я
ўўшайшоў

(песня 2)

Вазьмі мяне на руکі і заняся туды,
У княства, дзе не ловіць мабільны
тэлефон,
Дзе вуліцы брукуюць бульбай ды
яблыкам

А на правым крысе твайго паліто
А на правым крысе яго паліто
жывіць казкі
Уж на далягіядзе, здымай абутик,
Кладзі мяне ў пантоплю ды і сама лягай,
Плынев пад бззз з пчолкі па густасеняй
расце

А на левым крысе твайго паліто
А на левым крысе яго паліто
дом пчалярскі

Тут кнігі пішуць галубы
Люлі-люлі-люлі,
прылягці гулі,
селі на варотах
у чырвоных ботах

гэткія ж як боты
кніжак пераплётты

I жаўчее самотная рыбіна ў сажалцы,
Скідае луску, а тая ўспывае –
Прыкідаеща лісцём апальм

Распраніся і стань лютэркам

“мяне ў дзяцінстве называлі – Ляля”
З ейных словаў

Пакажы, што ты хаваеш у руцэ
пальцыкі быццам у лялькі, зробленася з
кавалакаў крэйды

і чым даўжай яна водзіць рукой па маіх
валасах,

карацеюць ейныя пальцы, спіраюцца,
спісваюцца

а я сівею
ножкі ейныя, калі танчыць, пакідаюць
малонкі

а трохі пазыней, як не стане грошай, мы
ўладкуем цябе на працу

ты будзеш наносіць разметку (куды дагэ
туль не заўзідзала кола машины)

толькі цяпер я разумею, чаму яна не ўмее
плаваць (чаму ты не ўмееш плаваць,
лялечка)

крэйду лёгкі пакрыгіўшы
крохкай

хто цібэ сабраў з крэйдзінак? што засталіся
у зарослых імхом класах,

закаціліся пад настаўніцкі стол
старыя драўляныя дошкі пакрыліся зяленіві,
некшта ўпрыгожыў маем

лабірінты шчылінкі у запёртым паркеце,

пісягі

лялечкі сарокі, ухаплі ўрокаі

я чуў, што на моры на кіяне стаіць белы

камень,

дзяды над морам праліталі, іхнья слёзкі
на камень упалі
Ты адтуль?

Я хвалююся, калі ты пячэш што-колечы з
мукі, я баюся,
каб ты не заблукала ў ёй, не скавалася,
а печыва твае заўсёды з такім чароўным
смакам
а раптам эта ты штораз крышку сябе ў
честа крышыла?
а разынкі ў пірагу – эта твае зрэнакі?
чалавечкі? лялечкі?

Sous le pont Mirabeau coule la Seine

Паўзэ падмарожаная Свіслач

[яна даўно не сябруе з Менскам больш не
адбівае яго]

Яна любіць калі качкі казычуць яе
лапкамі
 качкі – выгнанцы
рака – розрэвцыя
 Яны месяць гушчу вады – за эта дзякую
дзякім таксама рэдкім аматарам круціць
катамараны колы
што яшчэ паўзе, не застыгла, не стала
колам
Яе пашчыпвае мароз ды чайка дзюбаю
абое візунць
Рыбыны ў ёй з цягам часу сталі нагадваць
кратоў,
бо інакш аніяк не прабрацца скрэзъ^з
зеленаваты кісель
[кемкі дзядкі ўзяўшы рыдлёўку ўядро не
кепскі часам прыносяць дадому ўлouj]

Паўзэ падмарожаная Свіслач

Мы часта задаемся пытаннем, куды
паднізацца наша горад. Я ўспомніў адказ.
Якбы ўмальным, боўтаў дубчыкамусвісласы
[эта было па-за горадам, за бацькам
рыбаліць пайшлі]
я разбіваў павуцінне за кустом
траба падніпіць вось там
падалей цягнуся – бульк
крычу тата! і не чую, толькі звініц
увушы
і тут я прыкменціў, як па дне супраць
плыні
валакуцца старыя будынкі драўляныя
хаты камяніцы і цэрквы касцёлы і
плошчы сядзібы
а між іх шпакыруюць па рухомых вулках
дзіўныя людзі
я падумай
валікі эскілатар ляжыць на дне свіслачы і
у ёй эта падымаеть ўперх па цяченні

напэўна, я не патануў тады
бо ўчапіўся за травянью чупрынку берага
бо тата скліпі мяне за руку
эта здарылася, калі яшчэ можна было
патацнүць ў ёй

са свіслачы нельга напіцца,
толькі адраваць кавалачак,
вылепіць з яго свісцёлку й падараўца
дзіцяці

паўзэ падмарожаная Свіслач

я ведаю, калісці я пакажу табе тое месца.

► ДЗЕНЬ НАРОДЗІНАУ

ПУШКІН ЯК КРЫВОЕ ЛЮСТЭРКА ЛІТАРАТУРЫ

Алесь АКУЛЧ

...Ну аніяк не разумею расійскіх жанчын XIX стагоддзя! А афіцэрыстых двараў хапала, ды і паэтай не мени было – а вось стварылі сабе куміра... І росту недастатковага, і крыўі-колеру... Таленту невымернага?

Тады яшчэ ціжай: не могу ўразумець тысічы літаратуразнаўчых гімнаў у славу паэта. Перачытайте ягоныя вершы 1813 – 1830 гадоў. Альбомныя прысыгчэнні, рыфмаваныя «пугі», памфлеты, эпіграмы, пераспевы античнай пазіі, і ёсё тоў ў густой падліве байранізму...

Аднак ж храстаматыны аўтар! Пे-
ралічым тое: «Вольность», «Деревня»,
«Я пережил свои желанья...», «Узник»,
«Свободы сеятеля пустынных...», «Зимний
вечер», «Пророк», «Во глубине сибирских
руд...», «Друзьям», «Что в имени тебе
моём?...». Большая з таго мае грамад-
зінска-публіцыстычны адценак. А калі
яшчэ згадаць «Клеветникам России»,
«Бородинская годовицніца» і падобныя
вершы?

Дык дзе ж узнёслы лірык з пухнымі
бакендарамі?

Дзесяцігоддзямі ў Пушкіне бачылі (па-
казвалі) зусім не тое, чым бытага. Чаму
ён першы з першых, чаму мастакі сімвал?
Чаму горшымі былі ягоныя сучаснікі Жу-
коўскі, Бацюшкаў, Вяземскі, Баратынскі?
Хто ціпер разбярэцца, калі ледзь не ста-
гадзіце пра школу культивавалі аднаго
Пушкіна, а за ім «вучня» Лермантава?
І вышай пералічанага дзесятка вершоў
было дастасцю! Но імі яскрава ілюст-
равалася савецкая ідэалогія ў дачыненні
да культуры XIX стагоддзя: антыцарская
скіраванаць, распачатая дзекабрыстамі.
А то, што «паз голь» – каму да таго быў
клопат?

Голы, канешне, у пераносным значэнні,
хочу ў яго не мени «падперчанага», чым
храстаматынага. І многае мяжу з бага-
хульствам. Хто памятае пушкінскі верш
«Христос воскрес? Вось ён, «натурыальны»
Пушкін:

*Христос воскрес, моя Ревекка!
Сегодня следу душой
Закону бога-человека,
С тобой целуюсь, ангел мой.
А завтра к вере Моисея
За поцелуй я не побега
Готов, еврейка, приступить –
И даже то тебе вручить,
Чем можно верного еврея
От православных отличить.*

Калі разумееце, у канцоўцы верша раз-
мова – не пра галаўныя ўборы...

Пушкін – не лірык. Ён – паэт-трыбуна, за
тое і быў узвядзены. Ён скандансаваў вер-
шаваную «дзяяржайнасць» ад Ламаносава
да Дзяржавіна і Жукоўскага. Пушкін – у
адной асобе таленавітая асучасненая анта-
логія-храстаматыя расійскай славеснасці,
якую была выдрукавана ў эпоху царызму
і арганічна чыталася ў часы савецкага
самадзяржаўя. Іншыя ж вершы (акрамя не-
калькіх лірyczных спевau) былі і застаюцца
сигнай ежай для тысічыя расійскамоўных
графаманаў. І паспрабуй пярэчыць ім: так
жэ ў класіка! Калі лухта ў мяне, дык што
жэ яго?

Пушкін геніяльны не ў пазіі, а ў эпі-
цы. У сваіх пазмахах, баладах, вершаваных
казках, нарэшце, у прозе. А вось як паэт
лірык...

Згадваецца тэлешаленства 1999 года,
калі штодня Москва нагадвала: «Да дня
нараджэння паэта засталося ... дзень».
Можа, ён і насамрэч пакуль яшчэ не на-
радзіўся?

Пушкін – верны пійт імперыі, за тое
і ўмануменчаны. За тое ў многіх цяпер
незалежных краінах колішній імперыі
помнік Пушкіну могучы быць павалены.
І прычына таго – не ў модным ціпер
антырусізме, а ў непрыхаванай, нават
важнай імперскай свядомасці раства-
жаванага пісьменніка:

*И воспюю тот славный час,
Когда, почуя бой кровавый,
На негодящий Кавказ
Поднялся наш орёл двухглавый...*

«Арліна-двухгаловы» імперскі цен-
яскрава выявіўся не толькі ў пушкінскіх
вершах ды пазмахах («Палтава» і падобных),
але і ў дзённікавых записах.

...1828 год. Царская Расія начала ва-
енныя дзеянні на Каўказе. Што робіць
Пушкін? Турбенца лёсам сібр'ю «дзека-
брыйсту»? Ён падае Мікалаю I прашэнне
накіраваць яго ў дзеячу войска... Пра
вандруёку на Каўказ і Турцыю «з калёс»
напісаў «Путешэствіе в Азіум». Праехаў
Грузію, Арменію – і заваяваныя землі
лічыў сваімі. І рассентыменталічайса,
калі пабыў за «граніцай»: «...никогда я
еще не вырывался из пределов необыкновенной
России. Я весело въехал в засовную реку
(кауказскі Арапчай. — А.А.), и добрый конь
вынес меня на турецкий берег. Но этот
берег уже был завоеван: я всё еще находился
в России».

Які ўзорчык антыгуманнісці і міл-
тарызму! Шаўгінізму, і антысемітізму,
калі ўжо згадаўшы ўсё. Наступна цытата
з «Кішынёўскага дзённіка» – ці не адна з
самых «мякіх»: «...я принял его за жида,
и неразличные понятия жида и шиона
произвели во мне обыкновенное действие:
я повернулся спиной»...

Сувораўскія забойствы беларусаў-ліцві-
наў і паліякаў («кічливых ляхов») Пушкіну
бачыліся толькі «домашнім... спором
славян». Ягона муза гаранліва скакала
на руінах Польшчы, Украіны, Каўказу ды
ашалела пяяля:

*Победа! сердцу сладкий час!
Россия! встань и возвышайся!*

Узвышайся... на касцях абрабаваных і
пяяленых табой народу?..

*Наш Киев бряхлы, златоглавый,
Сей пращур русских городов,*

*Сроднит ли с буйною Варшавой
Святыню всех своих гробов? –*

гэтае пытанне не давала піту спакой-
на спачы, і на яго адказалі і Шаўчэнка з
Мінскім, і памаладзелы памаранчавы
Кіеў...

«Души прекрасные порывы» былі
заўважаны, але ацнены спілка: «1834. 1
января, ...пожалован в камер-юнкеры
(что довольно неприлично моим летам).
Меня спрашивали, доволен ли я своим
камер-юнкеством. Доволен, потому что
государь имел намерение отлучить меня,
а не сделать смешным, – а по мне хоть в
камер-пажи, только б не заставили меня
учиться французским вокабулам и ариф-
метике».

Аднак ж як прымушалі... Як афрыканска-
му прыдворному блазну мянгла фракі ды
«строхутглікі» шляпі, калі тыя не адпавя-
далі бальнаму ўбранству...

У дзённіку, які пішацца «для сябе»,
Пушкін спавядальна выказаўся ў сваёй
ледзь не рабскай павазе расійскому самад-
зэрцку Мікалаю I: «Государь позволил мне
печатать "Пугачёва"; мне возвращена моя
рукопись с его замечаниями (очень дельными-
ми). В воскресенье на бале, в концертной,
государь долго со мною разговаривал; он го-
ворит очень хорошо...». І далей: «Я ужасно
люблю царицу, несмотря на то, что я уже
35 лет и даже 36; "Царь дал мне взаймы 20
000 на печатание "Пугачёва". Спасибо».

А па вялікім рахунку, цара варты было
выклікаць на дуэль – хоць бы за чытанне
пазтавых пісьмаў да жонкі, – да прыкладу,
ад 22 красавіка 1834 г. Ліст быў перлюстра-
ваны маскоўскімі пошт-директарамі і патра-
піў да цара. Мікалай I абурыўся тэкстам
(дзе гаварылася пра сяянтаванне палагод-
зія царскага нащадка) і меў адпаведную
размову з Жукоўскім. Па стаціях пайшлі
чуткі, аднак Пушкін нават не падаў у
адстакаўку застаяўшай камер-пажом! Хоць
і перажываў той эпізод більш: «...какая
глубокая безнравственность в привычках
нашего правительства! Правительство
распечатывает письма мужа к жене и
приносит их читать царю (человеку бла-
говестянному и честному), и царь не
ходит в том признаться – и давать
ход интриге...».

Пушкін – першы не мастакім та-
лентам, а мастакоўскім прадбачаннем,
планаваннем (па-сучаснаму – іміджмей-
керствам).

Ён – першы, хоць да яго, народжанага
21 гадоў таму – у чэрвені 1799-а, быў
С.Полацкі, Ламаносава, Кантэмір, Херас-
каў, Сумаркаў, Дзяржавін, Батошкава, Жукоўскі... Але – ён, бо першым з яго
у гармоніі іншай літаратуры, не змест
і форму, сліабіку чытатка царквею бла-
говестяному и честному), и царь не
ходит в том признаться – и давать
ход интриге...».

А – да ўсяго – патрапіў на ўрадліві і
дабрадатны (выгіршыны) літаратурны
фон: побач з такім, як Баратынскі. Апошні
(не з меншымі талентамі) пісаў раманы ў
вершах, дойгія пазмы, варочаў земліныя
глыбы – і застаўся апошнім. А Пушкін
браўся за кідака, заміналынае, эфектнае,
знакавае – як зрывай рамонкі дарыў іх у
гербарні паненкам і цардворцам.

І – экзатычнае паходжанне, што ад-
разіла пачуцці прыхынкай.

І – паэтычны лёс, кананічны лёс пе-
сніяра: ганеніні, раманы-закаханасці, дуэлі,
раннія смерць...

Мала хто бачыць тое, што і сёня ўзы-
шае Пушкінскую легенду. Гэта – трагізм
жыццёвага фіналу. Не, не лягта – як вучылі
нас у школах – знішчанага на дуэлі тален-
ту... Пушкін перажыў душэшూнае пекла, і
стаў капітоўны сваім саспелым ачышчэн-
нем, якое б малго выліцца ў новыя тэксты.
Аднак...

У сяве 37 ён ужо і насыціўся, і пры-
таміўся. На рукапісе вершы 1834 года
«Пора, мой друг, пора!» ён пакінуў на-
ступны спавядальны радкі: «Юность
не имеет нужды в доме, зрелый возраст
ужасается своего уединения. Блажен, кто
находит подругу – тогда удались
он домой». Ці зведаў сяменае щасце
сам Пушкін? Жонка, Наталія Мікала-
еўна, спакутавалася ад неперанійнай
руёнасці. А вясной 1834 года, калі пасля
балу ледзь не памерла (быў выкідыш),
па стаціях пайшлі чуткі, што тое – ад
мужавых пабоіў...

Урэшце, донжуністы муж мусіў і сам
перажыць руёнасць. Праз што і сыйшоў у
магілу. У 1835-м разгэйраўся раман Мі-
Жоржам Данцэсам і Наталіяй Пушкі-
най. Пасля іх сустрэчы ў дому Візэмскай
Пушкін атрымлівае ананімны пасківі
аб тымы.

Дантэс – «незаконннароджаны сын» га-
ландскіх дыпламатаў Геккера, апошніму
Пушкін і напісаў гнеўны ліст (ікі, зрэшты,
так і не адсласаў): «Вы, представитель ко-
ронованной особы, вы отечески сводничали
вашему незаконнородженному... сыну... Вы
подстерегали мою жену по углам, чтобы
говорить о вашем сыне, а когда, заболев
сифилисом, он должен был сидеть дома
из-за лекарств, вы говорили, бесчестный
человек, что он умирает от любви к
ней...». Пушкін памыліўся толькі ў адным:
не Геккерт кіраваў Данцэсам, а Данцэс
працісці тага ба дапамозе.

Пушкін пасылае выклік на дуэль. Ду-
элі забаронены, і ўздел у ёй «отпрыска»
дыпламатаў стаў бы закатам кар'еры. Гек-
керт кідаеца да прыдворца Жукоўскага,
нястомнага апекуна Пушкіна. Расказвае аб
тых, што сын насамрэч закаханы ў систру
пазтавай жонкі Екацярыну Мікалаеўну.
Што ён гатовы паведаміць аб вяселых
змовінах, калі Пушкін адумаецца.

Ні сібры, ні Жукоўскі не разумеюць ша-
лентына Пушкіна, а той не можа патлумачы-
ць: каб не зганьбіць жонку і сябе. Лёс
падрыхтаваў перад ім сямена-маральны
тулік: як жыць са шваграм, які не спыняе
залётай да жонкі?

Дуэль была найпростым і бяспрой-
рышным фіналам. Прынамі, па пэтычнай
гісторыі...

P.S.

Пушкін – першы краіна расійскай
пазіі, як выказаўся Бродскі. А гарады ў
её – Вяземскі, Баратынскі, Жукоўскі, Фет,
Цотчаў, Блок і г.д.

Да геніяльнага пісымніка застаецца
ўздынічнае не толькі за напісанас, але і
за тое, што ён нідзе не вывеў беларусаў як
самае белднае племя разбойнікаў-папраша-
ек... Зрэшты, ці не ён першым у літаратуры
і называў нашас не ліўяніскімі ці заходне-
расійскім, а беларускім – у тых жа сваіх
дзённікі: «...сын корынцілы Екатеріны
II... некогдэ рассказал следующе... – Маты
ега жыла в белорусской деревне, пожало-
ванай ей государыней».

Беларускія паселішчы ў пушкінскія
часы не заваёвалі – як чаркескія, асянін-
скія, грузінскія, чачэнскія – іх, ужо забра-
ны, проста дарылі – разам з памяркоўным
населенніцтвам...

КНІГАЗБОР

16 (8)

ПАЛІЦА

АГЛЯД НОВЫХ ВЫДАННЯЎ, ПРАПАНАВАНЫ РЭДАКЦЫЯЙ ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА ЧАСОПІСА «ДЗЕЯСЛОЎ»

Шапран С. Васіль Быкаў.

Гісторыя жыцця ў дакументах, публікацыях, успамінах, лістах. — Мінск — Гародня, 2009. — 734 с.: іл. (T.1-2). — Наклад не пазначаны.

Даследаванне Сяргея Шапрана пра Васіля Быкава — творчы жыцця і народнага пісменніка. Свеасаблівы дакументальны летапіс, складзены паводле ўсіх архіўных крыніц, занаваны неабыкавым почыркам пільнага даследчыка. Сроду сучаснага С.Шапрана — сотні сведкаў, сроду якіх імёны А.Адамовіча, Ч.Айтматава, В.Акоцкага, В.Астаф'ева, Р.Барадуліна, Л.Лазарава, В.Някрасава, А.Твардоскага, іншых беларускіх, расійскіх і сусветнавядомых творцаў. Па словам Рыгора Барадуліна, «можна смела назваць подзвігом працу Сяргея Шапрана ў спрабе збору матэрыялаў, аналізу творчасці Васіля Быкава. Гэта кніга фактычна — энцыклапедыя творчасці Васіля Быкава».

Завяршае двухтомінія прыпавесць Уладзіміра Някляева «Чимель і вандроўку», прысвечанае Васілю Быкаву.

А яшчэ кніга, выдадзеная ў сэрыі «Бібліятэкі Башкайшчыны» — «Людзі Беларусі», — сведчанне таго, што малі грабіць за гэты час калектывы дзяржлітарата разнаўцай. І — не робіць.

Здзіслай Сіцька. Утроп Літвы. — Баранавічы: Баранавіцкая гарадская арганізацыя ГА «ТБМ імя Ф.Скарны», 2008. — 324 с.: іл. — Наклад 290 ас.

Утроп — то бок услед, следам — старажытнай Літвы запрашае чытача прайсі аўтар даследавання. Кніга, прысвечаная свет-

лай памяці Міколы Ермаловіча, распавядае пра нашу гісторыю ад першых курганоў да «зыходу» Літвы, пра Ваўкавыск, Гародню і Пінск, пра Навагародскае княства, пра Рагвалодуў род, пра Миндоўгу і Войцалака, расказвае пра хаутурыны абаруды і жаночыя ўбory, прылады тагачаснай працы і зброю, каранакы і геапалітыку, літоўскія летапісы і выдумкі.

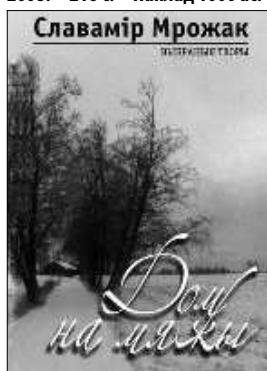
Ліцьвінскі этнас годна працягвае пладзіца ў беларускіх кнігах, і не спыніць яго, і не стрымаша.

Пясецкі Сяргей. Каханак. Вялікай Мядзведзіцы: Раман. Перакл. з польск. Ф.Янушкевіча. — Мінск: Выдавец Віктар Хурскі, 2009. — 352 с. Наклад 300 ас.

Адзін з найбольш вядомых твораў народжанага ў Беларусі аўтара ўпершыню быў апублікаваны па-польску ў 1937 годзе — і быў вылучаны на Нобелеўскую прэмію. Беларускамунаўму пераклад — чвэрць стагоддзя. Гэта і кантрабандысцкі дэзткыў, і летапіс колішняга памежнага Ракава. Надрадкамі — лёсі «парознага краю» і ягоных жыхароў, памкненні, задумы, страты, боль і радасці. І каханкі лёсуды «воўчыя спекі», пратапаныя ахойнікамі бальшавіцкіх парадаку.

Мрожак Славамір. Дом на мяжы: Выбранные творы / Уклад. С.Січыкаў. — Мінск: «Радыёла-плюс», 2009. — 216 с.: іл. — Наклад 1000 ас.

Унікальны альбом беларускага пісьменніка з польскімі аўтографамі, падпісамі і паследнімі сінеголубымі

Кніга знакамітага польскага драматурга, іскравага прадстаўніка тэатра абсурду знаемыя беларускамоўнага чытача з яго лепішымі п'есамі («Стрыптыз», «Танг», «Дом на мяжы») і апавяданнямі («Леў», «Лебедзь», «Слон», «Апошні гусар», «У дарозе» і інш.). Захапляльны стыль, мелодыка думак і правасакый, дзе цесна не словам, а пачуццям. А да ўсего — трэба выдатных перакладчыкаў: Лявона Барашчукі, Вячаслава Ракіцкага і Марыны Шода.

Кніга «замежжа», але такая блізкая і родная, нібыта са сваго дома.

Бараудулін Рыгор. Выпай групк у грома з рука: Лапатушки, цвялілкі, бубнілкі, пацешкі — Мінск: «Радыёла-плюс», 2009. — 190 с.: іл. — 3500 ас.

У чароўным пастычным свете Рыгора Бараудуліна сонечна і гарэліе, замальна і пазнавальная, летуцenna і радасна — і ад узімасці, і ад гукапісання, і ад фантазіі, і ад звонкасці рыфмаў. И не толькі ад беларускіх: кніга для дзіцяці складзена і з аўтарскіх перакладаў з літоўскай, латышскай, эстонскай, польскай, мадліўскай, грузінскай, армянскай, азербайджанскаі, казахскай і таджикскай моў.

Словам, годная антalogія дзіцячай пээзіі.

Вольскі Артур. Выйшаў зайчык пагуляць: Вершы, загадкі. — Мінск: «Радыёла-плюс», 2009. — 190 с.: іл. — 3500 ас.

Найлепшае за доўгія гады выбранае дзіцячага паэта, у якім не

цесна і дажджу і сонцу, і жуку і вавецца, і пчале і зязолі. Урашце — і наша Пагоні:

У Пагоні
скачуць коні

У светальны час.
Гэта едзе
узянні-звоне

Сонека да нас.

Кніга амішчае таксама і лепшыя пераклады паэта, а таксама можа стаць і вясёлай размалéйкай, калі да чорна-белых ілюстрацый дадзенца летуцэнны чытакія алоўкі.

Друкапісы. Вялікая імправізацыя: пээзія, проза. — Мінск: «Галіяфы», 2009. — 216 с. — 300 ас.

Ці быў на Беларусі 90-х гадоў мінулага стагоддзя «ранні літаратурны авангард» — распавядае сваім тэкстамі книга. Як і праз каго — іншяя рэч. Ці выказаў ўсе пра тое дзеўзія — аўтараў пад адной вокладкай — адказаў чытчу, які мае гонар вычытваць «друкапісы» наноў — з рукапісін і рукамаліяўальных стафонак «першай авангардовай перыёдкі беларускай літаратуры».

Бум-бам-літ, ды й толькі.

Вайцяшонак Марыя. Серпень. — Мінск: «Логінаў», 2009. — 96 с. — Наклад 300 ас. (Кнігарня «Наша Ніва»).

Найбольш арганічная кніга пээзіі года. Арганічна зместам, задумай, пафасам, настроем, гукапісам: бо напісаная за адзін рушылы месец серпень — у адных месцы, у адзін час. Маланкі, гром, ранішнія песні, ліясныя травы і вясковыя мужчыны, са-

лавей у садзе, фіранка на вакне, стук ябліка або зямлі і дарагія ўспаміны. Успаміны колішняга працаіка, спакушанага жыццёвай пазізіі.

Лёлік Ушкін. Левым вокам:

**Фэльтоны, гумарэсі,
карыкатуры.** — Вільня: Інстытут
беларускісткі, 2008. — 146 с.

— Наклад 300 ас. (Кнігарня «Наша Ніва»)

Кніжны пачын «піянеры беларускага анархісткага руху», сатыры і карыкатурыста стаў у адначас і мініанталогій «нашаніскага» гумару. Нават мачней, чым гумару: пароды, карыкатуры. Яна можа стаць «смешнай» гісторыя сучаснай Беларусі і яе блізкага замежжа. Таленівіта праісторованай і занаванай — ход і левым, але глыбокім вокам.

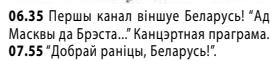
Цвірка В. У. Кароткая граматыка шведской мовы. — Мінск: «Радыёла-плюс», 2009. — 88 с. — Наклад 1000 ас. (Серия «Беларускі Еўраграматыкі»).

Беларусь і Швецыя маюць даўнюю гісторыю ўзаемадачынення. У нашай краіне існуе наземная цікавасць да шведскай культуры, а таксама да шведской мовы, якая належыць да ўсходнескандинавскай падгрупы сучасных германскіх моваў.

Той, хто цікавіцца шведской мовай і хоча авалодаць ёю, патрапіць у свет шведскага алфавіту і гукаў, марфалогіі і сінтаксісу, а таксама шведскіх фразеалаўгізмаў...

3 ЛІПЕНЯ, ПЯТНІЦА

06.35 Першы канал віншуе Беларусь: "Ад масквы да браста.. Канцэртная праграма. 07.55 "Добрая раніца, Беларус!".

09.00, 15.00, 18.00 Навіны.

09.10, 11.25 "Беларусь. Гісторыя Перамогі".

09.15 Прэм'ера. "Васіль Корж. Урокі жыцця".

Документальны фільм ("Беліздаэнт"). 09.50 Франтавая кінаапавесць "На вайне як на вайне" (СССР).

11.30 Ваенны парад і спартыўна-молодзе-вае шэсце, прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дню Рэспублікі). Прамая трансляцыя.

13.10 Першы канал віншуе Беларусь: "Му-зыка для ўсіх". Канцэртная праграма.

14.05 Прэм'ера. Мастацка-пабліцыстычны цыкл "Аперацыя "Баграціён". Хроніка Перамогі". Фільмы 1-2-і.

15.20 Першы канал віншуе Беларусь! Прэм'ера. "Анжылія Агурбаш: Каҳаю! Ка-хаю! Каҳаю.." Відзафільн АТН.

16.20 Першы канал віншуе Беларусь! Прэм'ера. Відзафільн АТН "Этраспекцыя" цыклу "Зямля беларускай".

16.50 Відзафільн АТН "Архетыпы" цыклу "Зямля беларускай".

17.15 Першы канал віншуе Беларусь! Прэм'ера. Ваенна драма "Дняпроўская мяжа" ("Беларусьфільм").

20.00 Ганарама.

21.00 Першы канал віншуе Беларусь! Гала-канцэрт "Мы перамаглі!" ля абелісіка "Мінск-горад-герой". Прамая трансляцыя.

07.00 АНТ прадстаўляе: "Наша раніца". 08.00, 09.00 Навіны.

09.05 "Песні Перамогі". Сіняя хустачка".

09.40 АНТ прадстаўляе: "Толькі для Вас..." Канцэрт.

11.30 Ваенны парад і спартыўна-молодзе-вае шэсце, прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дню Рэспублікі). Прамая трансляцыя.

13.10 АНТ прадстаўляе: "Свеа". Документальны фільм.

13.50 "Кінатэатры вайны".

14.20 "Чакун і Румба". Мастацкі фільм.

16.00 Навіны.

16.10 Ваенна драма "У чэрвень 41-га".

18.00 Навіны.

18.15 Працяг фільма "У чэрвень 41-га".

20.30 Навіны.

21.00 АНТ прадстаўляе: "Песня мая". Кан-цэрт беларускага дзяржаўнага ансамбля "Піясняры".

22.55 Навіны.

23.15 Працяг канцэрту беларускага дзяржаўнага ансамбля "Піясняры" "Песня мая".

23.50 Фільм "Глыбокая плынь" да 01.35.

C

06.00 Сямейнае кіно "Міколка-паваро". СССР, 1956 г.

07.30 "24 гадзіны".

07.40 "Паўсты на попелу". Хранікальна-пуб-ліцыстычны фільм.

08.30 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

09.00 Фільм "Альпійская балада". СССР, 1965 г.

10.30 "24 гадзіны".

10.40 "Мінск і мінчане". Документальны фільм.

11.15 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

11.30 Ваенны парад і спартыўна-молодзе-вае шэсце, прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дню Рэспублікі). Прамая трансляцыя.

13.10 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

13.30 "24 гадзіны".

13.50 "Прырэй". Документальны фільм.

14.10 Фільм "Гадзіны слынілі апоўначы". СССР, 1958 г.

16.00 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

16.30 "24 гадзіны".

16.50 "Гісторыя аднаго фотадзімка". Документальны фільм.

17.15 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

17.40 Фільм "Вайна пад дахамі". СССР, 1967 г.

19.30 "24 гадзіны".

20.30 СТБ прадстаўляе: канцэрт "Памяць сарада", прысвечаны 65-годдю вызваленія Беларусі ад німецка-фашистскіх захопнікаў.

22.30 "24 гадзіны".

23.10 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

23.40 Фільм "Шыць Айчыны". Беларусь, 2007 г.

20.05 Ваенны дэтактык "У жніўні 44-га..." ("Беларусьфільм" - Расія).

18.15 Працяг фільма "У чэрвень 41-га".

20.30 Навіны.

21.00 АНТ прадстаўляе: "Песня мая". Кан-цэрт беларускага дзяржаўнага ансамбля "Піясняры".

22.55 Навіны.

23.15 Працяг канцэрту беларускага дзяржаўнага ансамбля "Піясняры" "Песня мая".

23.50 Фільм "Глыбокая плынь" да 01.35.

C

06.00 Сямейнае кіно "Міколка-паваро". СССР, 1956 г.

07.30 "24 гадзіны".

07.40 "Паўсты на попелу". Хранікальна-пуб-ліцыстычны фільм.

08.30 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

09.00 Фільм "Альпійская балада". СССР, 1965 г.

10.30 "24 гадзіны".

10.40 "Мінск і мінчане". Документальны фільм.

11.15 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

11.30 Ваенны парад і спартыўна-молодзе-вае шэсце, прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дню Рэспублікі). Прамая трансляцыя.

13.10 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

13.30 "24 гадзіны".

13.50 "Прырэй". Документальны фільм.

14.10 Фільм "Гадзіны слынілі апоўначы". СССР, 1958 г.

16.00 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

16.30 "24 гадзіны".

16.50 "Гісторыя аднаго фотадзімка". Документальны фільм.

17.15 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

17.40 Фільм "Вайна пад дахамі". СССР, 1967 г.

19.30 "24 гадзіны".

20.30 СТБ прадстаўляе: канцэрт "Памяць сарада", прысвечаны 65-годдю вызваленія Беларусі ад німецка-фашистскіх захопнікаў.

22.30 "24 гадзіны".

23.10 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

23.40 Фільм "Шыць Айчыны". Беларусь, 2007 г.

20.05 Ваенны дэтактык "У жніўні 44-га..." ("Беларусьфільм" - Расія).

C

18.15 Працяг фільма "У чэрвень 41-га".

20.30 Навіны.

21.00 АНТ прадстаўляе: "Песня мая". Кан-цэрт беларускага дзяржаўнага ансамбля "Піясняры".

22.55 Навіны.

23.15 Працяг канцэрту беларускага дзяржаўнага ансамбля "Піясняры" "Песня мая".

23.50 Фільм "Глыбокая плынь" да 01.35.

C

06.00 Сямейнае кіно "Міколка-паваро". СССР, 1956 г.

07.30 "24 гадзіны".

07.40 "Паўсты на попелу". Хранікальна-пуб-ліцыстычны фільм.

08.30 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

09.00 Фільм "Альпійская балада". СССР, 1965 г.

10.30 "24 гадзіны".

10.40 "Мінск і мінчане". Документальны фільм.

11.15 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

11.30 Ваенны парад і спартыўна-молодзе-вае шэсце, прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дню Рэспублікі). Прамая трансляцыя.

13.10 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

13.30 "24 гадзіны".

13.50 "Прырэй". Документальны фільм.

14.10 Фільм "Гадзіны слынілі апоўначы". СССР, 1958 г.

16.00 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

16.30 "24 гадзіны".

16.50 "Гісторыя аднаго фотадзімка". Документальны фільм.

17.15 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

17.40 Фільм "Вайна пад дахамі". СССР, 1967 г.

19.30 "24 гадзіны".

20.30 СТБ прадстаўляе: канцэрт "Памяць сарада", прысвечаны 65-годдю вызваленія Беларусі ад німецка-фашистскіх захопнікаў.

22.30 "24 гадзіны".

23.10 "Мы перамаглі!". Тэлемарафон, прысве-чаны 65-годдю вызваленія Беларусі.

23.40 Фільм "Шыць Айчыны". Беларусь, 2007 г.

20.05 Ваенны дэтактык "У жніўні 44-га..." ("Беларусьфільм" - Расія).

C

07.00 Добрая раніца, Расія!

09.20 Тэлесерыял "Кармеліта".

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял "1941". 2009 г.

12.25 Тэліфім "ТАСС упалаўнаважаны за-віці". 5-я серыя.

13.30 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Тroe супраць усіх-2".

15.15 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльная праграма.

15.50 "Інакшэніт Смактуноўскі супраць кнізі Мышкіна". Документальны фільм.

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.25 "Кулагін і партнёры".

17.55 "Трымай мяне мачай". Тэлесерыял.

18.50 Навіны - Беларусь.

19.00 Весткі.

19.20 Тэлесерыял "Кармеліта".

19.35 Добрая раніца.

19.45 Прэм'ера. Добрая раніца.

20.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дні).

20.15 «Раніца». Серыял.

20.35 Праект «Будучыня» (navukova-pa-пулярныя тэлесаспосібі каналу "Немецкая хвала").

21.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дні).

21.15 Гісторыя пад знакаміагон: «Курганы» (спазнаваўчая праграма).

21.20 Еўропа сέансі (тэлесаспосібі каналу "Немецкая хвала").

21.50 Чалавек-эпаха: «Маці зядоленых», дак. фільм, 2005 г., Італія.

22.50 «Апошні сезон», серыял.

23.40 «Кальханка» ад Сашы і Сірохі. Саты-рычная праграма.

23.50 Аб'ектыў.

РОССІЯ

07.55 ЛАДная раніца.

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял "1941". 2009 г.

12.25 Тэліфім "ТАСС упалаўнаважаны за-віці". 5-я серыя.

13.30 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Вялікая тэмніца вады". Документальны фільм.

17.00 Фільм "Сіяроўка магі".

18.30 "Смекманара Ляўгенія Петрасяна".

19.00 Весткі ў суботу".

19.40 "Суботні вечар".

21.35 Фільм "Калі бракуе ханкін".

20.00 Баявія мастацтва. Байкоўскі клуб.

БЕЛСАТ

07.35 "Казакі Бажэнава".

08.00 Сіёны.

08.20 "Рускія не здаўцаці".

09.00 "Агляд".

09.30 "Без рабочага".

10.00 Сіёны.

10.25 "Галубая дарога".

10.55 "Кунінтары падыянъкі".

11.30 Сіёны.

5 ЛІПЕНЯ, НЯДЗЕЛА

- 06.50** Сямейны серыял "Мая мама - ветэрынтар" (Нямеччына).
- 08.30** Альманах вандравання.
- 08.55, 14.00** "Беларусь. Гісторыя Перамогі".
- 09.00, 12.00, 15.00** Навіны.
- 09.05** Арсенал.
- 09.35** Камедыйны серыял "Як сказаў Джым" (ЗША).
- 10.00** Культурныя людзі.
- 10.35** У свеце матараў.
- 11.05** Мастацка-публіцыстычны цыкл "Аперацыя "Баграціон". Хроніка Перамогі". Фільмы 5-ы і 6-ы, заключны.
- 12.10** Лірyczная камедыя "Міміно" (СССР).
- 14.05** Документальны фільм "Акадэмік Ігнат Антонав. Чалавек-легенда" ("Белвід-аізіт").
- 15.10** Навіны разгіёна.
- 15.35** Nota Bene.
- 16.10** Документальны фільм "Маленская крэпасць" (беларуская тэлебачанне).
- 16.50** Фантастычны серыял "Паверхні" (ЗША).
- 17.45** Суперлато.
- 18.45** Камедыйная меладрама "Травень" (Расія).
- 20.35** "Спорталто 5 з 36". Забаўляльнае шоў.
- 21.00** "Панарама тыдня".
- 22.05** Рамантычная камедыя "Каханне з аваішчэннем" (ЗША - Аўстралія).

11.00 Фазэнда.

11.35 "Разумніцы і разумнікі". Фінал.

12.35 "Зваротны адлік".

13.05 Прыгодніцкі фільм "Сіндбад і вока тыгра".

15.00 Прэм'ера. "Шарль Азnavur. Жыццё ў канані".

16.00 Нашы навіны.

16.15 Навіны спорту.

16.20 У гостях да Вячаслава Ціханава".

17.35 "KB3". Прэм'ер-ліга.

19.10 АНТ прадстаўляе: "Рэкламная пай-за".

20.00 Контуры.

21.05 "Валікай розніца".

22.05 Цырымонія ўручэння народнай прэміі "Залаты грамафон" да **00.55**.

06.30 Фільм "Цімур і яго каманда". СССР, 1976.

08.40 "Турысты". Камедыйны серыял.

09.30 "Добры дзень, доктар!".

10.00 Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае".

10.55 "Валікай снданак".

11.30 "Каханне Маёй". Камедыйны серыял.

12.30 "Аўтапанарама".

13.00 Фільм "Дзіке паливанне карала Стаха". СССР, 1979.

15.30 "Культурнае жыццё".

16.00 "Прыгодаў гісторыі".

16.30 "24 гадзіны".

16.50 "Рэтраманія".

18.00 "Фантастычныя гісторыі".

19.00 "Аўтапанарама".

19.30 "Тыдзень". Інфармацыйна-аналітычныя праграмы.

20.30 Фільм "На спіне ў чорнага ката". Беларусь, 2008 г.

22.20 СТБ прадстаўляе: канцэрт "Мы любім наш горад!".

00.35 "Спартыўны тыдзень".

00.55 Ваенна драма "Ворагі". Беларусь - Расія, 2007 г.

08.05 Мір вашай хадзе.

08.20 Прыгодніцкі серыял "Тры талеры" (Белтэлераедыекампанія "Беларусьфільм"). 3-я і 4-я, заключная, серыі.

10.10 Фільм-казка "Салавей" (Расія).

11.30 Медычныя таямніцы.

12.00 Сезон ля дачы.

12.35 Пасоўванне+.

12.55 Гаспадар.

13.20 Сусветная анимация. "Вэліант" (Вялікабрытанія).

14.35 Музычная камедыя "Кажан" (СССР). 1-я і 2-я серыі.

16.55 Камедыйны серыял "Дурнушка Беці-2" (ЗША).

17.35 Прыгодніцкая камедыя "Вакол свету за 80 дзён" (ЗША-Вялікабрытанія).

19.50 Жаночая ліга.

20.20 Тэлебарометр.

20.40 Экспедыцыя.

21.10 Камедыйная меладрама "Падаруй мне месячовыя святы" (Расія).

22.05 "Правы чалавек".

23.05 Свая музыка.

23.35 Пасоўванне+.

07.00 АНТ прадстаўляе: "Нядзельная раніца".

08.00, 09.00 Нашы навіны.

09.05 Нядзельная пропаведзь.

09.20 "Шасліўся разам". Камедыйны серыял.

09.50 "Шалапутныя нататкі".

10.10 Пакуль усе дома.

07.30 Фільм "Цімур і яго каманда". СССР, 1976.

08.40 "Турысты". Камедыйны серыял.

09.30 "Добры дзень, доктар!".

10.00 Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае".

10.55 "Валікай розніца".

11.30 "Каханне Маёй". Камедыйны серыял.

12.30 "Аўтапанарама".

13.00 Фільм "Дзіке паливанне карала Стаха". СССР, 1979.

15.30 "Культурнае жыццё".

16.00 "Прыгодаў гісторыі".

16.30 "24 гадзіны".

16.50 "Рэтраманія".

18.00 "Фантастычныя гісторыі".

19.00 "Аўтапанарама".

19.30 "Тыдзень". Інфармацыйна-аналітычныя праграмы.

20.30 Фільм "На спіне ў чорнага ката". Беларусь, 2008 г.

22.20 СТБ прадстаўляе: канцэрт "Мы любім наш горад!".

00.35 "Спартыўны тыдзень".

00.55 Ваенна драма "Ворагі". Беларусь - Расія, 2007 г.

07.00 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакументальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

07.30 Фільм "Сабрёйка мая".

08.20 Фільм "Калі дождик і вецер стукаюць у вакно".

10.00 "Мой срабны шар".

11.00 Весткі.

11.15 "Сам сабе рэжысёр".

12.10 Фільм "Шклянка вады". 2-я серыя.

13.25 "Гарадок". Дайджэст. Забаўляльнае праграма.

14.00 Весткі.

14.20 Тэлесерыял "Каменская".

15.20 "Пабітія мары актёрыкі Нікішчыхайнай". Дакumentальны фільм.

16.15 Фільм "Гульня ў джын".

17.25 "Смяяцца дазвялецца". Гумарыстыч-

ЦІКАВА

НА АБАРДАЖ ЕЎРАПЕЙСКАЙ ПАЛІТЫКІ!

Алег Пятроў

Сапраўдны фурор ва ўсім свеце, асабліва сярод маладых карыстальнікаў інтэрнэту, выклікаў поспех шведскай Партыі піратата на выбарах у Еўрапарламент.

За прыкладамі далёка хадзіць не трэба. 22 чэрвяна Йорг Таус, дэпутат Бундэстагу ад Сацыял-дэмакратычнай партыі Германіі, дэмантраторуна паклаў партбіт на стол. Ён вырашыў выйсці са складу сацыял-дэмакрататаў, каб далучыцца да ніемецкай Партыі піратата. Па словах Йорга, ён не можа больш знаходзіцца там, дзе яго не разумеюць. У доказ прыхільнасці ідзям піратата допутат нават сфатографаваўся на фоне сцяга з выявай Вясёлай Роджэра — сімвала партыі піратата.

Усё пачалося ў 2005 годзе, калі шведскі праграміст Рыхард Фальквінг вырашыў заснаваць Партыю піратата. Галоўны пункт партыйнай платформы — змены ў законе пра аўтарскія права. Размова ішла пра закон, які быў уведзены ў Швецы ў 2005 годзе. Сутнасць яго заключалася ў тым, што наяўнасць у кампютараў кантрафактнай прадукцыі цігнела за сабой крымінальную адказнасць. «Піраты» выступалі за права скаваць любую інфармацыю з павуціння, карыстацца ёй і вольна капіраваць.

Другое патрабаванне Партыі піратата — права на прыватнасць. Пасля падзеі 11 верасня 2001 года спецслужбы атрымалі карт-бланш на нагляд за асабістымі ўдзельнікамі грамадзян на падставе таго, што ўсе людзі — патэнційныя тэрарысты. На думку пірататаў, нагляд не павінны мец татальны характар.

Ніякай грамадскай рэакцыі навіна пра з'яўленне на палітычным полі «піратата» не мела. У тым ліку таму, што прыблізна ў той жа час дэпутаты прадстаўленыя па парламенце партыі левых і лібералаў патрабавалі ліберализація заканадаўства аб праве капіраваць інфармацыю з інтэрнэту.

У пачатку 2006 года «піраты» ўпершыню пастрабавалі свае сілы на выбарах у нацыянальны парламент. Іх дасягненні былі больш чым скіпіяны, а пазней і міжнародных СМИ.

На наступны дзень сайт «піратата» наведалі больш за мільён чалавек.

дзесятая месца сярод 40 партый, якія балотаваліся ў галоўны заканадаўчы орган Швецы. Аднак, з іншага боку, такая лічба прымушала заснавальнікаў партыі застацца ў палітыцы. Па шведскіх законах, калі партыя атрымлівае халі б адзін працэнт галасоў, яна можа разлічваць на фінансавую падтрымку дзяржавы.

У сё, па сутнасці, пачалося 31 мая 2006 года, калі паліція правила рэйд супраць уладальнікаў хостынгу *The Pirate Bay*, сярод якіх было шмат сяброў Партыі піратата. На сایце *The Pirate Bay* выкладаліся складзеныя з сесіяў матэрыялы. Арышт выклікаў вялікія пратэсты сярод простых юзераў — масовую падчуку залу на сяброўства пірататаў.

У выніку літаральна за адзін тыдзень колькасць сяброў партыі вырасла з 500 чалавек да 2500. 3 чэрвяна 2006 года «піраты» арганізавалі ў цэнтры Стакгольма дэмантрацыю ў абарону арыштаваных па справе *The Pirate Bay*. Моладэзве секцыі прадстаўленых у парламенце партыі лібералаў, зялённых і левых падтрымлілі акцыю. Дзякуючы гэтыму яна трапіла ў фокус нацыянальных, а пазней і міжнародных СМИ.

На наступны дзень сайт «піратата» наведалі больш за мільён чалавек.

500 (!) англомоўных радыёстанцыі перадалі ў эфір інфармацыю пра партыю і распавялі пра яе праграму. Парадаксальна, што самі лідэры не былі гатовыя да такога выхуху цікавасці. Старшыня партыі нават не змог лагічна расплюмачыць журналістам, што завіталі да яго дахаты, чаго канкрэтна дамагаюцца «піраты».

Судовы працэс закончыўся для «пірататаў» на першы погляд катастра-

фічна. Кожны з падсудных быў прызнаны вінаватым і мусіў заплаціць штраф агульным памерам у 900 тысяч долараў ЗША. Аднак сярод грамадзян вердыкт быў трактаваны інакш.

Рашэнне Феміды выклікала хвалю салідарнасці ў выглядзе росту колькасці залу на ўступленне ў партыю. За сём гадзін пасля абвінчэння судовага вердыкту партыя папоўнілася тысячамі новых сяброў (напірададні вердыкту іх было ўжо 15 тысяч). Хутка іх стала 42 тысячи. Такім чынам, «піраты» сталі трэцій партыйт у краіне.

Думаеца, якраз дзякуючы гучнаму працэсу, які закончыўся напірададні выbaraў, партыя абавязана вялікаму ўраджаю галасоў, якія быў пададзеныя на яе на выбарах у парламент ЕС.

Так ішчо іншакш, ціпер «піраты» знаходзяцца на хвалі поспеху. Толькі за апошні тыдзень у трах краінах Еўропы ўзніклі філіі партыі. Якіх ў 2007 годзе ў Вене быў створаных іх пірацкі Інтэрнацыянал. Заснавальнікамі выступілі «піраты» Швецы, ЗША, Аўстрый, Германіі, Даніі, Польшчы, Аргенціны, Аўстраліі.

Прычым цяпер іх фундатарамі выступаюць не аматары, а салідныя людзі. Так, заснавальнікамі мі эшчэскіх «пірататаў» на мінулым тыдні інштартаваў фірмаў, якіх звязаны з кампютарным бізнесам. Хады фармальнай старшынёй партыі выступае Каміл Хоркі — юзер, які быў асуджаны ў красавіку за парушэнне закону ад аўтарскіх правах.

Што далей? Шмат што будзе залежыць ад галасавання ў Германіі на выбарах у Бундэстаг у верасні гэтага года. Тут за межамі Швецы «піраты» выступаюць лепш за ўсё. У 2008-м у німецкай зямлі Гесен «піраты» ўпершыню выставілі свой спіс на рэгіянальныя выбары. Спіс атрымаў усяго 0,3 працэнта галасоў. На выбарах у парламент ЕС у чэрвень німецкія «піраты» мелі ўжо 0,9 працэнтаў. Калі папярэдняй дынаміка захаваецца, то ўвосень нас чакае сенсацыя.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЕСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Лукашэнка вядомы сваёй тэктыкай шантажу. Калі Аляксей Кудрын пастаўіў пад пытанні здолынасць Беларусі плаціць па пазыках, Лукашэнка нанёс удар у адказ: байкатаваў апошнюю сустэречу АДКБ. Як толькі АДКБ перастала інвестація ў яго, які сімвал лаяльнасці Расіі і пачала вырашаньне канкрэтных задач, стала відавочна, наколькі маля гэта арганізацыя адпавядае реальнім інтэрэсам яе сібрані.

«ХПрэса» (Расія)

Беларускае малако расіяне здолелі ўсё роўна набываць, паколькі Лукашэнка пайшоў ва-банку. Даў зразумець, што можа пакінціць АДКБ. А гэта азначае для Масквы тое, што беларускі супраціпаветраныя сілы не будуть прыкryваць яе з заходу. Адсюль каласальныя выдаткі на стварэнне новай сістэмы супраць-

паветранай абароны. У выніку крамлёўскія мядзведзі засталіся пры сваім, а Лукашэнка ўзманилі пазыцыі як сярод беларусаў, так і ў Еўропе.

«Газета по-кіевски» (Украіна)

Аляксандр Лукашэнка будзе трывамца палітыкі балансавання паміж Захадам і Усходом да таго часу, пакуль гэта будзе магчымы. Менавіта ў гэтым устойлівасці яго пазыцыі. У той жа час эксперыты адзначаюць, што палітыка адкрыція цікру, якую сёняння выкарстоўвае Расія ў адносінах да Беларусі, менш эфектная, чым мяккая адаптация да еўрапейскіх праграм — тактыка Еўрасаюза. У сувязі з гэтым на сучасным этапе будзе наўзірацца іскравы дрейф Беларусі ў бок Захаду.

«Независимая газета» (Расія)

Брусь гатовы даваць крэдыты Беларусі выключна пад заклад прыватызы і яе самых буйных заводоў. Таксама ЕС цікавяць старобінскія залежы калінінскай солі. Паколькі крэдыты аддавацца не будзе чым, Беларусь рымски ўзяла застацца без вытворчасці і прыродных рэсурсаў. Калі паразаць адносіны з Мінскам і Кішынёвам, не зразумела, чаму Лукашэнка не зрабіў, як Варонін, які атрымаў ад Расіі крэдыт памерам у 500 мільёнаў долараў. Здаецца, уся праўблема ў амбіцыях. Можа, ужо чаму Бацьку трошкі забыцца на свае амбіцы і згадаць пра адзінства рускага і беларускага народу?

«Добре утро» (Расія)

Параўнаны Лукашэнку з Франка, які нягледзячы на падтрымку Гітлера змог па-

сіяраваць з Захадам, было б вельмі шыкоўна, аднас прысутнічае тэхнічна падабенства зневешнепалітычных задач. Па-першым, Лукашэнка, як і Франка, трэба быў дасвіці, што яго рэжым стабільны. Па-другім, трымайце дыстанцыю ад не вельмі супярэчнага саюзіка.

Адпаведныя сігналы на Захад Лукашэнка зрабіў, не прызнаўшы Абхазію і Паўднёвую Асіцию. Па-трэцім, зацікавіць патэнцыяльную моцнага саюзіка. Захад пачаў супрацоўніцтва з Франка таму, што балуўся прыходу да ўладаў левых і прапаўленціў краіны на СССР. У гэтым плане Лукашэнка мае лепшую ситуацыю. Ён можа прапанаваць ЕС стаць апошнім ланцужком санітарнага поясу вакол РФ. Плюс некаторы эканамічны патэнцыял, які цікавы для заходняга капітулу.

АПН (Расія)

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

ГЕРМАНІЯ. АХМАДЗІНЕДЖАД – СЁННЯ ТОЙ ЖА ШАХ

Група арганізатораў і ўдзельнікаў славутай дэмансстрацыі пратесту 2 чэрвень 1967 года супраць візіту ў Заходні Берлін іранскага шаха прыняла спецыяльную заяву. Нагадаем, што прыезд шаха, рэжым якога быў адказны за парушэнні правоў чалавека, катастрамі апазіцыі, узняў усю прагрэсіўную грамадскасць. Студэнты (як правіла, левых поглядаў) выйшлі да будынка Нацыянальнай оперы, якую планаваў наведаць шах. Паліцыя і агенты сакротнай шахской службы атакавалі пратэстантаў. Адзін са студэнтаў быў забіты. Тыя падзеі палітызавалі шмат моладзі. Так шынакі, амаль праз 40 гадоў удзельнікі той дэмансстрацыі ўзгадалі маладосць і палічылі патрэбным прыняць спецыяльную розалюцыю салідарнасці з іранцамі, якія сёняні змагаюцца за дэмакратыю. Як гаворыцца ў рэзалюцыі, ціперашні рэжым у Тэгеране нічым не адрозніваецца ад шахской. Сярод тых, хто падпісаў розалюцыю, такія славутыя німецкія асобы, як Бомі Бауман (заснавальнік руху кааператыву) і Хрысціян Штробел (дэпутат Бундэстагу ад Партыі зялённых).

На матэрыялах "Tageszeitung" (Германія)

ВЕНЕСУЭЛА. ПАСОЛ ЗША ВЯРТАЕЦЦА Ў КАРАКАС

Урад Венесуэлы афіцыйна пацвердзіў, што нармалізуе адносіны са Злучанымі Штатамі. Яны сапаваліся пасля таго, як 11 верасня мінулага года Чавес выслала з краіны амерыканскую пасла ў знак салідарнасці з баліўскім прэзідэнтам Эва Маралесам. Апошні заявіў, што ЗША ўменшваюцца ў ўнутраныя справы яго краіны. Вашигтон на выхадку Чавеса адказаў той жа манетай — выславіў венесуэльскую пасла. Лічыцца, што бліжэйшымі днімі пасол ЗША зноў зможа працаваць у Венесуэле. Мяркуючы, што пацяпленне канцтатаў пачалося пасля сустэрэя Барака Абамы і Уго Чавеса падчас саміта Арганізацыі амерыканскіх дзяржаў. Праўда, да канца не вядома, якім чынам усе будзе адбывацца. Дыпламатычны пратакол вымагае, каб лідэр краіны, якая выслала амбасадара, прынес яму асафітыя працаенні. Між тым, вядома, што прызначаўца свае памылкі Чавес не любіць.

На матэрыялах "El País" (Іспанія)

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ. ТОРЫ ВЫХОДЗЯЦЬ З ІНТЭРНАЦЫЯНАЛУ ХРЫСЦІЯНСКІХ ДЭМАКРАТАЎ

Дэйв Камерун, лідэр Партыі кансерватораў, усё ж прыняў рашэнне. Насуперак крэтыцы з боку быльных лідараў партыі, торы выходзяць з складу фракцыі Народнай партыі ў Еўрапарламенце, якая аб'ядноўвае дэпутатаў-слаброў правацэнтрычных партый. Брытанскі кансерваторы разам з польскім партыйным "Права і справядлівасць" і чэскімі грамадзянскімі дэмакратамі вырашылі заснаваць новую фракцыю. Група будзе называцца Кансерваторы-рофармісты. Сярод галоўных задач новай фракцыі — бараваць з Лісабонскім варыянтам канстытуцыі ЕС, а таксама наўгуд з любымі спробамі цэнтралізацыі ЕС. Стварэнне новай групы зрабіла яшчэ больш непрэдказамельныя выбары старшыні Еўракамісіі. Ціпер у сацыялістіў і зялёных у Еўрапарламенце разам больш галасоў, чым у Народнай партыі, якая пас-прабуе перарабіць на гэтую пасаду ціперашнага старшынню Еўрапейскай камісіі Барозу. Без галасоў ўсходзяцькаў гэта будзе цяжка.

На матэрыялах "Le Monde" (Францыя)

РАСІЯ. ГРЫЗЛОЎ СТАЎ СУПЕРГЕРОЕМ КОМІКСАЎ

Галоўнай навіной у расійскім палітычным жыцці стала з'яўленне ў сеціве коміксу, героям якіх выступае ціперашні спікер Дзяржаўнай думы Барыс Грызлоў. Коміксы з'яўліся на саіце, які зарабіўся ў Канадзе. Персанаж графічнага Грызлова вельмі падобны да супергероя. Пасля заканчэння пасяджэння Дзярждумы Грызлоў зімаеца тым, што змагаецца са злачынцамі, якія арганізуюць тэрракты і катастроfy. За ўсімі гэтымі злачынствамі стаіць нехта Ч.О. (Чорны алігарх). У першай серыі наш герой паспей толькі разабрацца з яго агентам у адміністрацыі Крамлі. Думаеца, на наступнай ён дабярэцца і да гэтага Ч.О. Назіральнікі разышліся ў меркаванні, что маг зрабіць з Барыса супергероя. Адны бачаць тут нейкую іронію. Іншыя лічыць, што комікс замовіў нехта з атачэння спікера, каб зрабіць яму прыемнае.

На матэрыялах "Независимой газеты" (Расія)

НА СЦЯЖЦЫ ВАИНЫ ЗА ЭКАЛОГІЮ**Раманы пра індзейцаў****быццам ажываюць у Перу.**

Тут пачаўся спрападыкае паўстанні індзейцаў. Пря яго ход і прычыны журналіст

"НЧ" Алег Новікаў размаўляе з перуанскім левым актыўістам Ахілем Санчасам.

— *Перш за ёсё, калі ласка, раскажыце ўзгульных словах, што абываеца апошнім часам у Перу?*

— На пачатку красавіка з'явілася інфармацыя пра то, што індзейца Амазоніі пачынаюць выступленне супраць двух дзярэктараў ураду, якія рэгулююць эксплуатацыю прыродных рэсурсаў на гэтай тэрыторыі. Пратэстам быццам кіравала арганізацыя "Унутраны саюз за развіццё перуанскіх трапічных лясоў". Такая арганізацыя спрападыў існуе і ўдомая сваёй экалагічнай баражбай. Пратэст, калі верыць крэтыкам, праходзіць у форме мірных дэмансстрацый. Індзейцы блакіравалі році, каб не дазволіць праходу караблёў кампаній, якія займаюць здабываннем карысных выкапанін. Навіну пра паўстанні СМІ спачатку ўспынілі пасёнка. У пачатку чэрвеня нечакана стала вядома, што паліціцкія забілі трох узельнікай акцыі. Пасля гэтага падзеі началі развівачаць вельмі дынамічна. Індзейцы выкапалі тамагаўкі і забілі 40 паліцікіх. Улады таксама не цырмопніліся. Салдаты забілі 20 паўстанцаў.

— *Што сабой уяўляе індзейская грамада Перу? Я маю на ўвазе рэгіён Басоа, дзе пачаўся паўстанне.*

— Індзейская грамада жыве вельмі аўтаномна. Фактычна гэта дзяржава ў дзяржаве. Нягледзячы на тое, што ёсё індзейцы — грамадзяніе Перу, яны вельмі пасціўна карыстаюцца сваімі грамадзянскімі правамі. Жывуць дастаткова ізольавана, мала цікавіцца палітыкай. Закон дазваляе ім мець органы самакіравання, прадстаўнікі якіх кантактуюць з адміністрацыяй губернатара, калі на гэта ёсць

патрэба. Парадаксальна, але насуперак сітуацыі ў суседній Балівіі, дзе індзейцы жывуць (індзейец Эва Маралес нават стаў прэзідэнтам), нашы індзейцы быццам свядома цураюцца палітыкі.

— *Якое матэрыяльнае стаўнічыца перуанскіх індзейцаў?*

— Вельмі нізкае. Сярод рабакоў у Перу ўгульне невялікі. Прыкладна 150 долараў ЗША. Думаю, што індзейцы зарабляюць у некалькі разоў менш. Аднак траба адзначыць, што сэнс іх жыцця — не накапленне матэрыяльных каштоўнасцяў для сябе або сваёй сям'і. У тубыльцаў ішчэ ятка, іншае разуменне сэнсу жыцця. Яны не вымыраюць поспех узроўнем заробку. Лічыцца, што ёсць проста так.

— *Што канкрэтна не спадаўшася індзейцам у дэкрэтах пра развіццё рэсурсаў Амазоніі?*

— Яны прыніты ў рамках праекту адзінай эканамічнай зоны, якую лічыцца Амазонія. Аднаў я думаю, што індзейцам не спадаўшася тое, што іх прыгнаравалі падчас разгляду і прызначэння дэкрэтаў. Фактычна за іх вырашылі іх лёс. Рэалізацыя любых праектаў у зоне адб'еца на жыцці кожнага індзейца. Мяркую, што ўлады павінны папросту растлумачыць, у чым сэнс занаканадаўчых актаў.

— *Пратэсты індзейцаў прыўлі да дыпламатычнага канфлікту паміж Перу і Балівіяй. Паколькі на бок Балівіі стаўле саюзнік Уго Чавес, канфлікт выйшаў за рамкі перуанскага, перайшоў на міжнародны ўзроўень. Чаму Ла-Пас умішаўся ў паўтраны канфлікта, прычым вельмі адкрыта і жорстка?*

— Эва Маралес называе тое, што абываеца ў Перу, "генацыдом".

— Мяркую, што Эва Маралес як першы на кантынente прэзідэнт-індзейца лагічна лічыць, што насеці адказнасць за індзейскае пытванне. Менавіта таму ён раскрытыкаў учынкі перуанскіх уладаў. Апошнія, натуральна, заяўлі, што падобныя заявы — умяшанне ва ўнутраныя справе іншай дзяржавы. Аднак я думаю,

што эскалацыі крэзісу ў адносінах дзвюх дзярэй не будзе. Перу і Балівія традыцыйна ставяцца адна да адной мірна. Яны нават быў часткай аднай дзяржавы. Акрамя таго, у Ліме і Ла-Пасе калі ўлады знаходзяцца левыя партыі. Хаця прэзідэнт Перу Аллан Гарсія прытычна ставіцца да баліварскага эксперыменту Чавеса.

— *Як вядома, у 1980-я гады Перу была цэнтрам партызанскіх звязняў левых рагадкаў. Ці засталіся тыя групоўкі і ці спрабуюць яны выкарыстоць канфлікта у сваіх мэтах?*

— Самыя вядомыя партызанскія фармациі — Сэндэра Луменоса і Патрыятычны Рух імя Тупака Амару — былі разбіты ў 1990-х. З тых часоў пра іх мала што чуваць. Хаця апошнім часам баевікі Сэндэра дали пра сябе ведаць. Аднак наўграў ці яны робяць стаўку на індзейцаў. Мясцовыя індзейцы, калі хацелі змагацца вайсковымі методамі, ішлі ў Патрыятычны рух імя Тупака Амару. Гэты рух — не што іншае, як даўні аспект кіруючай ціпер у краіне партыі Амерыканскі народны рэвалюцыйны альянс (APRA), якія прытрымліваюцца сацыялдэмократычнай арыентызаціі.

— *Якія перспективы развіцця ціперашнага канфлікту?*

— Думаю, што ўрад паспрабуе заміць праблему. Нікому не патрэбніцтва, тым больш прэзідэнту Аллану Гарсія. На дніях кангрэса адмяніў дзве дзярэктыў, прынесьце якіх фармальная і выклікала паўстанніе. У свою чаргу, індзейцы віталі такое разінне. Даленцы прадстаўнікі індзейскіх ашчын дамовіліся, што армія і паліцыя пакінутуць іх рэгіён. Акрамя таго, лідэр паўстанцаў, пасля таго, як ягоны падначаленныя начальцы забіваць паліціянтаў, збег на тэрыторыю пасольства Нікарагуа і папрасіў там палітычнага прытулку.

Аднак правакацый выключаль нельга. Хаця б таму, што ў ліпені адбудзеца саміт кіраўнікоў краін, якія ўваходзяць у праект ALBA (спроба Чавеса стварыць эканамічны блок краін Латынскай Амерыкі, якія хочуць будаваць сацыялізм).

ПРАТЭСТ

ПРАЛЕТАРЫ ЎСІХ КРАІН, БЯРЫЦЕ ПРЫКЛАД З ПІКАЛЁВА

Цяпер слова Пікалёва на вуснах усіх расіян. Пікалёва — невялікі гародок у Ленінградскай вобласці — прагнімей на ўсю краіну, дзяячоўцы акцыі сацыяльных пратэсту. 2 чэрвеня працоўныя мясцовага цэментнага завода перакрылі федэральную трасу, патрабуючы выплаты зарплаты. Пробка расцягнулася на 400 кіламетраў. Каб супакоіць пікалёўскі бунт, спартрэбіўся візіт самога Путіна. Ці з'яўляецца Пікалёва світанкам новых сацыяльных пратэстуў у Расіі? З гэтым і іншымі пытанні карэспандэнт «НЧ» Алег Новікаў зварнуўся да Дзмітрыя Касценкі, супрацоўніка расійскага інстытута «Справядлівы свет».

— Пратэст у Пікалёве — самая маштабная акцыя працоўных за час крызісу — быў спонтанным ці ўсё ж арганізаваным прафсаюзнымі актыўістамі?

— Здаецца, нейкі прафсаюз там дзеяніяў, аднак адметней ролі ў гэтай гісторыі ён не адыграў. Дарачы, прафсаюзы рух увогуле вышыў з пратэсту. Усе больші-менш прыкметныя акцыі незадавалення за час крызісу ўзніклі спонтанна. Аднак элемент арганізаціі ў Пікалёве прысутнічаў. Дэстанатарам падстаку паслужыла апанімная ўлётка з заклікам да працоўных перакрыць федэральную трасу на знак пратэсту супраць нявыплаты заробкай. Улёткі нехта раскідаў на тэрыторыі заводу. Трыста чалавек падтрымалі заклік апанімна. Натоўшы перакрык федэральную трасу, аўтабан на ўчастку Новая Ладага — Волгаград. Прапусту прыйшли і заблакавалі рух. Паколькі ў пікеце было шмат жанын (іх пастаўілі ў першы шэраг) кіроўцы не рызыкнулі ўсіх на прарыў.

— Як улады рэагавалі на акцыю?

— Сітуацыя на заводзе была напружанай даўно. Запасычанасць па зарплате складала 40 мільёнаў расійскіх рублёў. Дарачы, завод належыць вядомому алжіру Алеху Дзэрэнскому. Яшчэ ўвесну сюды прыпадлікай губернатар і абліядзіць уладакаваць усіх на працу на АЭС, якая знаходзіцца па суседству. Але працоўныя адмовіліся ад та-

кога варыянта, паколькі іх маглі прапустыць «кінуць» — звольніц і не аддаць доўг. Як толькі трасу перакрылі, на месца пратэсту прыхеяў аграг АМАПУ. Аднак калі праваахоўнікі пабачылі жанчыну пікене, атакаваць пратэстуючых адмовіліся. Зноў з'явіўся губернатар. Але працоўныя размаўляюць з ім адмовіліся: заявілі, што будуть

будуць кантроліваць пытанне з выплаты заробкаў, будуць звольнены.

— Ці значыць гэта, што дзяржава будзе актыўней умешацца ў бізнес?

— Так. Узнікае мадэль карпаратыўнай дзяржавы а-ля Мусаліні, калі ўрад дапамагае прадпрымальніку і працоўным шукаву кампраміс. Працоўным пратапануючы спыніць бунт у абмен на частковую ліквідацыю даўгой па заробках. Грошы на кампенсацыі часткова дае дзяржава, часткова прадпрымальнік. Бізнес вымушчыў падпісаць дадатковы аргумент — ініцыятыва фракцыі «Адзінай Расіі» нацыяналізація публічных прадпрыемстваў. Дадатковы аргумент — ініцыятыва фракцыі «Адзінай Расіі» нацыяналізація публічных прадпрыемстваў. Дадатковы аргумент — ініцыятыва фракцыі «Адзінай Расіи» нацыяналізація публічных прадпрыемстваў. Дадатковы аргумент — ініцыятыва фракцыі «Адзінай Расіи» нацыяналізація публічных прадпрыемстваў. Такі закон наўрад ці прымуць, аднак бізнес-колы ён, натуральна, прымусіць быць больш лязальнымі. Аднак, па вялікім рахунку, гэта не стратэгія бараццаў з крызісам. Ідзе прапросту лягендарны дэзэрт. Хаця нельга не прызнаць, што такое «латаціне» ўзніля рэйтнінг Путіна. Менавіта яму як прэм'єру траба ехаць на месцы, каб карысцісь нядайных чыноўнікаў, раздаваць народу бохнусы. Людзям гэта падабаецца.

— Якое месца займае Пікалёва ў чярэшнім глабальнym палітычным жыцці?

— Вельмі важнае. Блакада трасы ў Пікалёве прыпала на час на актыўізацію сепаратыўскага руху на Паўночным Каўказе. Мова пра замах на прэзідэнта Інгушчы і забойства кіраўніка дагестанскае МУС. Гэта значыць, што Расія хуткімі тэмпамі гублюе стабільнасць, якую набрала за восем пусцінскіх гадоў. Цэнтр не мае механізму кантролю над сітуацыяй у рэгіёнах. Кантроль аўтаможнікаў скрыкі на адрас службовага сядзібнага звязна. Нервознасць яшчэ больш узрасте з-за апошніх падзеяў у эканоміцы. Прыкладна з пачатку сакавіка быццам пачала назірацца нейкай стабільнасць. Перастаў падашыць рубель, ажыўіць некаторыя сектары вытворчасці. Рантам сітуацыя зноў розка пагорышлася. На мінулым тыдні абваліўся фондавы рынак, упакоішысь на нафті. Між тым, расурсаў у казне ўсё менш і менш. Ніхто не ведае, як доўгі дзяржава здолеет тримаць рубель. Альтэрнатывы гэтым — дэфолт або крэдыт на Захадзе, што, па расійскіх мерках, азначае нацыянальную зраду.

— Такая сітуацыя, як у Пікалёве, сапраўдны, характарна для шматлікіх расійскіх гародоў. Улады гэта разумеюць і зараз актыўна адсочваюць сітуацыю, каб не дапусціць падобных падзеяў. Так, пачалі вырашчаць пытанне на заводзе «Расійскі вальфрам» у Примор'і. Там ужо 5 месяцаў замест заробку даюць пакеты з гуманітарнай дапамогай. Палепшилася сітуацыя на Байкальскім цэллюзіным камбінэсе, дзе 63 працоўніка абавязцілі галадоўку, патрабуючы заробкай. Цяпер там паступова пачынаюць выплачваць зарплату. Увогуле, Мядзведзеў заявіў, што губернатары, якія не

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

ІЛЬХАМ АЛІЕЎ

Праэзідэнту Азербайджана, які лічыцца абыслютным гаспадаром у краіне, кінуў выклік сябры групу «Лясныя браты», якія актыўізавалі сваю дзеяйнасць на поўдні. Не дніх падчас спробы нелегальнага пераходу мякыя яны забілі аднаго і паранілі двух памежнікаў. Праўда, самі тэрарысты таксама былі забіты. Групу «Лясныя браты» ўзнікла пасля другой чачэнскай вайны і дзеяйнала галоўным чынам у зоне расійска-азербайджанскай мякы. У 2007 годзе паліцыя арыштавала 17 «братоў» у Сумгаіце. Аднак

хутка арганізацыя адрадзілася. Як кажуць эксперыты, голоўным фактарам хуткага кадравага абаўлення з'яўляецца то, што ў групку прымаюць выключна вахабітаў, якія, у сваю чаргу, маюць сваю падпольную сетку. Акрамя таго, вахабіты атрымліваюць фінансавую дапамогу з Саудаўскай Аравіі. Частка грошай ідаў ў фонды «Лясных братоў» МУС Азербайджана, каментуючы апошнюю падзею, кажа, што «Лясныя браты» выконваюць заданне звонку — «даслабілізація сітуацыі ў краіне і стварыць ісламскую дзяржаву». Аднак, па словах галоўнага паліцэйскага, іх спробы марнья, паколькі «Лясныя браты» не маюць масавых падпрымак насыльніцтва. Тым не менш, з'яўленне «братоў» на поўдні, дзе іх ніколі не быўали, да падставу кашаць пра пашырэнне зоны актыўнасці і павеліченне цікавасці грамадства да радыкальных дактрин.

АЛАН БЕРКМАН

Адзін з самых вядомых у ЗША абаронцаў правоў чалавека памер на 63-м годзе жыцця. Алан нарадзіўся ў 1945 годзе ў Нью-Йорку ў сям'і габрэй-эмігрантаў. Яго сям'я была моцна звязаны з габрэйскім рухам (бачыўся здзяйсняцца кантрабандай зброй для перасяленцаў у Палесціну). Аднак сам Алан у юнацтве захапіўся вобразам Чэ Гевары, які некі сказаў, што лепшая прафесія для рэвалюцыонера — медык. Беркман пайшоў на медфак Калумбійскага ўніверсітэта і стаў адным з лідэраў студэнцкага руху супраць вайны ў В'етнаме. У пачатку 1970-х ён стаў становіцца праваабаронцам і абараняў ахвяр самых славутых спраў, так іншак звязаных з палітыкай, — феміністкі, левых тэрарыстаў, пасыстіст. Менавіта яго група займалася справай індзейцаў, якія ў 1971 годзе ўзнілі пастынне ў пасёлку Вундэн Дні, пратэстуючы супраць дыскрімінацыі. Сувязі з радыкаламі каштавалі яму свабоды. У 1981 годзе з-за сінкапеі з тэрарыстичнай групой «Сіноўкі» Алану дали 10 гадоў турмы. Яго вызвалілі датрмінова. Пасля чаго Беркман заняўся правамі ахвяр СНДу. Ён і яго аднадумцы дабіліся ад адміністрацыі Клінтона рэвалюцыйнай рэформы мытнага заканадаўства, якую дазволіла ўмпарту ў краіну больш танных лекаў для хворых на СНД. Беркман да канца жыцця змагаўся за нізкія кошты гэтых лекаў, сцвярджжаючы, што на самой спраўе пакштуту не больш за 150 долараў.

АБДЭЛЬ АЗІЗ БУТЕФЛІКА

Праэзідэнт Алжыра захапіўся палітычнай мадэллю Сірыі, Егіпта або Лівіі, дзе наляглічыча на рэспубліканскай дзяржаваўнай лад, улада фактычна передаецца па кроўнай лініі: ад кіраўніка дзяржавы да ягонага сына або іншага білзага родзіца. У якасці нашадка алжырскі прэзідэнт, калі верыць грэчаскай прэсе, абраў сваіх брата Саіда, якому ўсяго толькі 54 гады. Апошні, сапраўды, актыўізаваўся. Саід заявіў пра намер стварыць уласную партыю «Вольная генералія», якую пойдзе на выбары 2012 годзе асноўна. Каб неяк залагодзіць шок грамадства ад відавочнага лабіравання на пасаду кіраўніка дзяржавы сваіго родзіча, прэзідэнт вырашыў заручыцца падпрымкай ісламісткі. Чакаецца, што бліжэйшым часам у краіне будзе авшышчаная амністія для баевікоў ісламскіх экстремістскіх групавак, якія былі актыўныя ў краіне ў 1990-я гады. Праўда, апошніяя буйная атака ісламскіх тэрарыстаў, падчас якой былі забіты 24 жандары, сведчыць, што самі экстремісты далёкі ад іздзен кампрамісу з дзяржавай. Саід, даречы, з 1999 года працуе ў адміністрацыі прэзідэнта. Цікава, што яшчэ Абдэльазіз Бутэфліка дабіўся змен у канстытуцыі, якія б давалялі яму бытавацца ў сікансону колькасці разоў. Аднак салідны ўзрост (72 гады) і хваробы змянілі першапачатковыя планы.

▶ ПОСТАЦІ

МАСТАКА СТАГОДЗЯ З АСТРАВЕЧЧЫНЫ

Сяргей Гваздзёў

28 студзеня 1995 года ў лонданскім хоспісе святога Крыстафера памёр жывапісець, матэматык, аўтар шэрагу кніг Мар'ян Богуш-Шышка, па вызначенні крытыка Эрыка Ньютона — мастак стагоддзя.

КАЗКА

Золак жыцця будучага мастака быў бліжмарнага-лагодным. Мар'ян быў народжаны ў сям'і Антона Богуша-Шышкі і Станіславы (з Козелад-Паклеўскіх) 16 лютага 1901 года ў Тракеніках, у якіх 40 кіламетрах ад стаўпца, і ахрышчаны ў Быстрыцкім касцёле. Заможныя гаспадары сказаі, што вялі свой род ад старой беларускай шляхты, атулілі сына клопатам і пішчотай. Жыў хлопчык нібы ў казцы.

Маленкага Мар'яна выхоўвалі губернантка-францужанка, але, пэўна ж, чу ён легенды ды паданні роднага краю пра зачарваныя скарбы, пра блізкае ад іх сядзібін возера з дзіўнай называй Бык. Хоць дзяржаўнай мовай і была на той час руская, на Астравеччыне, як амаль і на ўсёй Віленшчыне, паўсюдна гаварылі памёр.

Сямейныя паходы да касцёлу ў надзелю, прагулкі на конях разам з бацькам па алеях старога парку, хатнія канцэрты пісечарах, агромністыя (на дзіўнай «ўспрыманні» муры бацькоўскай сядзібы, блакіт рапчулы ды таімнічая гамана чорнага лесу, бісконцовая сінія нібесаў, працавіты гул чмалёў над кветкамі і сакатанне конікаў у траве, наіцерпнай зэркальсці палаючага золатам сонца — усё чаравала моімі і чыстымі фарбамі. Свет наваколія перацягнуў прагна-чуючую душу дзіця.

У четырьх гады Мар'ян спанаў сапраўднае пішчесце — пачаў маляваць.

Казка жыцця Казка дзіцінства. Але ўсе казкі заканчываюцца... Калі разыўшліся башкы, иму было восем. И хоць дзіця не засталося занядбаным і пакінутым без увагі — у Нарачанскім краі, у Верачаце (70 кіламетраў ад Тракенікаў) на сядзібе дядзёў ім апекаваліся Канстанцін і Філіпп Козел-Паклеўскі, — але ўзімка шчымлівале адчуванне адзіноты душы. Не надта ўтульна Мар'яну было ў Рускай гімназіі, у Вільні, куды яны пераехали з дзедаўскай сядзібы ў 1912 годзе.

Падчас германскага наступлення 1915 года Мар'ян зноў вырнуўся ў Верачату. Жыццё не пеставала юнака, але прыродных здолблінаў і працялівства, упартасць ратавалі ў няпростых жыццёвых варунах. Маючы на мэце стаць мастаком, ён паспяхова засвойваў матэматыку. Падчас першай сусветнай, па смерці дзеда і па ат'езду маці з айчымам, менавіта прыватныя ўроکі па матэматыцы, якія Мар'ян будзе даваць, выратујуць сям'ю бабулі ад голаду.

ЧАС І РЭАЛІЇ ЖЫЦЦЯ

Час і рэаліі жыцця з усёй непазбежнасцю ўцягнулі яго ў вір пераменаў і адбіліся на лёсе мастака. Юначая прага сапраўднага дзеяния павяла на неабіжкінаму колу моладзевых грамадскіх і ролігійных арганізацый.

У студзені 1919 года вучань 7-га класа Мар'ян — сябра вайсковай арганізацыі, у складзе групы самааховы, поўны рашучасці бараніць Вільню ад бальшавіцкай навалы. Але, выконваючы загад, мусіць адправіцца ў Варшаву... давучвачца.

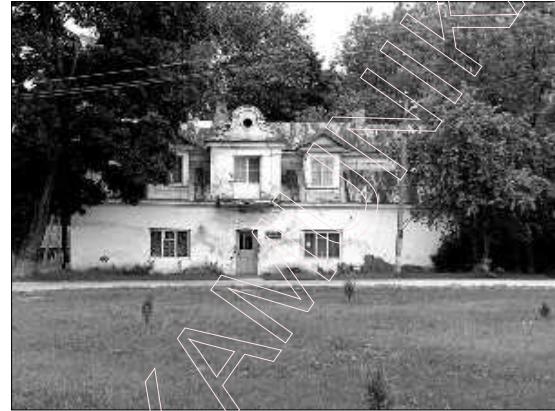
У красавіку 1919-га адбылася амаль выпадковая сустроча з бацькам у Варшаве, якай, зрешты, стала і апошні: той неўзабаве памёр.

Улетку 1920 года камандзір харцэрскага ўзвода, сяржант Богуш-Шышка быў паранены ў баі на Нёмане пад урочышчам Пышкі (зарас раён Гродна). Рана неўзабаве загаілася, і Мар'ян з баямі вярнуўся ў Вільню.

— рэлігійным ды гістарычным жывапісам, сіверджаным яшчэ Матэйкам, — вядома, захоўвала свой «твар». Але і тут, нават у межах біблейскай тэматыкі («Ігета», «Уцёкі да Егіпту», «Пакладанне ў труну», «Адам і Ева») — быў відавочны пошук новых выяўленчых формаў.

Маладога мастака, схільнага да эксперыменту і ад самага пачатку зарыентаванага на рэлігійны жывапіс, гэта, відаць, задавальняла. У яго творчасці знаходзілі сабе месцы розныя жанры: партрэты сяброў-аднакашнікаў і знаёмых, краіўды, нацпорнорты, кампазіцыі. У пошуках уласнай творчай манеры зазнав Богуш-Шышка і ўльывы видучых кірункаў тагачаснага ёўрапейскага мастацтва. Дамінуючым жа творчым прыёмам Мар'яна наканавана было стаць своеасабліваму, экспрэсіўна-абгульненаму рэалізму.

Жанравы абсяг мастака шырокі. Першаасновай, стрыжнем

Дзедаўская сядзіба ў Верачаце

МІЖВАЕННЫ ПЕРАДЫХ

Па заканчэнні вайны з бальшавікамі сяржант запасу Мар'ян Богуш-Шышка, з думва баўхвімі кръжкамі на грудзіх, у студзені 1921 года бліскучая вытрымка іспыты і зрабіў крок наусцурчі сваёй мары — паступіў на мастацкі факультэт Віленскага ўніверсітэта імя Стэфана Баторыя. Як і Сергіевіч, і Жынгель, ёнtraуп на науучанне да прафесара жывапісу Фердынанда Рушчыца. А неўзабаве, у 1923 годзе, за акадэмічныя поспехі быў накіраваны ў добру вядомую ў Еўропе Кракаўскую акадэмію мастацтва.

Працаўаў на той час у горадзе і брат ягонага башкы, знаны архітэктар Адольф Богуш-Шышка, творца сімфоніі «застылай музы́кі» ў Львове і Кракаве.

Па першай сусветнай вайне ў мастакоўскіх колах Польшчы чуяўся подых новых пластычных выяўленчых павеяваў, абумоўленых узаемнасцю дынамікі ўнутранага развіція выяўленчага мастацтва і эстэтычным вугдукам радыкальных падзеяў у Расіі і Германіі.

Кракаўская акадэмія, знаная класічнымі традыцыямі

творчасці, пягам усіго жыцця сталіся сюжэтныя кампазіцыі на рэлігійныя тэмы. І німа выкладавасці ў тым, што для выканаўція дыпломнай працы Мар'ян абраў вечную для хрысціянскіх творчыцтваў, эпічную, трагічную і аптымістyczную падзею — «Укрыжаванне», якую мусіў увасобіць у штрафтагурнай кампазіцыі.

У 1927 годзе, закончыўши Кракаўскую акадэмію, але яшчэ не абараніўшы дыпломну працу, Мар'ян разам з жонкай Сафійай едзе ў гарадок на рочцы Мухавец, цэнтр Палескага ваяводства — Кобрын, каб працаўаць настайліком мальвіння ў гімназіі. Тут ён — асоба спелая і загартаваная «вайной і мірам» — нечакана да сябе зрабіў лёсавызначальнае адкрыццё. Прышло разуменне, што дзеці, якія не бачылі швірокага свету, неадукаваныя, не пеставаныя і не разбічаныя, эздольныя адчуваць, башчыць, усведамляць і перадаваць свет фарбамі больш інтэнсіўных, эмасційных і натуральных, чым іх адукаваныя настаўнікі.

З дасвядчанага мастака і педагога Мар'ян ператварыўся ў іх вучня. І, відаць, адчуваў, што асноўнае для мастака, які шмат

Мар'ян Богуш-Шышка. Лондан 1978 г.

ПАЛОН

Зведаў і адтаптаў дзесяткі дарог, — выйсці на шлях гэтай дзіцячай шчытрасці і непасрэднасці. Бодзец яшчэ захоўваюць сваю непарыўнасць з космасам, трыманыца пад Боскім апікунствам. Заварожаны ўласным адкрыццем, ён апичадна захоўваў дзіцячыя малюнкі, экспанаваў іх у 1934 годзе ў Варшаве на конкурсе «Дзіцячое мастацтво».

Напярэдадні 1939 года Мар'ян працаўаў на стаўнікам матэматыкі і мастацтва ў ліцэі Гданьску, адкуль і быў мабілізаваны 24 жніўня 1939 года ва ўзвод марсской пяхоты. Пасля нядоўгіх, але крываўных бойў з фашистскімі войскамі, Польшча вымушана была капітулюваць. Богуш-Шышка трапіў у палон.

Пісці з паловай гадоў — ад верасня 1939-га да мая 1945-га, — якія мастак правёў у нямецкіх лагерах, былі цікімі, але і не страчанымі дарма.

З дазволу лагернай адміністрацыі, Мар'ян наладзіў дзесяннасць матэматычнага гуртка. Праводзіў лекцыі для няволінікаў, што не згубілі цікаўнасць да жыцця. Адкрыў мастерскую студыю. Уражвае плён дзесяннасці Богуш-Шышкі: апрача заняткі памяшканію і жывапісу, па гісторыі і тэорыі мастацтва! Уласны гарод — калі 400 алоўковых і жывапісных партрэтаў сяброў-наведвальнікаў.

Духоўнае і творчое жыццё мастака не ўпадала ў летаргію бяздзейнасці і безнадзеінасці. Гэты перыяд у жыцці Мар'яна Богуш-Шышкі краізнаўца ў школах і гімназіях, багата працаўаў творчым.

У 1933 годзе ў Мар'яна з'явіўся нашчадак, ахрышчаны Андрэем, будучы архітэктар, рэстаўратар палацу на Вавелі ў Кракаве. Нягледзічы на вадаспад прыемна-адказныя падзеяў і клюпатаў, Мар'ян напружана працаўаў. Закончыў кампазіцыю, якой аддаў больш за сем гадоў жыцця, — «Укрыжаванне». Апрача жывапісу, не пакідаў ён і заняткі матэматыкай.

Гады няволі сталіся часам выпрабаванням і далейшага гарту душы, дапамаглі адкаратаваць уласную шкалу маральных выміярэнняў, пераканалі, што «самы вялікі дар, які чалавек можа даць другому чалавеку — гэта сяброўства». Вызваленага 2 мая 1945 года амерыканскімі войскамі з лагеру Мар'яна ў жніўні таго ж года

запрасіў у Італію яго стрыечны брат — генерал Зыгмунт Богуш-Шышка, намеснік начальніка штаба II Польскага корпусу (паводле сведчання гісторыка Ю. Грыбоўскага, праз гэты корпус прыйшло да 6 тысяч беларускіх жаўнероў).

НА ДРУГІМ БЕРАЗЕ

Сонечная Італія з яе гісторычнымі мясцінамі, помнікамі архітэктуры, жывапісам і скультурой геніяў Адраджэння, раздіма гуманістычнага ўсведамленія чалавека, не магла не уразіць мастака. Па загадзе галоўнамацандуючага генерала Уладаіслава Андэрса, Мар'ян узначаліў мастакае аддзяленне ў дэпартаменце культуры II Польскага корпуса. Пазней, з прапановы падпружніка ваеннага часу Гедройца, Андэрс аддаў заграду пра стварэнне Літаратурнай інстытуты і рэдакцыі часопіса «Культура», дазволіў распаўсядкову сирод жаўнероў газету «Беларускія наўны».

Апрача абавязковых прапагандысцкіх заданій камандавання, арганізацыйна-адміністрацыйных клюпатаў, Богуш-Шышка выкладаў малюнак і жывапіс у студыі для жаўнероў, праводзіў практичныя заняткі і чытаў лекцыі па гісторыі мастакства для афіцэроў, ладзіў экспкурсіі для вайсковых па гістарычных мясцінах. Знаходзіў ён і час для творчай працы. Паказаў свае творы ў Рыме і Фларэнцыі, дзе забудыў ўзнагароды.

Час, праведаны ў Італіі, па прызнанні мастака, быў варты «ціці акадэмічнага мастакства».

У каstryчніку 1946 года II Польскі корпус, які ад пачатку існавання быў уключаны ў склад узброенных сілаў Вялікабрытаніі, перакинулі ў Англію і пачалі дэмабілізацыю асабовага складу. 11 лістапада 1946 года мастак перехадзіў у штатландскі горад Гластау, каб праз які тыдзень назаўжды перебрацца ў Англію.

Сонца 1988. М. Богуш-Шышка

АНГЛІЯ

Другую палову жыцця ён стала праўжніцай арыстакратычнай краіне Старога свету. Пражыў не абы як, узімусі ў творчасці на прыступачку дзіячай шчырасці ўспынання і непасроднасці мастакага выражэння. У мастакае жыцце многіх адкрытых краінаў таго часу ўваходзілі новыя творчыя накірункі, методы і напрамкі. Заваёўвала сваё права на існаванне канцептуальная мастакства. 3-за айнай даносіўся голас Джэксана Полака, які абвінічаў учарговы раз пра «смерть станковай карпіны». Абстрактныя экспрэсіяністы цуралі рэалістычных выяўваву.

Мар'ян Богуш-Шышка быў прыхільнікам фігуратыўнага і рэалістычнага (хоч і не класічнага-акадэмічнага) жывапісу. Ахвяраваў жыцце на ўласцівленне вечных темаў. Тых тэмамі і сюжэтамі, што з'явіліся задоўга да Мар'яна і будучы прысутнымі ў свеце па завяршэнні яго юласнага зямнога існавання.

Здзіясняючы ўласныя творчы пошуки, Богуш-Шышка доўгі час кіраваў школай станковага і рэалістычнага жывапісу, якую скончылі многія славутыя масткі. Персанальныя выставы Мар'яна паславанін часы, апрача Лондана, праходзілі ў Парыжы, у Гамбургу. Крытыкі разгадаць шматлікія геніі вытраныя Адраджэння, універсальны асобай якога ён быў

адмыслоўцаў, выдаў падручнік па матэматычным аналізе.

СПАДЧЫНА

Творчы здабытак Богуша-Шышкі значны і разнастайны, але, як і траба было чацака, расцірушаны па свеце. Яго жывапісныя творы ёсць у дзяржаўных і прыватных музеяхах сховішчах розных краін: Польшчы, Германіі, Італіі, Бельгіі, Францыі. Калекцыя акарэляў, малюнкаў і літаграфій, сямейныя фотаархіў, асабістыя рэчы зберагаюцца ў сям'і сына ад першага шлюбу і ўнучкі Альгі Богуш-Добаш, якія стала жывуць у Кракаве. Гэта частка спадчыны будзе перададзена ў музей сям'і Богуш-Шышкі ў прадмесці Кракава, у Пшыгажалах. Найбліжжа ціласнае ўзяліненне пра творчую манеру маістра, яго пластичныя здабыткі можа даць вялікай коллекцыі (каля 60 твораў жывапісу), якай сваі жыццядайны энергетыкі падтрымлівае жыхароў хоспіса св. Крыстафера.

Спадар Мар'ян пакінуў і немаў літаратурна-мастакстваную спадчыну, цікавую ды актуальную і сэнсі.

Напрыклад, манаграфія «Леонарда да Вінчи» была, імаверна, вынікам імкнення Богуша-Шышкі разгадаць шматлікія геніі вытраныя Адраджэння, універсальны асобай якога ён быў

захоплены з юнацтва, а таксама

якія дапамагаюць больш выразна ўяўвіць мастака-культурны рух у Англіі і шырэй.

«Нарсы гісторыі выяўленчага мастакства на землях Вялікага княства Літоўскага» — зварот мастака да гісторычнай паміщи, духоўнай павязі з ліцвінскай культурай. Гэта ішчэ адна вяршыня вялікага мастака з Астравечнымі, якія пераступілі дзяржаўныя межы свайго часу, узыўсіся па-над тэмамі ХХ стагоддзя, узімусі да тэмам «вечных». Багатая і рознасткая мастакоўская спадчына абавязвас на нас, яго нащадкаў, перадусім да перакладаў мастактва на ўніверсальных пракладках. Працоўныя пракладкі Богуша-Шышкі, да рулівага вывучэння і асансавання і папулярызацыі не спланзілі беларусамі спадчыны творцы.

СУПРАЦА, ЯКАЯ НЕ АДБЫЛАСЯ

Некалькі прац мастака ёсць і ў Беларусі. Не цудам іны тут апынуліся.

Адам Мальдзіс, які адкрыў у 1993 годзе знанага ў Еўропе мастака з Астравечнымі, з вялікім імпэтам узяўся за спраўу «вяртнанія» яго імя на Радзіму. Дзеянасць па праццароўцы ідзе зістварэння музея ў Тракеніках, на турнальнай, пачалася з ліставання і тэлефонных перамовак са спадчыннікамі мастака. Са шчырай

хаатычнай віхурай фарбаў: і сінь неба, і бурштынавыя ствалы соснаў, і сакавітасць маладой травы. Усё гэта западае ў душу з дзяцінства, утварае дэвясоную сімfonію Быцця. Нараджае адчуванне единасці ўсяго з усім. Перадусім — чалавека з Небам. Усё проста, гэта такая малітва ў фарбах.

Пытанне стварэння музея ў Тракеніках некалькі разоў уздымалялася на пасяджэннях беларуска-польскай камісіі па абмену мастакімі каштоўнасцямі, якія таксама вітала ініцыятыву. Але сям'я мастака мусіла быць упэўнена, што такі музей паўстане, што сідзібі ў Тракеніках станові адкрытым цэнтрам культурнай супрацы народаў-спадчыннікаў Вялікага княства Літоўскага. Трохі насыржана павсталася да ініцыятывы ўнічка мастака з-за таго, што «Мар'ян Богуш-Шышка будзе прадстаўлены не як польскі, а як беларускі мастак». З'явіліся супярочніцы ў меркаванні прадстаўнікоў розных галін спадчыннікаў. Але і гэта не асноўнае. Паўсталі і іншыя праблемы. Як сказала тагачасная загадчыца аддзела культуры рыйтыканкам Данута Францаўна Чарнушовіч, «надта непрэзентабельны быў стан саміх Тракенікаў», грамадска палітычная няпэўнасць, і, як звойдзе, адсунлася з грошай. Сукупнасць гэтых праблемаў, а галоўнае — «адсуннасць рухавіка з беларускага боку», зрышты, і прывяла актуальную ініцыятыву да «каматознага» стану.

На зыходзе ліпеня 1996 года англійскія арыстакраты больш чым шаноўнага ўзросту, баранеса Сісіль Саўндэрс, насупаркі краўскім спадчыннікам, наведала Тракенікі. Вядома ў Англіі як доктар медыцыны, аўтар шэршу на ванувковых працаў і апякунка хоспіса святога Крыстафера, члён настомной дзеянасці гэтай медычнай установы стала лепшай у Еўропе, спадарыня Саўндэрс агледзіла радаву сідзібі Богуш-Шышкі, наведала Быстрыцкі касцёл, дзе ксёндз Пікула спраўвіў імшчу па мастаку, пакінула каменьчик з магілы мастака, узяла памятку з яго Радзіму і з'ехала. Няўжо ўсё?

Вітраючы да пагруднага «Аўтапартрэта» (40x30) на фоне амаль прывіднага інгер'еру, выкананага Сісіль Саўндэрс, спадарыкі каліровымі алойкамі на панеры. Намаліваны ў чэрвені 1985 года, капі мастаку ішоў дзесяткі дзесятак, але ў карціне адчуваеца прысутнасць маладой і бадзейрай душы. Выява зроблена лёгка, «гулькочы», амаль імпрэсійністична, у кранальна-адухоўнай калістыцы. Спалучэнне пішчотна-травяністых і блакітных колераў віпраткі і фону з заляцістымі каліровымі алойкамі на панеры. Намаліваны нотай твару героя надае выяве высакароднасць і цеплынню. Спяршчаны зморычныя твары мастака — яго біяграфія і жыццевыя шляхи. Мондная лепка і добрая праццароўка галавы, амаль «скультптурны» высокі ліфлісфер, перадае высокі інтелект асобы, гарф яго характару.

Інтэлігентнага выгляду старавіннік джэнтльмен глядзіць на нас скрэз, тоўстое шкло акуляраў. Гледзіць годна, пільна і думна. Але разам з тым і зусім па-дзіцячаму. З інтыгуючай хітрынкай. А мене з лёгкай-іранічнай весялосцю. Быццем даўно збораеца штось запытана на нас, беларусаў.

сталася спрабай спасціць гуманістычны дух часу, судансці яго з ХХ стагоддзем. Тут нельга не адзначыць, што Мар'ян стварыў палатно «Тайная вячэра». Мяркуючы па рэпрадукцыі, спакусліва зрабіць высынову, што экспрэсіўна-выразна, з глыбокім філософскім гучаннем, светланосная кампазіцыя, увасобленая ў індывідуальнай, «богуш-шышкайскай» манеры, па сваій будове паўтарае загінулы манументальны твор вялікага папярэдніка 1497 года.

Зборнік крытычных артыкулаў і эсэісткі «Аб мастакстве» прыгадчынне таемніцы раздумаў мастака пра сутнасць прызываўніцтва. Праладзіў жывапісу — судносіны колераў, патэнцыйную мажлівасць матэматачнай абгрунтаваць колеравую гармонію, правамоцнасць існавання розных творчых накірункаў (ад гісторыка-рэалістычнага жывапісу Матэйкі да сезанізму і пошуку Пікаса). Роздумы мастака пра тое, што нават таленту немажліва падзеяць упльыв сваёй эпохі, бо «яго фарміруе асроддзе, чак і раціяльнасць». У зборнік улучаны матэрыялы пра мастака-сучаснікаў, ураджэнца Віленскага краю, а таксама агляды, рэцензіі на выставы, крытычныя артыкулы,

цікаўнасць і адкрытымі сэрцамі далучыліся да справы нашчадак князяў Міціслаўскіх і Заслаўскіх Анджэй Цеханавецкі і тагачасны амбасадар Беларусі ў Аўгустініанскім Карапеўстве Уладзімір Шчасны, які плаўбіцца ад імі беларускай амбасады «аказаць лягушчу матамогу». Зацікаўлена і добрачыліца павсталася да гэтай ідзе ўдава мастака, пані Сісіль Саўндэрс. Прыхільна ідзе была супрэстата і астрвецкімі.

З ласкі ўдавы і дзяякуючы не-пасродным выслікам Уладзіміра Шчаснага ў Беларусь была перададзена невільчая калекцыя твораў Богуша-Шышкі. У Тракеніскай бібліятэцы экспанујуцца «Святы Хрыстафор», «Мані Боскай», «Трыніці» (Нараджэнне, Укрыжаванне, Уваскресенне) ды філософска-алегарычнай кампазіція «Птушкі» з касцёлу ў Быстрыцах. Навукова-даследчаму Цэнтру імія Францыска Скарыны быў прэзентаваны «Аўтапартрэт». У астрвецкую бібліятэку, трапіла экспрасіўная кампазіція «Сонца». Выбухова-жыццядайнае сиянне, што рытмічна пульсует з невялічкага палатна, скіроўвае на шчырэйшыя шляхи. Мондная лепка і добрая праццароўка галавы, амаль «скультптурны» высокі ліфлісфер, перадае выкрайвае ў ім філосафа, перадае высокі інтелект асобы, гарф яго характару.

КУЛЬТУРА

24

МІНУЎШЧЫНА

ЛЕГЕНДЫ І ПАДАННІ НАШАГА КРАЮ

«Прачая.

Пачатак у № 22 (150)

Каменны Брод

Захацей аднай разу вішоўскі чорт перабраца ў Нежкаў. Але на ягоным зламысным шляху паўстала речка. А чорці, як усім вядома, не любяць рапчай вады. Тому і вырашыў вішоўскі чорт загаціць Вабіч. Ён прывалок воз камення, але калі скідаў яго ў воду, сам затапіўся.

Цяпер, калкіць віякоўцы, калі хот будзе ісці праз Каменны Брод ноччу, дык пачуе, як крычыць з таго свету вішоўскі чорт.

Чаму знікла рэчка Цех?

Даўным-даўно праз месца, дзе сёня стаіць Цяхцін, працікала рачулка Цех. Абапал яе берагу раслі вербалозы, галіны якіх, нізка схіляючыся, купаліся ў водзе. Па рочках плавалі белыя гарлачыкі, у ёй любілі купацца дзеці з дарослыя. І траба ж было аднойнай такому здарацца: купаючыся ў рочкы Цех, утапіўся сын вядзьмаркі.

З горы яна пракляла раку і ў знак свайго пракляцца кінула ў Цех камень. З таго часу знікла речка, але ходзіць пагалоска сі-рор старых людзей: калі знайсці і выкапаць той камень з замлі, Цех зноў стане ракой.

Асавец

Гэта здарылася вельмі даўно, калі не было яшчэ самой вёскі, а на месцы яе стаяў хутар. Належаў ён маладому і вельмі прыгожаму пану. А на панская гаспадарцы працаўала няпісанай прыгажосці дзяўчына Аса.

Малады паніч, якога звалі Вацлаў, і Аса пакахалі адзін аднаго. Ды башкі Вацлаў не даволіў ім падбрасці шлюбам. І малады вырашыў: лепей памерці разам, чым жыць не сумесна.

Адночын на світанні, калі сонечка толькі-толькі пачацца ўзыходзіць, яны, узяўшыся за рукі, пайшлі наведама куды. Болей іх ніхто не бачыў і нічога пра іх не чуў.

Місцоўля людзі вельмі любілі іх, часта ўспаміналі пра іх не-щасливую долю. Каб ушанаваць память пра закаханых, склалі разам іх імёны — Асавец — і далі найменне сваёй вёсцы.

Княгіня

Праз вёску Каліноўку працікае невялічкая рачулка, якая называецца Княгіня. Старыя людзі апавядалі, што ў прака-венных часы тут жыла вельмі прыгожая дзяўчына. Настолькі прыгожая, што ўсе называлі яе Княгінія, хоць яна нарадзілася ў простай, беднай сям'і. Дзяўчыну

этту вельмі любілі. Любілі і за ёе прыгажосць, і за спілласць, працаваціцы ды ўважлівасць.

Аднойчы ў вёсцы здарылася няшчасце — дзяўчына-прыгажуна ўтапілася. Чаму — ніхто тое не ведаў і не ведае. І вось у гонар яе і правілі людзі рочку тую Княгінія.

Домса

Жыла некалі ў Малым Кудзіне вядзьмарка са сваёй дачкой. Звалі яе Домсай.

Аднаго разу Домса пайшла купацца і... ўтапілася. Маці вельмі плакала-гаравала і выкляяла речку.

З таго часу і стала речка мялець.

Крыкуны

За вёскай Малы Кудзін, побач з шашой, што вядзе ў бок старынага Галоўчына, з левага боку размешчаны могілкі. А на супраль іх заходзіцца паселішча Крыкуны.

Находзіць найменне яго ад слова крычач. А чаму крычалі людзі? Да ся, што аконь крык той іхні захаваўся ў паміщи — у найменні паселішча?

Пасля рэвалюцыі, калі людзі дзялілі пансскую зямлю, жыхары паселішча вельмі крычалі. Іх ляманты і разносіўся на ўсё панколле. Крычалі. Крыкуны, ды і толькі.

КАНФЕРЭНЦЫЯ

«МІЛЕНІУМ ЛІТВЫ»: НАВУКОВЫ АНАЛІЗ

Аляксей Хадыка

19 чэрвень ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Коласа НАН Беларусі прыйшла Міжнародная навуковая канферэнцыя «Міленіум Літвы», арганізаваная Грамадскім камітэтам святкавання вынесенай ў туту падзеі.

У камітэт «Міленіум Літвы» ўваходзяць дактары гісторычных навук Анатоль Грыцкевіч і Альесь Краўцэвіч, медыцынскіх навук Альесь Астроўскі, белаглігічных навук Аляксей Мікуліч, археолог Эдвард Зайкоўскі, мастак і грамадскі дзеяч Мікола Купава, рэдактар манархічнай газеты «Litwa» Аляксандар Стральцоў-Карвацкі, святар Леанід Акаловіч, даследчык Здзіслаў Сіцька. У шартру мерапрыемстваў, запланированых на юйблейны 2009 год, калі адзначаецца 1000-годдзе першай лепатінай гэдзіні наймення Літва, сядроў якіх прэзентацыі кніг («НЧ» пісаў пра шыкоўны фальянт «Кніга Вялікага княства Літоўскага»), мастакія выставы, канцэрты, гэта падзея мела не столькі святочны, колькі навуковы характар. Таму і адбываўся ў адной з галоўных навуковых бібліятэк краіны, супрацоўнікі

якой упрыгожылі залу выставай беларускіх, літоўскіх, польскіх і іншых замежных выданняў па гісторыі ВКЛ — навуковых прац, зборнікаў, мапаў, публікацый дакументаў.

Запрошаныя да ўдзелу гісторыкі, філолагі, культуралагі, спецыялісты па геральдыцы, абмеркавалі рознабаковыя пытанні: этнагенез беларускага і літоўскага народаў, раўнапраўных спадчыннікаў гістарычнай Літвы; паходжанне тэрміну і становленне гістарычнай Літоўскай дзяржавы, а таксама вобраз Літвы ў літаратурных помніках і працах палітычнай і філасофскай думкі — ад часоў стварэння «раманскай» генеалагічнай міфалогіі ў эпоху Роненсансу (даклад Ігара Клімава) да фармавання на мяжы XIX—XX стагоддзяў «краёвай ідэі», у межах якой літвіны, палікі, русіны разглядаліся як карані адзінага палітычнага літвінскага народа (Аляксандар Стральцоў-Карвацкі). Адна са скразных тем канферэнцыі — геапалітычнае самавызначэнне нашых продкаў. Вядучы лацініст Беларусь Альесь Жлутка дэталёва праанализаў ролю «захоўнага» хросту Літвы святых Бруна. А прафесар Альесь Краўцэвіч з Гродна казаў пра Карапеўства Літвы Міндоўгу і паварат да заходнегуроўскай палітычнай арыентацыі ў гэты час. «Палонус», «літуанус», «руэтнус» — тэму складанага перап-

лещэння палітонімаў і этнонімаў у лацінамоўнай літаратуры ВКЛ закранула Жана Некрашэвіч-Кароткая, а Надзея Стараўйтава аднавіла на канферэнцыі пазытычны свет перакладнай рыцарскай літаратуры XVI стагоддзя. Білікіца і актуальная прагнучы даклад Ірыны Лаўроўскай, доктара архітэктуры з Бреста. Цытуючы заснаваніка Віленскага ўніверсітэта Пятра Скаргу, яна прадэманстравала, як практычна хрысціянская міласэрнасць уласбілася ў фундацый храмаў інагадвала пра сябе дамінантамі горадуў беларускіх ландшафт, які імкліва губіўся з XIX стагоддзя (катастрофа старога Бярэзіцы, зруйнаванага дзеля пабудовы расійскай крэпасці) і ці не наўмысна надаеў шыншыца да сёння, быў важным фактам фармавання хрысціянскіх этычных якасціў беларускай душы. Філолаг, перакладчык, паэтка Інэса Кур'ян ярка і эмацыйна нагадала прысутным пра «літоўскасць» Адама Міцкевіча, якую яшчэ далёка не спасцігнута і асансавана ў Беларусі на карысць уласнай культуры.

Увечары ўдзельнікі канферэнцыі ўсклалі кветкі да могілкі Васілія Быкова на Усходніх могілках, ушанаваўшы 85-годдзе пісьменніка, а на наступны дзень накіраваліся ў аўтобусную вандрояду па мясцінах гістарычнай Літвы.

ВАНДРОЎКА

ПА ГІСТАРЫЧНЫХ МЯСЦІНАХ

Святлана Зянковіч

20 чэрвень ўдзельнікі канферэнцыі «Міленіум Літвы», аматары гісторыі і журналісты выправіліся на экспкурсію па тэрыторыі гістарычнай Літвы. У планах падарожнікаў было наведаць вёску Літву Маладзечанскую, Літву Рубяжэвіцкую, Літву Ляхавіцкую, Літоўку, Гарадок, Гарадзішча, а таксама Мір і Наваградак. Але, як часта здараецца, падчас вандройкі праGRAMму давялося крыху змяніць.

Першы прыпынак зрабілі ў Гараддку Маладзечанскага раёна, дзе ў падночнай часці вёскі на левым беразе ракі Бярэзіны выдатна захаваўся рэшткі земляных умацаванняў XIV—XVIII стагоддзяў. Пасля экскурсантамі зазірнулі ў вёску Літву Маладзечанскага раёна і сфатографа-

валіся каля шыльды з надпісам «Літва». Гісторык, журналіст і краязнавец Здзіслаў Сіцька, які праводзіў экспкурсію, распавёў, што вёска вядомая яшчэ з XV стагоддзя, а мясцоўся жыхары спрадвеку называлі сябе «літоўцамі». Побач з вёскай захавалася вузкалейка, адметная тым, што стары рэйкі ўшо шмат гадоў былі ўмантаваны непасрэдна ў сучасны асфальт. Але, відаць, мы былі апошнімі, хто пабачыў гэта дзіве, дарагу якраз рамантавалі, а рэйкі выканалі ды рыхталіся вывезіці на сметнікі.

Пра надзвычай нядайбайнае стаўленне да гістарычных помнікаў падчас экспкурсіі давялося, на жаль, пачуць яшчэ не раз. У Наваградку, стоячы на Замкамігары, побач з архінаўтнімі мурамі, мы даведаліся, што раней тут быў яшчэ вышы́шы — пры раскопках метры два зямлі папросту знялі. У 60—70 гады лічылася, нібы гістарычны пласт XIII—XIV стагоддзя — «час панавання польска-літоўскіх феадалаў» — не ўёўляе нікак навуковай цікавасці, таму каб

хутчэй правесці раскопкі і, не марнуючи часу, дабраца да пласты X—XII стагоддзяў, першыя некалькі метраў зямлі папросту скопівалі бульдозерам. Гэта адбывалася не толькі ў Наваградку, але і ў большасці гарадоў, якія раскопвалі ў тыя часы.

Побач з Наваградкам мы спыніліся ля неверагоднай па прыгажосці рэчкі Літоўка, што атрымала назну ад рачкі рэчкі. У гэтым беразе, як мяркую даследчык-лацініст Альесь Жлутка, адбывалася каранія Міндоўга. А па дарозе ў Мінск прыпыніліся ля вёскі Гарадзішча і ўзяліся на курган, дзе, магчыма, і знаходзілася старажытна Міндоўгава сталіца Варута.

Новы Час

Масава-палітычная газета

Выдаецца з сакавіка 2002 г.

Галоўны рэдактар Ален Анейсім
Шэф-рэдактар Аляксей Кароль

Пасведчанне аб регистрацыі № 1798 ад 12 верасня 2008.

ЗАСНАВАЛЬНИК: Мінскі гарадскі арганізацыя ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 20 19 71.
пoucchas@gmail.com; www.novychas.org

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецтва «Час навінаў».

Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦІІ І ВЫДАЎЦА:
220012, г. Мінск, зав. Інструментальны, 6-214.
Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 20 19 71.
пoucchas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет».
Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова №

Падпісаніа да друку 26.06.2009. 8.00.

Кодак 5050 асбонік. Кошт свабодны.

Радзівілічы можа друкаваць артыкулы звесткі палемікі, не падзяляю-

чи палемікі з аўтарамі.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час»

аваязваюцца.

Рукапісы рэдакціі не вартае і не разынажае мастеркі творы.

Чытальцкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.